

Gerely Jolán:

**ADD NEKEM
A SZIVEDET....**

GERELY JOLÁN:

ADD NEKEM A SZIVEDET!

III. KIADÁS

KORDA R. T. KIADÁSA,
BUDAPEST, 1941

Nihil obstat. P. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus. Nr. 784|1941.
Imprimatur. Strigonii, die 10. Februarii 1941. Dr. Joannes Drahoš vic. gen.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csépreghy-utca 2.

Előszó

Azon a sorsdöntően fontos úton, amelyen ennek a könyvnek írónöje az aggódó szeretet találékonyságával vezeti leányolvasóit, nem könnyű feladatra kell a vezetőnek vállalkoznia. Minden leánynak az a rendeltetése, hogy „odaadja valakinek a szívét”: vagy az apácafátyol alatt, a zárda falai között, egyedül és örökre az isteni Jegyes szent Szívének, vagy pedig a menyasszonyi fátyol alatt, a családi szentély falai között, férjének és gyermekeinek. De hogy kinek van hivatása az előbbire és kinek az utóbbira, és hogy ki legyen az a fiatalember, akinek a leány nyugodtan odaadhatja a szívét, milyen legyen jelleme és tetteje, mit követeljen meg tőle, mint viselkedjék vele szemben, mit engedhet meg és mit nem . . . és ezernyi más ilyen kérdésben eligazítással szolgálni, bizony nem könnyű feladat!

Nem könnyű, de okvetlenül szükséges!

És ezért illeti hála az írónőt, hogy miután megírta első könyvét „A mai lányok útjáról”, és a második könyvében bemutatta, milyen az igazi „Művelt leány”, a harmadikban pedig, a „Hívítás vagy robot”-ban feltárta a különféle női életpályák

és foglalkozások lehetőségét, — most ebben a negyedik könyvében a legelső női életfeladatnak, a legszebb női életpályának: a családi szentélyt építő és a családi szent tüzet ápoló nőnek útját irányítja.

De milyen irányítás ez! Nincs benne egyetlen unalmas mondat, nincs egyetlen száraz, elméleti fejtegetés sem; pedig a könyv mázsás komoly témákat tesz szóvá és életbevágóan fontos tanácsokat ad; de minden mondanivalója csupa eleven-ség és szín, érdekes párbeszéd és elbeszélés.

És még ennél is fontosabb benne az a finom tapintat és kegyeletteljes tisztelet, ahogyan a kérdés kényesebb pontjait — mert hiszen ezekről sem volt szabad hallgatnia — szóvát teszi. Egyetlen okos szülő vagy nyíltszemű nevelő sem fogja ezek miatt kivenni a könyvet nagyleányai kezéből. Mert ezekről a dolgokról úgyis hallanak és olvasnak ők másfelé, de — sajnos — éppen nem abban a magasztos erkölcsi megvilágításban, amit e könyv írójáról örömmel lehet külön is megállapítanunk.

„Előbb vagy utóbb minden leány eljegyezi az életét valakinek: vagy az Istennek vagy a családnak vagy a felebarát szolgálatának. A három voltaképpen egy, mert végeredményben mindegyiknek Istenhez kell vezetnie. Mint ahogy a források vize különböző utakon jár és különböző formákat vesz fel, de végül mégis valamennyi eljut a tengerbe.” Ezt mondja a könyv egyik helyén

a szerző és ebben a mély bölcseséget tanúsító megállapításban benne sugárzik értékes művének igazi arculata: a különféle életformák útjain át a legmagasztosabb női eszmény magaslatai felé vezetni leányifjúságunkat.

Kivánom a szerzőnek, a fiatal leánylélkek avatott tollú irányítójának, hogy áldás kísérje e legújabb könyvét is és minden leányolvasója helyesen tudja majd egyszer „valakinek odaadni a szívét”, ha a krisztusi szó így hívná: az apáca-beöltözési oltáron, ha pedig nem erre kérné: a menyegzői oltáron.

Dr. Jóth Tihamér

Pázmány-egyetemi ny. r. tanár.

**„ . . . AKI AZ EMBERT KEZDET BEN
TEREMTETTE, FÉRFIVÁ ÉS ASSZONNYÁ
ALKOTTA ŐKET.”**

MÁTÉ 19, 3—6.

A felkiáltójel

Évának furcsa levelezőlapot hozott a posta. Nem volt rajta egyéb, csak egy felkiáltójel. De Éva tudta, hogy mit jelent.

Mikor egy félévvel ezelőtt, érettségi után, elbúcsúzott zárdabeli növendéktársaitól, Lenke a kapuban még odasúgta neki: „Aztán el ne felejtsd elküldeni a felkiáltójelet!”

Mind a ketten nevettek hozzá, de a szemük sarkában azért néhány szégyenlős könnyecsepp is ragyogott.

Hogyne! Hiszen négy hosszú esztendőt töltöttek együtt. A tanulásnak, a fegyelemnek, a jövőt kutató türelmetlen

kíváncsiságnak, a boldog reménykedésnek és a megmagyarázhatatlan aggodalmaknak négy hosszú esztendejét. A fejlődő leányélet feslő bimbókorát.

Lenke Évának nem a legbensőségesebb barát-nője volt. Nem hasonlítottak egymásra semmikép. Két teljesen különböző hangszer volt a lelkük. Éváé kevés húron, ezernyi gazdag dallamot rejtő, mély zengésű hegedű, Lenkéé pedig sok húrú,

nyitott cimbalom. De azért vagy talán éppen azért, nagyon jól megfértek együtt.

Lenke otthonában zajos társasélet folyt. Szülei azért adták be egyidőre a zárdába, hogy elvonják valamennyire a sok szórakozástól és a férfitársaságtól. Így is elég gyakran kikérték egy-egy napra az intézetből, s ezzel a leányka csapongó, állhatatlan természetének és mohó életvágyának mindig új táplálékot adtak. Rosszat, veszedelmeset ugyan sohasem hozott hazulról magával, hiszen akkor meg sem tűrték volna a zárdában, de a lányok szemében mégis ő képviselte a „világot”, a „társaságot”. Vidám kedélye, közvetlen modora és mókák rendezésére mindig kész hajlandósága egyébként is közkedvelté tették.

Éva viszont éppen ellenkezően, otthona egyhangúságának, a hozzávaló társaság teljes hiányának ellensúlyozására került a zárdába. Szülei zárkózottan éltek; egyetlen fivére papnak készült, s a serdülő leányka magánosságában annyira belemélyedt a tanulásba és úgy elkomolyodott, hogy a fiatalságáról és az élet szépségeiről — látszólag — teljesen megfeledkezett. Pedig félreismerték. Érezte ő is a fiatalságát és sóvárgó vágyakozással sírt a lelke a vidámság és az öröm után. De a komoly környezetben becsukódott a lelke, akárcsak alkonyatkor a hajnalka kelyhe. A nap, amelyre megnyílt volna, hiányzott az életéből.

A zárdában, hozzá hasonló fiatal leányok körében kissé feléledt. És az ellentétek vonzásának csodálatos törvénye éppen Lenkéhez sodorta közelebb. Mind a két fiatal leány azt értékelte a másikban, ami saját magában nem volt meg. A csapongó könnyelműség megcsodálta az elmélyedésre hajló komolyságot, az érzelmek túlteltségében feszülő léleknek viszont jól esett megpihenni

a lepke könnyedségével ide-oda szálló gondtalanságban. És egy ponton találkozott is a fiatal leány-lelkük: az *ábrándozásban*. Mindegyikük a maga módján képzelte ugyan el a jövőt, de egy pontnál megálltak mind a ketten. És ez az egy pont: a *szerелеm* volt.

A fiatal leányok élete — ők legalább úgy érzik — a „miért”-ek végeláthatatlan láncolata. Minden gondolatuk, minden szívverésük egy-egy kérdőjel, amely kíváncsian mered a jövő felé. És ebben az életkorban a legtöbben összes kérdéseik egyetlen megoldásának a szerelmet látják. A kérdőjelek hosszú sorozata után ez a felkiáltójel.

Elképzelésük többnyire csak az esküvőig ér. A sokszor elég nehéz, küzdelmes asszonyéletről semmit sem látnak. Csak a férfit várják, aki ragyogó sugárzásban lép majd ki az ismeretlen jövő homályából, feléjük tárja a két karját és könnyörögve mondja: „Add nekem a szívedet!”

És szívük naív optimizmusában azt hiszik, hogy ez a férfi föltétlenül ugyanaz lesz, — ki is lehetne más? — aki felé titokban vágyakozva dobban majd az ő szívük is. Mert a leányábrándok utolsó felvonása mindig jól végződik; a záró függöny mindig „Happy-end”-re hull.

Éva és Lenke persze minderről nem éppen így beszélgettek, mikor a jövő színes álmait szövögették együtt. Nagyon-nagyon különbözőnek látták az álomlovagjukat is. De öntudatlanul mégis csak ez a lelki folyamat mehetett végbe bennük, mikor azt határozták, hogy ha valamelyikük szerelmes lesz, egy levelezőlapot küld a másiknak, amelyiken semmi más nem áll majd, csak egy felkiáltójel!

Hát ezt a felkiáltójelet küldte el most Lenke. De nem először! Rövid félesztendő alatt immár

harmadszor. Ami nála nem azt jelentette, hogy megtalálta, akiről álmodott; az egymást követő felkiáltójelek nem érzéseinek a mélyülését jelentték, hanem csak azt, hogy harmadszor lobbant lángra a szíve, de mindig más és más iránt.

Éva elgondolkozva nézte a lapot. Ő nem így képzelte el a szerelmet. Ő nem ilyen futó, folyton változó, hirtelen fellobbanásnak látta ezt az érzést, hanem nagy, állandó, sűrű tartó, szent tűznek, amely ha idővel talán veszít is lángolásából, de teljesen sohasem hamvad el, s még parazsa is fénnel és meleggel árasztja el az életet.

Valami kis szégyenkezéséféle is fogta el, amiért eddig még nem akadt útjába senki, aki ezt a nagy érzést felébresztette volna benne. Egy pillanatra elkapta az a furcsa aggodalom is, ami annyi fiatal leány szívét szorítja össze, hogy az idő elrohan fölötte, az ifjúság elmúlik és ő egy szép napon arra ébred, hogy — vénleány. Jaj, hogy fél ettől a gondolattól minden 18—19 éves leány! Csak jóval később jön rá, hogy fölösleges volt az aggodalma, mert „vénleány”, a szó bántó értelmében csak az lesz, aki akar, vagyis aki szégyenli a leányvoltát és akinek nincs más élettartalma, mint az, hogy tetszeni akar.

Éva agyán csak egy pillanatra futott át ez a gondolat. Azután elővett egy levelezőlapot és ezt írta válaszul:

„Vajjon ez már az igazi vagy csak a harmadik?”

Befejezésül még egy külön, hatalmas kérdőjelet rajzolt a lapra.

Nem ő az!

Egyenletes zakatolással robogott a vonat erdőn-mezőn, falun, városon keresztül, majd bekanyarodott a hegyek közé.

Éva csillogó szemmel nézte a folyton változó képet és mohó lélekkel szívta be a vidék szépségeit.

— Milyen szép a világ! — gondolta, s úgy érezte, hogy valami különös boldogság tölti el.

Ezernyi vágy és terv között csapongó, nyugtalan lelke megpihent ebben a száguldásban, mely kiragadta a mindennapi élet megszokottságából és valami *új*, valami *más* felé röpítette.

Nem szenzációs, életfordító változás elé ment, csak nyári üdülésre a hegyek közé. Sőt, nem is először járt erre. Kisleány korában többször nyaraltak ott, ahová most vitte a vonat. De az mégis egészen más volt. Akkor mint gyermek időzött ott, most mint érettségizett nagyleány tér vissza.

Az elmúlt évet szorgalmas munkában töl-

tötte. Folytatta tanulmányait és e mellett kezdett belekapcsolódni kissé — egyesületek útján — a társadalmi munkába is. Társaságba nemigen járt, de nem is igen vágyott utána. A munka teljesen betöltötte az életét.

De azért most, hogy szülei rászánták magukat erre a kis utazásra, mégis várakozó, nagy örömmel nézett a nyár elé. Előre élvezte, hogy a társaság, amelybe kerül, nem iskolatársakból vagy rokonokból, sem pedig jóakaró, de vállveregető egyesületi nénikből és bácsikból áll, hanem felnőtt fiatalokból, akik őt is magukhoz hasonló felnőttnek fogják tekinteni. Erre a gondolatra szinte megnőtt a saját szemében.

Fiatal leányok, akiket túlságosan korán vezetnek be a társaságba, nem érzik a nagylányságba lépésnek öntudatot ébresztő, ünnepélyes hangulatát. Úgy lépik át életüknek ezt a szép határállomását, mint az ujságot vagy regényt olvasó utazók az országhatárt. Észre sem veszik. Ugyanígy futnak át később más komoly és szép életfordulókon is. Hány virágos, zászlós, ünnepi díszben rájuk váró állomás marad el így mögöttük észrevétlenül! És mennyi derűs, boldog emlék helye marad üresen a lelkükben! Csoda-e, ha azután, életük delén a multa visszatekintve, nem találhatnak benne semmit, amire jól esnék visszaemlékezni! . . .

A vonat erős kanyarodás után alagútba fut. Azon túl már látszik az utazás célja, az üde, zöld fákkal tarkított városka lent a völgyben. Körülötte fenyvesekkel borított hegyek.

A vonat lassít, majd egy kis zökkenővel megáll. Az érkezőket kendőlobogtatás, kalaplengetés és vidám üdvözlés fogadja. Éva szüleit még a régebbi nyaralások idejéből sokan ismerik.

Egy fiatalember egyenesen Évához lép:

— Kezét csókolom! — mondja és a szavait mindjárt tett is követi.

Éva elpirul. Az első kézcsók életében. Igaz, hogy Pesten általában csak asszonyoknak csókolnak kezét, sőt Éva úgy hallotta, hogy az egész kézcsókdivat sajátos magyar és részben osztrák szokás, de akárhogy van is, ez a kézcsók most nagyon jól esett. Hiszen komoly elismerése a nagyleányságnak.

— Emlékszik még rám, Évike? — kérdezi a fiatalember.

— Hogyne emlékeznék, Gyuri — feleli vidáman Éva. — Igaz, hogy nagyon régen nem láttam, de mindjárt tudtam, hogy csak maga lehet.

Amíg beszélnek a városkába, útközben fölelevenítik gyermekkori emlékeiket. A sok közös játékot, kötődést és bohóságot. Gyuri felidézi közös elhatározásukat is, hogy majd ha felnőnek, „igazánból” férj és feleség lesznek. Éva emlékezete ezen a ponton felmondja a szolgálatot. De csak kifelé. Belül igen jól emlékszik erre is.

Elváláskor már heteket kitöltő programm zsi bong a fejében. De még sokkal több kedves, bohó ábránd. Örül is, fél is. Olyan szokatlan neki az egész. Nem könnyű dolog a könyvek mellől így hirtelen áthangelódni a társaséletbe.

Vidám, szép napok következtek ezután. Egymást váltották fel a kirándulások, séták, csónakázások, társas összejövetelek, tenisz, Anna-bál . . . Nem nagyigényű, fényes multságok, csak lélek-üdítő, kedélyes szórakozások, amikhez nem kell divatos ruhatár, arcfesték, rúzs és szörvesztő, bőségesen elég hozzá az egészséges fiatalság, a jókedv és néhány könnyen mosható, csinos nyári ruha. Folyton új izgalmakra éhező, fáradt lelkű

és kozmetikával agyongyötört testű zsűrnép talán keveselte volna ezt a szórakozást és a természet ezer változatú, tiszta szépségörömeit, hiszen nem volt hozzá kaszinó, kúrpark, táncterem, strand-fürdő és divatrevü! De ennek a pihenni és tiszta lélekkel üdülni vágyó kicsiny úri társaságnak, amely ebben a szép kicsiny városkában összekerült, több valódi, hamisítatlan örömet adott, mint amit a világfürdők mámort hajszólo, telhetetlen közön-sége érez.

Éva a leányok természetes alkalmazkodási képességével elég gyorsan bekapcsolódott az általános, könnyű, vidám nyári hangulatba. De lélekben mégis különvált kissé a többiektől. Komoly munkához és elmélyedéshez szokott egyénisége nem bírta el egész nap a társaságot és a semmittevést. A lelke tartalmasabb táplálékot is kívánt. Reggelenként, most is úgy, mint otthon, első útja a templomba vezetett. Még a zárdából hozta a szép szokást, hogy Istennel akarta kezdeni a napot. Napközben is félrevonult néhány órára a kertbe vagy az erdőbe, s könyvvel vagy kézimunkával a kezében élvezte az egyedüllét pihentető csendjét. Gondolatai ilyenkor gyakran elkalandoztak a jövőben és pihent agya egy munkás, tartalmas, szép élet terveit szövögette. Bár fiatalemberekkel is találkozott, most alig ábrándozott a szerelemtől. Nem tartozott azok közé, akik minden férfinak jövőre élettársukat keresik. Egyszerűen és természetesen vette az életet és nem hajszolta bele magát mesterségesen képzelődésekbe és bizonytalan érzelmekbe.

Gyuri állandó lovagjává szegődött, ami nagyon jól esett neki. Hízelt a hiúságának is, hogy valaki állandó érdeklődésével kíséri, de

hogy ezzel kapcsolatban felkiáltójelet is küldhetne Lenkének, az eszébe sem jutott.

Míg nem a nyár vége felé egyszer, séta közben, Gyuri ezzel a váratlan kérdéssel rohanta meg:

— Mondja, Évike, komolyan ragaszkodik a továbbtanuláshoz? Nem menne inkább férjhez?

Éva meglepetten pillantott a fiatalemberre. A kérdés csak úgy könnyedén, tréfásan odavetettnek látszott, de azért . . . mintha valami kis komolyság is bujkált volna benne. Mintha átmenet akart volna lenni valamihez, amit Gyuri nem tudott hogyan elkezdni.

— Eddig még nem gondoltam a férjhezmenetelre — felelte Éva. S mikor ezt mondta, nem hazudott. Úgy volt ezzel a kérdéssel, mint sok hasonló korú, fiatal leánytársa, aki szerelemre gyakran gondol ugyan, de házasságra még nem. Mert érzelmeinek tavaszi bőségében és túlfeszültségében csak arra vágyik, hogy szeretetet kapjon és adhasson, de a családi élet és a gyermek vágya még nem alakult ki, az anyai lelkület még nem érett meg benne.

Gyuri elcsodálkozott. Nem tudta elhinni a leány állítását:

— Olyan leány nincs, — jelentette ki határozottan — aki nem gondol férjhezmenésre.

— Hát pedig — erősítette Éva — akár hiszi, akár nem, én *most még* nem gondolok rá. Talán majd 3—4 év múlva. Ó, — tette hozzá aztán lelkesen — előbb még sokat akarok látni, tanulni, tapasztalni és dolgozni. Valami szép, nagy szociális munkát szeretnék végezni. Hisz annyi a tennivaló. És az asszonyok már nem igen érnek rá az ilyesmire.

Gyuri komolyan nézett rá:

— Évike, maga túlságosan belevész ezekbe

a tudományos és szociális problémákba. Pedig a maga szép, meleg és gazdag lelkét egyenesen arra teremtette az Isten, hogy egy otthonnak meleget sugárzó központja legyen.

Éva nem felelt. Most már tudta, miről van szó és a pillanat komolysága megijesztette. A fiatalember pedig folytatta:

— Maga sokat gondolkozik, sokat ábrándozik a távoli jövőről. Azt hiszi, hogy az élet valahol messze, a jövőben várakozik magára. Pedig talán itt van mellette, csak ki kellene utána nyujtania a kezét.

— Hát mi az élet? — kérdezte csöndesen Éva.

Gyuri zavarba jött a meghatározással:

— Hogy mi az élet? . . . Az élet . . . nem, ezt így szavakkal meghatározni nem lehet. Az életet élni kell. Hogy hogyan? . . . Én . . .

Itt megcsuklott a fiú hangja. Hirtelen megállt és egy mozdulattal Évát is megállásra készítette. Aztán megfogta a leány kezét. Lázasan pírban égett mindkettőjük arca.

— Én megmutatnám magának, — folytatta — ha akarná, ha megengedné . . .

Éva megremegett. Itt volt a pillanat, amit ébren oly sokszor megálmodott. Amikor valaki megfogja a kezét és kéri, hagyja mindenkorra nála. De az a valaki, álmainak a lovagja, más volt. Hogy kicsiny-e vagy nagy, hogy szőke-e vagy barna, nem tudta volna megmondani. Csak azt érezte határozottan, hogy Gyuri nem ez a megálmodott ideál. Miért? . . . Ki tudná azt megmondani! Hiszen szerette Gyurit, szívesen volt a társaságában és már előre sajnálta, hogy nonsokára el kell válniok. És mégis most, hogy a

házassággal kapcsolatban kellett rá gondolnia, minden megváltozott.

Milyen furcsa, ösztönös érzések tudják néha így átjárni a fiatal szíveket. A romlatlan, tisztá szíveket, amelyekben nem dolgozik még az ostoba szégyenkezés a leányságuk miatt, sem számító ravaszság vagy túlfűtött érzékiség! Azokat a félig gyermekszíveket, melyekben még Isten ujjá pihen az érzések húrjain, s azért valahányszor megrezdülnek, hangjuk mindig egybecseng a Teremtő szándékával.

Éva maga sem értette, miért nem tud örömteli, boldog „igen”-t mondani. Nem tudta, hogy ösztönös megérzése a Teremtő kezének az érintése, amely megszólaltatta lelkében az élet céljának a dalát. A dallam még nem alakult ki teljesen, de az első vezető-szólam már jelentkezett és így hangzott: „A házasság szent és egész életre szól. Mindenre kész, áldozatos szeretet nélkül nem szabad megkötni!”. . .

A hallgatás hosszúra nyúlt. Mondani kellene valamit. Ó, ha valaki megszúgná, hogy mit!

— Mégis, mondjon valamit, hogyan gondolja az életet, amit meg akar mutatni? — kérdezte bizonytalan hangon.

Gyuri csalódottan engedte el a kezét és utána indult. De azért csöndesen lassan beszélni kezdett az ő becsületes ifjú szívében megalkotott ideális családi tűzhelyről. A férfiről, aki dolgozik azért, akit szeret, és az asszonyról, aki meleg otthonnal várja az érte küszködőt.

Gyuri nem volt felületes fiú. A divatos hetykeségből ugyan rá is ragadt valami, de alapjában őszinte és egyenes volt a lelke s helyén volt a szíve. Ügyvédi vizsgájára készült és apja irodájá-

ban szép jövő várt rá. Egy év múlva akár megtarthatták volna az esküvőt.

Éva elgondolkozva hallgatta, majd egyszerre megkérdezte:

— És én azért állást foglalhatnék valahol?

— Hová gondol? Nem igazi otthon az, ahol az asszony külső munka után jár. De arra különben sem volna szükség.

— Nem is szükségből akarnék dolgozni, hanem azért, hogy legyen, ami kitöltse az életemet.

— Hát az otthon, a család, a háztartás nem töltené ki? — kérdezte a fiú.

— De hát akkor miért tanultam idáig? — tört ki Évából hirtelen. — És a reményeim, a terveim . . .! Hogy valami szép, nagy munkát fogok végezni! Egy egész életen át főzni, takarítani és mindennap újra kezdeni ugyanazt!

— Hát nem érez irántam semmit? — kérdezte csüggedten Gyuri, megsejtve, hogy ez a kérdés lényege.

— Nem tudom — felelte Éva őszintén. — Félek, hogy amit érzek, az kevés egy egész életre. És ez a kisváros olyan szűk. Mindíg fogságban érezném magam. Úgy szeretnék a társadalomnak hasznára lenni! De hát itt mit tehetek?

Gyuri érezte, hogy Éva okoskodása valahol hibás. De nem tudta megtalálni, hogy hol. Az élettapasztalatokat még ő sem hordta az erszényében. Valami belső hang mintha azt súgta volna, hogy ez a lány mégsem neki való. Az ő életútjának már megvan a maga előre elkészített medre, míg Éva lelke csak most forr, s hogy mi lesz belőle, ki tudná előre megmondani? . . .

Szótlanul lépkedtek egy darabig egymás mellett. Egyikük sem tudta, miképen vegye fel újra a beszélgetés elszakadt fonalát.

— Halló, halló! — hangzott most mögöttük. Közeledett a társaság, amelytől elmaradtak az előbb. Felszabadultan sóhajtottak föl mind a ketten és sietve csatlakoztak a többiekhez.

A félbeszakadt beszélgetés nem folytatódott többé soha.

Az első „miért”

A Gyurival folytatott beszélgetés megzavarta Éva lelkét. Hirtelen támadt ösztönösérzése megtagadta ugyan a beleegyezést, de később, amikor elgondolkozott a történetken, felébredt benne a kételkedés, vajjon helyesen cselekedett-e?

Nyitott szemmel, ébren feküdt aznap éjjel ágyában és töprengett. Egyszerre halk cigánymuzsika ütötte meg a fülét. Éjjeli zene. Éva sejtette, hogy ki adja és kinek. Az ilyen kisvárosokban nincs titok.

Az éjtszaka csendjében, melybe kedves harmóniával olvadt bele a hegyi-

patakok csobogása, nagyon hangulatos volt ez a muzsika. És mintha a cigány vonója a dal szövegét is kihozta volna, Éva szívében visszhangra találtak a szavak: „Lehullott az őszirózsa . . . vissza nem jön, ami elmúlt . . . siratom a legszebb álmom, temetem a boldogságom . . .”

Éva megriadt. A rászakadt hangulatot egyszerre valóságnak érezte. Ez a dal talán neki is

szól! Hátha itt áll valaki az ablak alatt és siratja a legszebb álmát, amit ő róla álmodott! Miért is okoskodott ma délután? Nem lett volna jobb egyszerűen benthagyni a kezét Gyuri kezében és rábízni a bizonytalan jövőt? Jön-e még valaki az életben, aki ilyen becsületes, szerető szívet ajánl föl neki? És ha jön, az lesz-e az igazi?

Hová tűntek a nagy szociális tervek? Hol a küzdelemre vágyó önbizalom és erő? . . . Az éjszaka csendjében úgy megnövekednek az árnyak, olyan félelmetesnek látszik a világ s olyan kicsinynek és tehetetlennek érzi magát az ember . . . különösen, mikor az az ember egy 19 éves leány.

Az éjszakai töprengést a nappal világossága sem oszlatta el. Évát egyre erősebben fogta el a vágy, hogy az érzéseit, aggodalmait és kételyeit elmondja valakinek. De kinek?

Nagyon szerette az édesanyját, de most mégis riadt megdöbbenéssel ébredt rá, hogy előtte nem tudná bizalommal feltárni a szívét. Vajjon miért? Hiszen jólelkű, melegszívű asszony volt, szerette is a gyermekeit, de inkább a testi egészségükkel és a külsejükkel törődött, semmint a lelkükkel. Hogy Évának lelki problémái is lehettek, az eszébe sem jutott. Pedig az intézetben töltött évek után hazaérkezett nagylány lelkével nem lett volna nehéz közösséget találnia. De ő meg sem próbálta. A napi élete és a munkája annyira lefoglalta, hogy egyébre nem maradt ideje. Azok közé az asszonyok közé tartozott, akik folyton dolgoznak és sohasem készülnek el.

Éva el sem tudta képzelni, hogy a saját bajával is közeledhetne hozzá. Szegény leánynak lelki értelemben éppoly kevésbé volt édesanyja, mint azoknak a szerencsétlen társnőinek, akiknek

modern asszony az édesanyjuk, s a sok szórakozás meg a divathölgyeket kötelező egyéb foglalkozás közben nem érnek rá a gyermekeik lelkével törődni. Mennyi titkos tragédia játszódik le fiatal leánylelkekben a megértő anya hiánya miatt! S hány leányélet kerül helytelen vágányra csak azért, mert az anya nem tudja vagy nem tartja érdemesnek megnyerni a gyermeke bizalmát.

Éva azután a barátnőire gondolt. Talán írhatna valamelyiknek! Lenkének? Ő, Lenke választát előre tudta, hiszen ismerte a felfogását: „Tartsd melegen, fiam, flörtölj vele, míg különben nem akad!” De ez a tanács nem neki való. Ő nem tud és nem is akar flörtölni. Nem játékra termett a szíve és a máséval sem hajlandó játszani.

Talán Máriának írhatna! A zárdában ő volt lelkének az igazi társa. Idősebb volt nála, aránylag kevesebbet lehettek együtt, de a lelkük nagyon közel állott egymáshoz. Mindkettőjük gondolatvilága mélyen járt és a magasságokat kereste. De Mária apácának készült. Hogy érthetné hát meg a mostani tépelődéseit?

De hát akkor hová, kihez forduljon? Nem bírja ki ezt a gyötrődést így egyedül. A leányléleknek életszükséglete, hogy megnyílhasson valaki előtt.

Csüggedten, nehéz szívvel ment ezen a reggelen a templomba. Letérdelt a Szűz Máriaoltár előtt és a mennyei Anyának panaszolta el a tétova, zavaros érzéseit. Kissé megnyugodott. Mintha egy szerető, meleg kéz végigsímította volna a fejét. Még sohasem érezte ennyire, milyen nagy vigasztalást tud adni a hit.

És olyan jól esett az is, hogy ezzel az ő leány-

ügyével nőhöz, anyához, a Jó Tapács Anyjához fordulhatott.

A hívek lassan mindannyian távoztak a templomból. Éva és egy feketeruhás hölgy maradtak utolsóknak. Végül ők is kifelé indultak. Az ajtóban a hölgy megállt és szenteltvízbe mártott ujjával megérintette Éva homlokát. Gyakran találkoztak így a templomban.

— Kezét csókolom, Janka néni! — köszöntötte Éva kint az ajtó előtt.

— Jó reggelt, kislányom — fogadta amaz az üdvözlést. Azután megfogta Éva állát és kissé fölemelve a fejét, a szemébe nézett.

— Mintha könnyeket látnék a szemed sarkában — tette hozzá.

És miután Éva nem felelt, belekarolt és szótlanként mentek egy darabig. Az erdő szélén Janka néni egy pad mellett megállt.

— Ülünk le egy kicsit — mondta. Majd magához ölelve a leányt, megkérdezte:

— Nem te kaptál az éjtszaka éjjeli zenét?

Kedvesen, szeretettel kérdezte. Nem volt a kérdésében semmi tolazkodó kíváncsiság, csak jóakaró érdeklődés nem is annyira az éjjeli zene, mint inkább a könnyek oka iránt. Néhány éve múlt, hogy Janka néni elvesztette leányát, aki akkor körülbelül Éva korában volt. Részben azért vonzódott olyan szeretettel Évához. Emlékezett az elhalt gyermekére. De a rendkívül intelligens és igazán anyai lelkületű asszony megérezte azt is, hogy a leánynak szüksége van rá. Ismerte a családját és tudta, hogy az anyjában nem találja meg azt, akire problémákkal teli, nyíló leánylelke vágyik. Igyekezett hát, amennyire módjában állott, kitölteni ezt a fájdalmas hiányt. Éva melegen viszonzta a felé áradó szeretetet.

Boldog volt, ha Janka nénivel lehetett és rendszerint öntudatlan bizalmassággal beszélgetett vele. Most is egyszerre csak arra eszmélt, hogy mindent elmondott neki. Furcsa jószág a bizalom. Kierőszakolni nem lehet, de viszont vannak emberek, akiknek egyetlen tekintete, egyetlen egyszerű kérdése képes kiváltani.

Janka néni megnyugtatta Évát:

— Helyesen cselekedtél, kislányom. Érzéseink ellenére férjhez menni nem szabad.

— Csak azt nem értem, — töprengett hangosan Éva — hogy én eddig szerettem Gyurit. Olyan jó barátok voltunk. És mégis, amint arra gondolok, hogy a felesége legyek, szinte . . . jaj, hogyan is magyarázzam meg . . . szinte irtózás fog el. Hogy lehet ez?

— Nagyon egyszerűen, édesem. Az egészséges női ösztönöd megérezte veled, hogy a házasság nem pajtás-viszony, hanem a legbensőségesebb életközösség, aminél erősebb és szorosabb kötelék emberek között nincsen. A jó barátunk eljön, egy darabig velünk van, azután ismét elmegy. Ha rossz kedvünk van, nem kell vele találkozunk. Ha egyedül akarunk lenni, nem kell fogadnunk. Apró, de nekünk talán ellenszenves egyéni szokásait nem kell állandóan látnunk. De a házaseletben nem lehet ilyen meghatározott időpontokra korlátozni az együttlétet. „*Lesznek ketten egy test!*” — mondja Szent Pál. De ez még nem minden. Egynek kell lenniök lélekben is. Egyéni tulajdonságaiknak úgy össze kell hangolódniok, érzésviláguknak annyira egybe kell olvadnia, mint ahogy a többszínű nyomás színfoltjai egy képet alkotnak vagy mint ahogy a pozitív és negatív fénykép fűdi egymást.

Sohasem lesz boldog házasság abból, amely-

ben a házastársak nem érzik kölcsönösen ezt az erős egymáshoztartozást.

Ne higgy a modern fölfogásnak, hogy a házasságban is változatlanul megtarthatja mind a két fél a maga külön, egyéni életét. Ha megtartja, akkor az együttélésük nem igazi házasság. Mert a házasság lényege az *egység*. Azért válnak el a mai házasok olyan könnyen, mert az életük nem forrott egybe egészen soha. Valami furcsa természetellenes viszonyban élnek. Gyermekeknek adnak életet és ők maguk mégis idegenek maradnak egymáshoz.

Nem, kis Évám, ez nem házasság. Valami-képen, tudat alatt, érzik ezt ők maguk is, azért keresnek, cserélnek és próbálgatnak mindig újra meg újra. Mintha az elszakadt ruhából foltozgatással új, ünnepi köntöst lehetne varrni. Az igazi házasság egybeszőtt, varratlan köntös, melyben a lánc és a vetülék teljesen keresztülszövik egymást.

Egy színdarabban súlytalannak látszó és mégis nagyon sokatmondó kis jelenetet láttam egyszer. A fiatalasszony reggelinél ül az urával, akit nem szeret. Miközben kávé töltsz az ura csészéjébe, hirtelen megborzong és azt mondja magában: „Hát ezentúl minden reggel így ülünk egymással szemben? És én mindig így töltöm majd ennek az *idegen* embernek a csészéjébe a kávé? Mindennap, hetekig, hónapokig, évekig . . . rettenetes!”

Hát bizony, még ez a csekélység is rettenetes lehet egy hosszú életen keresztül. De csak akkor, ha a férj és a feleség egymáshoz idegenek.

Aki szeret, az e helyett azt gondolja: „Ő, milyen jó lesz napról-napra együtt lenni vele. Milyen üres lesz a ház, mikor elmegy. Milyen

vágyakozva fogom hazavárni. Es milyen repeső örömmel futok majd elé, ha hazatér."

Tudom, hogy szeretetre vágyol. De most úgy vagy ezzel az érzéssel, mint Sigrid Undset egyik regényének a hősnője, aki azt mondja: „A szeretetet magát kívántam, de nem . . . a másik embert."

Ha nem szereted, kis Évám, akkor nem ő a párod. Így ne menj férjhez. Inkább várj, míg eljön az igazi.

— És ha nem jön más? — kérdezte most Éva.

— Az egyedüllétnek mindig akad társa, csak igazán, komolyan keresni kell. A tartalmas, gazdag lelkek soha sincsenek egyedül. És van egy jó barát, a hivatásos munka, amely elfelejteti a magányt. Egyedül sohasem lehet az ember olyan szerencsétlen, mint egy boldogtalan házasságban. Mert az egyedüllétnél sokkal kínzóbb gyötrődés együttélni valakivel, akit nem szeretünk. Az egyszer érvényesen megkötött életszövetség pedig, bármilyen kínos legyen is számunkra, Isten törvénye szerint fölbonthatatlan.

— Rosszul esik, hogy szegény Gyurinak fájdalmat okoztam, — sóhajtottá Éva — de lám, Janka néni is azt mondja, hogy így kellett tennem.

— Nagyobb fájdalmat okoznál neki, hidd el, ha a felesége lennél, és a lelked idegen maradna mellette. Lehet, hogy most szerelmes beléd. De a szerelem nem örök. Egészséges lelkű emberek kiheverik. Meglásd, ha évek múlva valamikor ismét összehoz benneteket a sors, már szomorúság nélkül fogja üdvözölni benned ifjúkori ideálját. Az első ideál ritkán az utolsó is. Ne aggódj e miatt!

Éva lassankint teljesen megnyugodott. Hiszen mindaz, amit Janka néni mondott, egybehangzott a saját érzéseivel. Tépelődése megszűnt. Az éjjeli zene melanchólikus hangulata teljesen eloszlott a napfényben. De ennek a kicsiny eseménynek az emléke azért nem tűnt el nyomtalanul. Éva előbbre jutott egy lépéssel az élet útján. Negatív irányítást kapott. Megismert egy lehetőséget, amivel *nem szabad* élnie.

Mind ilyenek?!

A harmadik felkiáltójel mégis csak az igazinak látszott, mert ősz elején esküvőre szóló meghívás követte. Sőt egy szép napon beállított maga Lenke is. Legutolsó divatú, élénk színű, feltűnő ruhában, élesen kirajzolt, vérpiros ajkakkal és erősen kifestett arccal. Éva önkénytelen mozdulattal félrekapta a fejét, mikor a rúzsos ajkak arcához közeledtek. Irtózott a festékes csóktól. De a következő pillanatban sietve helyrehozta udvariátlan-ságát és megcsókolta vendégét.

Lenke felkacagott:

— Hát te még mindig ilyen jámbor zárdanövendék vagy? Megjédsz egy kis rúztól?

Azután panaszosra vált hangon, de nyilvánvalóan dicsekvő szándékkal hozzátette:

— Tudod, a vőlegényem megkívánja. És ha jól meggondolom, igaza is van. Mert manapság a festetlen arcot majdnem úgy tekintik, mintha nem egészen öltözött volna fel az ember.

— No, akkor én nagyon neveletlen vagyok,
— jegyezte meg Éva — mert én bizony nem
festem magam. De persze, ha a vőlegényed kívánja,
az más.

Akaratlanul is egy kis gúny csúszott a hang-
jába, mert magában azt gondolta, hogy ő ugyan
nem menne hozzá olyan emberhez, aki ilyesmit
kíván a menyasszonyától.

Lenke e közben kényelmesen elhelyezkedett,
cigarettára gyújtott és mesélni kezdett:

— Nevetni fogsz, ha meghallod, milyen
telegramm-stílusban jegyeztük el egymást. Két
hónappal ezelőtt még azt sem tudtam, hogy Gusztó
a világon van. Hanem aztán a nyáron . . .

— Hát az utolsó felkiáltójel nem a vőlegé-
nyedet illette? — vágott közbe meglepetten Éva.

— Az utolsó felkiáltójel? Melyiket gondo-
lod? . . . Ja, vagy azt! — megvetően legyintett
a kezével. — Hol van az már? Hányan voltak
már azóta! Megúntam annyi felkiáltójelet küldeni.

Éva elképedve nézett rá:

— De Lenke! Hogy lehet ilyen komoly do-
loggal így játszani? Aztán ennyi és ilyen gyakran
változó ideál után hogy tudod, hogy ez az utolsó
a vőlegényed, az igazi-e?

— Hogy tudom? Na hallod! Hát az az igazi,
aki feleségül vesz. Ez csak világos.

Éva egyik bámulatból a másikba esett:

— Hát az eddigiek?

Lenke türelmét veszítette ennyi naívság láttára.

— Te pólyásbaba, te! Hát azt hiszed, hogy
aki megtetszik az embernek, az mindjárt rohan
és megkéri az ember kezét? A férfiak manapság
nem sietnek olyan nagyon a házassággal.

— És a mostani vőlegényedet szereted? —
kérdezte Éva.

— Természetesen — felelte gyorsan Lenke, még a festék alatt is láthatóan elpirulva. Észrevette, hogy elszólta magát, s Éva még utóbb rájön, mennyit kellett kacérkodnia, míg végre sikerült valakit megfognia. — Hiszen azért persze férjhez mehettem volna már előbb is, — igyekezett helyrehozni a baklövést — de hát akárkihez mégsem mehet az ember.

— Voltaképen miért olyan sürgős neked a férjhezmenetel? Hiszen még csak húszéves vagy!

— Csak?! — ismételte Lenke méltatlankodva. Hirtelen átfutott agyán az elmúlt másfél esztendő, amióta kijött a zárdából. Hát bizony, ha Éva láthatta volna mindazt, amit Lenke ezalatt az idő alatt átélt, elismerte volna, hogy a húsz esztendő néha csakugyan sok, nagyon sok. Ezt a fiatal arcot bizony jó volt befesteni. Mert ha igaz az, hogy a lélekből semmi sem tűnik el nyomtalanul és az arcon, főként a tekinteten kiverődik valamilyen minden átélésnek a nyoma, akkor Lenke arcán a festék alatt, a képzelet szégyenletes játékainak, a tisztátalan gondolatoknak és az érzéki izgalmaknak olyan áruló térképe húzódhatik meg, amit csakugyan jobb elrejtteni.

A modern regények, erkölcstelen színdarabok és kétértelmű, sikamlós beszélgetések — sajnos — fogékony talajra találtak Lenkének amúgy is könnyelműségre hajló, felületes lelkében. A zárdában beléhullott jó mag nem tudott gyökeret verni benne, mert csak a felszínre hullott; a rossz társaság jómadarainak nem nagy munkájába került kicsipegetni. Rövid néhány hónap alatt annyira eltompult a lelkiismerete, hogy a jót a rossztól megkülönböztetni többé nem tudta, úszott a piszkos árral és a piszkot már észre sem vette. Az Úristen gyönyörű ajándékát, a szerel-

met aprópénzre, szerelmeskedésre váltva elosztogatta és a sok flört kiüresítette a lelkét.

Közös szomorú sorsa ez sok-sok fiatal leánynak, aki nem dobja el az első regényt, amely felizgatja a képzeletét, nem fordul el az első képtől, mely szégyenpírt kerget az arcába, nem menekül az első olyan szótól, mely — talán hízeleg ugyan a hiúságának, de — foltot ejt a leánylélke szüzi tisztaságán és nem löki el magától azt a kezét, amely tolakodó merészséggel meri érinteni. Mert az első ilyen regény, kép, szó és mozdulat után jön a második, a harmadik és a többi, s az emléke, miután megszokott, járt útra talál, észrevétlenül siklik tovább, tovább le a szív legmélyére, ahol gyökeret ver és kipusztít onnan mindent, ami ellenkezik vele.

Igy történt Lenkével is. Még be sem töltött húsz esztendejével olyan tapasztalatokban gazdag, olyan öreg volt már, hogy nem csoda, ha úgy érezte, hogy a férjhezmenetellel sietnie kell.

A két leány nem ismert rá egymásban a régi jó pajtásra. Úgy ültek egymással szemben, mint két különböző világból összekerült idegen virág. Egy furcsa alakot öltött, polypszerű orchidea, amelyről azt sem tudja az ember, állat-e vagy növény, meg egy finom, egyszerű, fehér kis gyöngyvirág. Az elmúlt másfél esztendő hatalmas válaszfalat emelt közéjük. Még hallották egymás szavát, de egymás lelkéből nem láttak már semmit.

Lenke hirtelen az órájára nézett:

— Igaz, elfelejtettem bejelenteni, hogy Guszti feljön értem. Mindjárt itt lesz. Be akarom mutatni neked. Annyit meséltem neki rólad! Elmondtam, milyen aranyos kis pofa vagy, úgy, hogy ő is kíváncsi rád. De az igazat megvallva...

— Nos?

— Magam sem tudom. Mintha megváltoztál volna.

— Nem gondolod, hogy inkább te változtál meg? . . .

Csöngettek. A vőlegény jött. Jó megjelenésű, elegáns fiatalember. Lenke bemutatta:

— Az én Gusztim.

A társalgás kissé nehezen indult meg. Üres frázisok, semmitmondó kérdések és feleletek húzták az időt. Lenke időnkint odasímult a vőlegényéhez, hízelegve símogatta az arcát, átölelte a nyakát és csókra nyújtotta az ajkát. Tüntetni akart a boldogságával. Éva ilyenkor félrefordult. Ízléstelennek találta ezt a kirakatba tett érzelgést. Sőt úgy vette észre, mintha Gusztim is kelleetlenül fogadta volna. Komolyabb férfiak általában szégyenlik az érzelmeiket mutogatni mások előtt. De talán még jobban szégyenlik, ha a hozzájuk tartozó nő ízléstelen.

Éva szerény, komoly, jómodorú és kellemes fiatalembernek találta a vőlegényt. Most már bizonyosra vette, hogy Lenke feltűnő öltözködése és kikészítettsége nem az ő kívánsága. És úgy érezte, hogy ez a két ember nem illik egymáshoz. De hát akkor hogyan kerültek össze? Valahányszor a fiatalemberre nézett, különös, érthetetlen sajnálkozás fogta el. Mintha egy szép halat látott volna hálóban vergődni.

— Az esküvőnkre biztosan eljőjj! — mondta Lenke búcsúzáskor.

Éva utánuk nézett. — Szép pár, — gondolta, de nem irigyelte őket egy cseppet sem.

— Hát ez a szerelem? — töprengett. — Nem, ez nem lehet az. De hát akkor mi ez?

Hirtelen félelem fogta el az étellel szemben, amely ilyen talányokat állít elé . . .

Egy hét múlva volt az esküvő. Lenke fehér selyemruhában, fátyollal és koszorúval a fején, mint egy diadalmas királynő vonult be a templomba. A legcsekélyebb elfogódás vagy meghatottság sem látszott rajta. Éva félrehúzódott egy oszlop mellé. Közvetlenül a szomszédságában két fiatalember állt és halkán beszélgetett:

— No, ez a szegény fiú aztán szépen beugrott!

— Ha tudná, mennyit csókolódtam a meny-asszonyával!

— Hát veled is kikezdett? Velem is jóban volt egy időben. De én sem akadtam fenn a horgon. Idejében elúsztam.

— Ugyan, hol fogta ezt a szegény áldozatot?

— A nyáron ismerkedtek meg a Balatonon. Tudod, ez még olyan multszázadbeli gavallér, akivel el lehetett hitetni, hogy hírbe hozott egy leányt és köteles elvenni.

— Naív lélek! Mintha a mai lányok sokat törődnének azzal, ha hírbe hozzák őket. Talán még büszkéek is rá!

— Alapjában véve szomorú, hogy a mai lányok mind ilyenek. Ha az embernek mégis eszébe jutna megházasodni, ugyan hol keressen egy igazán tiszta leányt?

— Hát olyan bizony ma már nem igen van. Látod ott balról azt a szép szőke koszorús-lányt? Olyan, mint egy angyal, ugye? Pedig látod, arról is mesélhetnék neked . . .

Éva nem hallgatta tovább a párbeszédet. Elosont a beszélgetők mellett és leghátul, egy kis oldalkápolnában leborult az oltár előtt. Szégyentől égett az arca és a tehetetlen harag könnyeket csalt a szemébe. Hát ilyenek a férfiak? Udvarol-

nak, hízelegnek, csábítanak, aztán meg így ítélkeznek?! És a lányok! A Lenkéhez hasonló könnyelmű leányok! Miattuk szenvednek a tiszták, az ártatlanok! Miattuk mondják a leányokról, hogy „mind” ilyenek! Az ő rossz hírük mindnyájunk szégyene! És mi nem tehetünk ellenük semmit.

Semmit?!

Éva lelkiismeretében vádoló szemrehányással ébredt fel a kérdés: Semmit?!

A Szent Ágnesek, Ágoták, Lúciák és a többiek, egy teljesen pogány világ közepette életüket áldozták a tisztaságukért. De nem hiába! A vérükkel áztatott pogány földből új, tiszta, erkölcsös keresztény nemzedék sarjadt. Vajjon a mai kor tisztalelkű, ártatlan leányainak a példája nyomtalanul veszne el a modern pogányságban? Nem fejlődhet-e abból is új, tiszta, erkölcsös keresztény nemzedék? . . .

Éva fölemelte szemét az oltárra és kezét szívére szorítva, szent fogadást tett:

— Uram, Istenem, ígérem Neked, hogy az én első csókomat nem kapja meg más, csak az, akit az egész életre társul szántál nekem. Szűzanyám, kérek, segíts megőrizni a tisztaságomat!

A választottak

Nem csupán emberek ajkáról hangzik el a gyönyörű hívás: „Add nekem a szívedet!” Néha maga Isten szól így a választottjaihoz. Néha. Mert a választottak mindig kevesen vannak.

A világ elcsodálkozik, mikor egy-egy fiú, egy-egy leány szemében meglátja azt a sajátságos ragyogást, amelyben nem tükröződik semmi földi, csak az Örökkévalónak a képe él benne. „Rajongó!” mondják ki rá az ítéletet és igyekeznek észretériteni. Földhöztapadt gondolataikkal és érzéseikkel szánakoznak rajta, mert nem tudják megér-

teni a lemondást a világ örömeiről. Viszont azok, akik az életből inkább a szenvedést ismerik, rásütik, hogy gyáva, hogy menekülni akar az élet nehézségeitől.

De a választott nem törődik a szóbeszéddel, hanem megy a maga útján rendületlenül tovább. Tudja, mit hagy ott és minek megy elébe. Nem

sajnál elhagyni semmit és nem fél attól, ami előtte áll, mert bizik abban, aki hívja őt.

Éva bátyját is csodálkozás és sajnálkozás kísérte szemináriumi évein át, sőt volt része bőven szülői és rokoni ellenkezésben, óvásban és lebeszélésben is. Csak Éva nem helytelenítette az elhatározását soha. Ő inkább büszke volt a papbátyjára. Tudta, hogy nem érdek, hanem igazi, őszinte vágyódás viszi erre a pályára. Hiszen már kicsiny korában erről álmodozott. Mikor 10—12 éves fiú korában komolykodva utánozta az Egyház szertartásait, Éva mindig boldogan ministrált neki. Később, a zárdában, illetve szemináriumban töltött évek alatt a testvérek kissé elszoktak ugyan egymástól, de a nagyleány és a papnövendék ismét egymásra talált. Ki is érthette és értékelhette volna jobban az apostoli életre készülő ifjú lelkes, gyönyörű terveit, mint éppen az eszményekért lelkesülő fiatal leánytestvér!

Igy érkezett el Imre első szentmiséjének a napja. Öröm és szomorúság között váltakozó izgalom ülte meg a szíveket. De az öröm lassankint úrrá lett a szomorúság fölött. Ezen a szép napon még az eddig ellenkező szülők is érezték, hogy szent és gyönyörű út az, amire a fiuk lépett és megilletődött boldogsággal hajtottak fejet az újmisének áldása alatt.

Éva legjobb barátnője, Mária is ott volt a primícián és az azt követő ebéden. Délután pedig a két fiatal leány visszavonult Éva szobájába és az átélt, lélekbemarkoló benyomások hatása alatt, a jövőről beszélgetett.

— Remélem, nemsokára előttem is megnyílik a zárda kapuja — mondta Mária. — Az ellenkezés már megtört. Az engedélyt még húzzák-

halasztják ugyan, de érzem, hogy az is közeledik.
És azután . . .

— Azután? — ismételte Éva kérdés alakjában.

— Sursum corda! — felelte ragyogó szemmel Mária. — Ha Isten megsegít, azután már fölfelé vezet az út.

— Csak örömet érzel, semmi mást? — kérdezte Éva.

— No meg egy kis aggodalmat is — vallotta be Mária.

— Félsz, hogy mégis nehéz lesz mindent itt hagyni?

— Dehogy — nevetett Mária. — Inkább attól félek, hátha nem válok be és kitesznek a novíciátusból. El sem tudom képzelni, mit csinálnék akkor?

— Mit? Hát azt, amit mi többiek. Szépen kint maradnál a világban, dolgoznál, apostolkodnál, sőt — ki tudja — talán férjhez is mennél.

— Isten ments! — rémüldözött Mária. — Tudod, — folytatta azután — most, hogy ennyi időt kellett idekint töltenem, még jobban érzem, mennyire nem vagyok a világba való.

— Ugyan ne beszélj! Minden épeszű ember a világba való. Neked pedig ugyancsak helyén van az eszed.

Mária elgondolkozott és csak egy kis hallgatás után folytatta:

— Nem úgy értem, hogy nem boldogulnék a világban, hanem úgy, hogy nekem nem kell a világ. Valósággal szenvedek idekint attól a sok lélektelenségtől, külsőségtől és ürességtől, amit az emberek értéknek tartanak. Hallgattam, figyeltem sokszor a beszélgetéseket, vártam, hogy adjanak nekem is valamit, de a sok szóban akárhányszor

egy egész délután folyamán sem akadtam érde-
mes tartalomra. Aztán néztem az apró-cseprő
dolgaik után futkosó embereket, hogyan csináltak
életkérdést a közre, sőt lényegében véve saját
magukra nézve is jelentéktelen dolgokból. Láttam
asszonyokat, akik vagyonokat vagy legalább is
életük munkájának minden anyagi eredményét a
külső szépségükre költik, ellenben a lelkükre
édes-keveset vagy éppen semmit sem gondolnak.

Olyan furcsa, vad hajsza folyik idekint valami
után, amit senki sem tud néven nevezni és amit
nem is ér el senki. Mindenki siet valahová. A
munkájára legkevésbé. Inkább színházba, zsúrra,
bridzspartira, találkozóra, meg ki tudná elsorolni,
még hová. Csöndesen, egyedül maradni a saját
lelkével senki sem mer. Semmitől sem irtóznak
úgy az emberek, mint a saját társaságuktól. Ismerő-
seimtől, leánytársaimtól egyebet sem hallok, csak
ezt: „Gyere ide, gyere oda.” Nem is hiszed,
mennyire fáraszt ez a sokfelé húzó, üres haszon-
talanság. Ezt az életet én nem bírom el. Én Isten
országát keresem, de idekint sehol sem találom.
Mintha mindenből és mindenkiből az Úr Jézus
szava szólna hozzám: *„Az én országom nem e
világból való.”* Nem, ebben a világban én nem
tudok, de nem is akarok élni!

— Én nem így látom az életet — mondta Éva.
— Néha, egy-egy pillanatra megijeszt, de azért szerez-
tem és örömmel megyek elé. Hiszen annyi szépet
tud adni! Nem tudom, hol és merre járhattál,
hogy mindenütt csak értéktelenre, rútra és rosszra
találtál. Én már találkoztam tartalmas, komoly,
értékes emberekkel is, akik az élet igazi szépsé-
geit keresik és élvezik. Kongreganista társaimmal
gyakran folytatunk komoly, tartalmas beszélgeté-
seket irodalomról, művészetről, munkáról és a

modern élet egyéb kérdéseiről, s igyekszünk mindenbe belevinni az Istent kereső lelkünket. Legtöbbünk tanul még, de akad köztünk olyan is, aki már állásban van, szóval dolgozunk mindannyian. Szeretjük a munkát és szép, érdemes célokat tűzünk magunk elé. Sőt szabadidőnkben sem hajszoljuk azt az ismeretlen valamit, amiről te beszéltél, hanem tiszta, egészséges szórakozással pihenünk. Én a magam részéről meglehetősen sok időt töltök egyedül is és — hála Istennek — elmondhatom, hogy sohasem unatkozom. És tudom, hogy sokan vannak így mások is.

Egyoldalúan ítéled meg a világot, édes Máriám, mikor csak a rosszat látod meg benne és a jót nem. Aki őszintén keresi Istent, az idekint is megtalálhatja. A világiak bensőséges vallásos élete éppen mostanában emelkedőben van. Nem vetted észre, hogy egymást felváltó, hosszú sorokban térdelnek a templomokban naponta az áldoztatórács előtt? És egyre több a jelentkező a világi apostolkodásra is. Akad sok könnyelműség, erkölcstelenség és gonoszság is, az igaz. De ha a jóság, a tisztaság és a tökéletességre való vágy mind bevonulna a zárdákba, ki vezetné akkor jó útra a megtévelyedetteket, ki tanítaná a tudatlanokat és ki fogná kézen a gyengéket, a tétovázókat? Hidd el, Mária, szükség van idekint is hivatásos lelkekre. Az ő munkájuk és példájuk a kovász, mely lassankint átjárja és átalakítja az egész világot.

— Ebben igazad van. De én mégis félttem a világban élő jókat. Féltetek téged is, Éva. Mert a modern élet romlott szelleme is kovász. Az is átjárja és átalakítja a világot. És a gonoszok többen vannak, jobban összetartanak, sőt segítségükre van az embernek a rosszra mindig

nagyobb készséggel hajló természete is. Vajjon nem elbizakodottság-e azt hinni magunkról, hogy bátran járhatunk-kelhetünk ebben a lelki járvány-bacillusokkal fertőzött világban, mert immunisak vagyunk? Hány tisztalelkű zárdanövendék pusztult már el idekint!

— De meg is fordíthatjuk a dolgot — felelte Éva. — Sohasem hallottál még papról, szerzetesről, apácáról, aki elvesztette önmagát, a lelke békéjét és tisztaságát? Holott ki tudja, ha a világban marad, talán igénytelen, egyszerű, nem éppen tökéletes, de legalább erkölcsös, becsületes életet élt volna!

Mária éppen újabb ellenérvelésbe kezdett, mikor Imre, az újmiséis pap lépett be hozzájuk. Éva elébe terjesztette a vita tárgyát és megkérdezte:

— Hát most dönts el, melyikünknek van igaza?

— Mindkettőtöknek igaza van a maga szempontjából — válaszolta Imre. — Megegyezésre azért nem jutottatok, mert kifelejtettétek a vitából a legfontosabb, a döntő kérdést: *a hivatást*. Neked húgocskám teljesen igazad van, mikor a szép, tiszta, Isten terve szerint való élet kovásza kívánsz lenni a romlott világban. Mert neked ez a hivatásod. De Máriának is igaza van, mikor zárdába akar menni, mert őt nyilvánvalóan oda hívja az Isten. Az emberi természetek különbözők. És Isten is más és más úton vezet minden lelket. Lehet, hogy te eltévednél Mária útján, ő viszont a tiédn nem tudna célhoz jutni. Nem szabad a magunk szempontjából és a saját érzéseinken keresztül néznünk a mások dolgait. És sohase akarjuk a magunk szemüvegét ráerőszakolni másra, mert hátha annak a szeme egészen más.

Isten mindenkinek ad valamilyen hivatást.

Az Ő hívó szava minden lélekben megszólal valamiképen. Néha a körülmények, vagy az ú. n. véletlenek útján ad irányítást, máskor egyenesen a lélekben szólal meg. Az embernek csak az a dolga, hogy a hívó szót felfogja és kövesse. Ne okoskodjunk, ne nyugtalankodjunk, ne türelmetlenkedjünk és ne akarjuk megelőzni Isten terveit. Imádkozzunk naponta, hogy felismerjük és készséges szívvel teljesítsük az Ő akaratát, egyébként pedig végezzük nyugodtan napi kötelességeinket és a többit bízunk a Gondviselésre. Még azon se essünk kétségbe, ha a hívó szót felismertük, de a követése akadályokba ütközik. Amikor eljön az ideje, elsímul majd az útból minden akadály és mi mehetünk a hívás után.

— De nem túlzott mégis Mária félelme a világi élettől?

— Nemcsak túlzott, de határozottan helytelen volna, ha Mária súlyos tapasztalatok után, a szenvedések és csalódások elől menekülne a zárdába. Az élet nehézségeitől való félelem még nem hivatás. De Máriával éppen az ellenkező történt. Neki eddig csupa jóban volt része. Hogy kiverjék a fejéből a zárda gondolatát, egyik mulatságból a másikba, egyik szórakozásból a másikba vitték, valósággal rázúdították a világi élet örömeit, belekényszerítették az érzéseitől legtávolabb eső világba. Nem Mária az első, akit így próbálnak eltéríteni a szándékától. És az az éretlen, érzelmős vágyakozás, ami sok leányt a zárda felé vonz, de aminek a hivatáshoz semmi köze, rendszerint el is párolog ezen az úton. De az igazi hivatás ellenáll, nekifeszül az akadályoknak és a küzdelemben csak még jobban megerősödik. Hogy közben egy kis túlzásba esik és ellenséget lát mindenben, ami útjában áll, az ért-

hető és egyáltalán nem veszedelmes. Megszűnik csakhamar, amint eléri a célját és követheti a lelkét betöltő hivatást.

— Mit gondolsz, — fordult most Éva a bátyjához — nekem is jöhet még hivatásom a zárdai életre?

A fiatal pap elmosolyodott:

— Ne törd ezen a fejedet húgocskám. Hogy ezidőszerint nincs hivatásod, arról biztosíthatlak. A jövő pedig az Úr kezében van. Az Ő terveit senki sem ismeri. A késői hivatások egyáltalában nem ritkák. Csodálatos és gyönyörű példák vannak rá a zárdák történetében. De ábrándozással, okoskodással belelovalni magadat soha semmiféle érzésbe nem szabad, akár zárdai hivatásról, akár szeretetről, akár gyűlöletről van szó.

— Hát ez is lehetséges? — kérdezte Éva.

— De még mennyire! Egy-egy olvasmány, egy-egy beszélgetés vagy más mélyebbre ható élmény sokszor olyan hangulatot kelt bennünk, amit elhatározó, sorsdöntő érzésnek nézünk és azzá is válhat, ha ábrándozással és újabb hangulatkereséssel tápláljuk. Ha ellenben nem foglalkozunk vele, sőt másfelé tereljük a figyelmünket, hamarosan elmúlik.

— No és baj az, ha az ember egy szép, nagy érzés hatalmába kerül, ha mindjárt ilyen mesterséges táplálással is?

— Mindíg veszedelmes megerősödni hagyni olyan érzést, aminek a helyességéről nem vagyunk meggyőződve. Tegyük fel, hogy egy leány szeme megakad egy férfin. Csinos, kedves, kellemes és okos embernek találja, de egyebet aztán nem tud róla. Kisülhet, hogy könnyelmű, eladósodott, iszákos, kártyás, talán beteg vagy az is lehet, hogy vőlegény, sőt házasember. Ha mármost a

leány meggondolás nélkül átengedi magát első érzésének, az rövid idő alatt úgy lenyűgözheti, hogy aztán már hiába jön a józan ész, az óvó tanács, sőt akár a tiltás is, fejjelel meg a falnak és azt mondja: „Nem élhetek nélküle.” Míg ha idejében megfékezi a kezdődő érzést és nem foglalkozik vele addig, míg azt nem látja, hogy lehet, hogy szabad, akkor éppen olyan hamar és könnyen elfelejti az egészet. Éppígy előfordul az is, hogy egy zárdanővendék egy apáca iránt való szeretetből, csak azért, hogy vele lehessen vagy esetleg valami más hangulatos benyomás hatása alatt beledolgozza magát a zárdai hivatás gondolatába, nem teszi próbára az érzését, talán be is lép és csak a novíciátusban jön rá, hogy tévedett, az érzés nem hivatás volt. Sok keserűség, sőt egészen elrontott élet is származhat az ilyesimből.

— Milyen jó neked, — mondta Éva — hogy túl vagy mindenen és most már a hivatásodnak élhetsz!

— Túl vagyok mindenem? Ebben tévedsz. A hivatást el is lehet veszíteni. És ebben a tekintetben nem szabad lebecsülni Mária aggodalmait. Igaz, hogy Isten a hivatást érdemünk nélkül, ingyen, csupán kegyelmes szeretetéből adja, de vigyáznunk már magunknak kell rá. És jaj annak, aki elveszti, mert az a lelke nyugalmit és békességét is elveszti vele. Az Úr Jézus nem ok nélkül foglalta bele imájába, hogy: „*Ne vigy minket kísértésbe!*” Mától kezdve felveheted hűgocskám apostolkodásod programjába, hogy külön ezzel a gondolattal imádkozol értem, a paptársaimért, a szerzetesekért és az apácákért.

— Ez igazán szép gondolat. Meg is tesszük, ugy-e Mária? — mondta Éva lelkesen.

— Igen, — felelte Mária — megalakítjuk egy-egy képviselővel az *ima hármasszövetségét*, melyben a világiak, a papok és a kolostorok lakói kölcsönösen imádkoznak egymásért, hogy mindegyikük hűségesen betöltse azt a hivatást, amire Isten kiválasztotta.

Görögtűz

Van úgy néha, hogy befészkei magát a fülünkbe egy dallam és napokig nem tudunk szabadulni tőle. Kísér, szinte üldöz bennünket egész nap. Minduntalan arra eszmélünk, hogy már megint dúdolgatjuk.

Igy kísérté, üldözte Évát is a primícia napja óta az a gondolat, hogy ábrándozással, okoskodással magunkat semmiféle érzésbe belelovalni nem szabad. Kissé szíven találta ez a figyelmeztetés. De még jobban szíven találta az a példa, amit a bátyja magyarázatképen hozzáfűzött. Hisz az egyenesen az ő esete

volt. Szinte gyanút fogott, hogy Imre megsejtette a dolgot és szándékosan hozta szóba. De megkérdezni nem merte. Háttha mégis csak véletlen volt. És akkor minek árulja el a titkát!

A titkát? Éva megijedt ettől a szótól. De ugyanakkor örült is neki.

Megijedt, mert sejtette, hogy amit titokként a szívében rejteget, az talán nem egészen helyes

és okos dolog. Hiszen ha az esze nem szólna ellene, akkor talán már régen nem is volna titok.

De örült is neki. Mint ahogy minden leányszív boldogan őrzi azokat a kedves emlékeket, amiről csak ketten tudnak: ő meg Ő!

A férfit Károlynak hívták. Persze volt családneve is, de az mellékes. Azt nem lehet becézgetve kimondani. Legfeljebb arra jó, hogy az ember megpróbálja leírni egy papírlapra és valami vonalkanyarítással aláírásszerűvé tenni, hozzáragasztva ezt a kis szócskát: „né”. N. Károlyné. Nem is hangzik rosszul! de ennél sokkal kellemesebb szórakozás magában elmondogatni: Kari, Karcsi, esetleg: Karcsikám!

Hát ennek a bizonyos Károlynak a képe bizony elég gyakran felbukkant Éva képzeletében. Úgy találta, hogy valami sajátosan vonzó van a tekintetében. Amikor melegen és sokatmondóan belefűrődött Éva szemébe, a leány úgy érezte, hogy követni tudná a világ végére is. Nem volt már fiatal ember. Erősen túllépte a három X-et. De ez még vonzóbbá tette. Fiatal leányok szívét gyakran megfogja az a fölényes biztonság, amivel az ilyen korú férfi kezeli őket. Van ebben az érzésben valami abból a rajongásból, amivel a leánynövendékek egy-egy tanárukra néznek, amivel eszményükké teszik a színpad hősszerelmesét vagy a közélet némely ünnepekt alakját. A nő természetes adottsága nyilvánul meg ezekben a rajongásokban: a vágy, hogy fölnézessen arra, akit szeret és hogy a belőle kisugárzó erő oltalmazó szeretetében érezhesse magát.

Ez az ősi, ösztönös női vágy már egymagában is nyilvánvalóvá teszi, milyen természetellenes

képtelenség az a gondolat, hogy férj és feleség lelki viszonya „pajtáság” legyen csupán.

De ez a vágy néha félre is vezet. Nem is szólva arról, hogy a férfias megjelenés még nem jelent feltétlenül férfias jellemet és lelki erőt, s a meglett férfikor sem biztosítéka annak az oltalmazó szeretetnek, amire a leányszív szomjazik. Sok boldogtalan asszony kapott már helyette parancsoló zsarnokságot vagy legalább is ridegen elzárkózó megnemértést.

De ki gondol ilyesmire, mikor megfogja a szívet egy tekintet és kedves, meleg, hízegző szavak csengenek a fülében? És ugyan ki törődik ilyenkor azzal, hogy ki is az a férfi voltaképpen, milyen az élete, a világnézete, a gondolkozása és tud-e anyagi megélhetést biztosítani a családjának?

Éva is csak annyit tudott az ő Károlyáról, hogy nem képes egy állásban hosszabb ideig megmaradni (saját beállítása szerint persze rajta kívül eső okokból), hogy most éppen egy magánvállalat alkalmazottja, feje fölött a létszámcsökkentés veszedelmével, hogy egyébként művészi hajlandóságú ember, rajong a muzsikáért, szépen hegedül, irogat is néha folyóiratokba, jókedvű, bohém természet és nagyon szereti a társaságot.

Csodálatos, hogy komoly leányokat sokszor mennyire el tud szédíteni az ilyen csapongó, nyughatatlan szellem. Éva észre sem vette, hogy voltaképpen az ő egykori Lenke barátnőjének a másodpéldánya áll előtte férfikiadásban. Csak azt érezte, hogy ennek az embernek jó a közelében lenni. Hízeggett a hiúságának is, hogy ez az érdekes ember olyan sokat foglalkozik vele, sőt nyíltan kimutatja komoly érdeklődését.

A nyaralás óta Éváék időnkint összejöttek néhány családdal azok közül, akikkel együtt

töltötték a nyarat. Ezek egyikénél ismerte meg Károlyt, akivel azután gyakrabban találkozott. Az utóbbi időben megesett, hogy hazatérőben a férfi elkíserte Évát, s ha sikerült a hozzátartozókat megelőzve előbbre sietniök, karjára fűzte a leány karját.

— Ó, ez a csúnya kesztyű! — súgta oda neki egyszer. És a következő alkalommal Éva nem húzott a balkezére kesztyűt. Miért? Kacérságból? Nem. Ez a tulajdonság egyáltalán nem volt meg benne. Csak jól esett a férfi kedvét keresnie. No meg ő maga is szívesen pihentette a kezét az övében. És eszébe jutott Gyuri. Csak ennyi érzés kellett volna, amennyi ehhez az emberhez fűzi és bizonyára nem habozott volna feleségül menni hozzá. De hát mi ez? Szerelem? Éva megjedtt ettől a gondolattól. Ami Gyurinál biztató jövőt, boldog, nyugodt életet ígért, mindabból itt semmit sem talált. Vajjon elég az élet boldogságához, ha kezünk szívesen pihen valakinek a kezében?

Milyen nehéz is a leányszívnek eligazodni a saját érzései labirintusában!

Éva azonban nemcsak érzett, hanem gondolkozott is. El-elábrándozott ugyan egy-egy hangulatos képen, amit a képzelete vetített a lelkébe, de viszont eltöprengett néha azon is, vajjon mi ennek a vonzódásnak a forrása. És az eredménytől megdöbbsent. Mert csupa felszínes, külső vonzóerőre talált. Másrészt az emlékezet elraktározott néhány apró pillanattfelvételt is, ami egy kettős arc másik feléből mutatott egyet-mást. Egyszer kártyázni látta, házard könnyelműséggel szórva a pénzt, holott Éva tudta, hogy nincs belőle sok. Néha az ital hatása is felszínre hozott benne valami idegenszerűt. Nem éppen kellemetlent, de valami teljesen idegen vonást. És egyszer Éva

szívébe vágott egy pillantás, melyet jól ismert, de amely most egy szép asszony tekintetét viszonozta. Máskor a villamoson, kemény mozdulattal tolt félre valakit azért, hogy neki tartsa fenn az üres helyet. És ebből a hirtelen mozdulattól Éva kiérezte, hogy ez az ember nemcsak udvarias és gyöngéd, hanem durva és erőszakos is tud lenni.

— Mit ismerek én voltaképen ebből az emberből? — kérdezte ilyenkor az esze.

— De szeretem! — felelte a szíve.

A józanabb gondolatok rendszerint csak homályosan, tétován jelentkeztek, mint az elmosódó szellemképek a filmvásznon. És a képzelet mindig sietve színes, vonzó ábrándképeket húzott eléjük. De Imre szavai óta a szellemképek megerősödtek és Éva tanácstalanul állt az esze és a szíve között. Hiszen igaz, a döntés nem sürgős addig, míg Károly meg nem kéri a kezét, de hátha igaza van a bátyjának és akkor már késő is lehet! Mert nem tagadhatta önmaga előtt, hogy az érzés, mely a fiatalemberhez húzza, napról-napra fokozódik. Mi lesz, ha egy napon kívül, hogy nem lehet a felesége és ő akkor már nem tud lemondani? Ma még talán . . . talán?! . . . tudna parancsolni az érzéseinek.

Minél többet gondolkozott, annál inkább érezte, hogy máris nehezebbre esik a lemondás gondolata.

Tanácstalanságában ismét Janka nénihez menekült, aki a nyáron úgy megnyugtatta. Azóta többször találkozott vele, sőt időnkint föl is kereste. Szüksége volt reá. Leányproblémáira valahol megoldást kellett keresnie.

Janka néni szeretettel fogadta. Ismerte a férfit is, nem volt hát nehéz a kérdésben eligazodnia.

— Nem hozzád való — mondta ki határozottan a véleményét. — Tehetséges, de megbízhatatlan, szélsőségekre hajló, könnyelmű ember. Meglett férfikora ellenére még a saját életét sem tudta eddig révbe vezetni, hogy vállalhatná hát egy család gondját. A multja pedig egyáltalán nem biztosíték a hűségére.

— De szeretjük egymást — mondta Éva.
— Nem ez a legfontosabb?

— A szerelem egymagában nem elég a boldog házassághoz — felelte Janka néni. — Bármilyen erős legyen is, idővel — többnyire elég hamar — elmúlik. *Görögtűz*. Egyideig gyönyörű, színes lánggal ég, azután kialszik és nem marad belőle más, csak füst és fojtó gáz. És a két ember, aki a színes fény ragyogásában olyan káprázatosan szépnek látta egymást, a rendes, mindennapi világításban idegenül mered egymásra. Nem hallottál még szerelmesekről, akik később gyűlölettel váltak el egymástól?

Éva elgondolkozott:

— A nyáron, mikor Gyuriról volt szó, Janka néni azt mondta és én is úgy éreztem, hogy érzés nélkül férjhez menni nem szabad. S lám, most amikor az érzés megvan és kölcsönös, mégis valami titkos aggodalom bujkál bennem, Janka néni meg valósággal veszedelemnek tartja ezt a házasságot. Hát az is baj, ha a szerelem hiányzik és az is baj, ha megvan?

— Várj csak, kisleányom! Már látom, hogy ezt a kérdést alaposabban meg kell tárgyalnom veled. Te okos és tanult leány vagy, tehát tudod, hogy az emberben két természet küszködik egymással. Egy alsóbbrendű, ösztönös, érzéki és egy magasabbrendű, értelmes természet. A testi és a lelki ember. Az előbbi azt keresi, ami testi, ami

romlandó és múló, a másik föl és túl tud emelkedni mindezen és egy természetfölötti, csak lélekkel felfogható világ felé tör. Boldog, békességes, harmonikus élet csak az lehet, amelyben az alsó, érzéki természet megkapja ugyan, amire föltétlenül szüksége van, de azért mindig szolgája, alárendeltje marad az uralkodó léleknek.

Abban az érzésben ellenben, amit szerelemnek nevezünk, éppen az alsóbbrendű, érzéki természet az uralkodó. A szerelmes ember látni, hallani, érinteni vágyik a másikat, a közelében szinte mámoros érzés fogja el, de a léleknek ehhez a vágyhoz semmi köze. Vagy mit gondolsz, mennyi része van a léleknek abban, ha első látásra beleszeretünk valakibe, a nélkül, hogy ismernők? És vajjon, aki igazán lélekkel szeret, csábíthatja-e bűnre azt, akit szeret? És van-e köze a léleknek ahhoz a vonzódáshoz, amely képes magához láncolni valakit a nélkül, hogy a mindennapi kenyerét biztosítani tudná? Pedig látod, a szerelmes ember minderre képes, mert önző és csak a saját kielégülését keresi. Szeretetének, vágyódásának tárgya csak a test. De a testnek szépsége és mindaz, ami vonzó lehet rajta, mulandó. Mulandó tehát a hozzákapcsolódó szeretet is. Ez a magyarázata annak, hogy a szerelmes férfi vagy nő képes megújílni a szerelmesét, ha az megbetegszik, megcsúnyul vagy legalább is veszít egykori szépségéből, szóval nem olyan többé, mint amilyen akkor volt, amikor megszerette. De megesik az ilyen érzéki szerelemmel az is, hogy ha a tárgy nem is változik, de megszokottá, unottá válik. Ami érthető is, mert a természetfölöttinek a vágyával beoltott lelket a mulandó sokáig nem elégítheti ki. Sok egetverő, nagy szerelemnek ásta meg már sírját a megszokás.

De van egy másik szeretet is. Az ember felsőbbrendű lényének a szeretete. Ez a lélek mélyéről fakad és olyasmit szeret a másik emberben, ami abban nem mulandó, hanem örök. Szereti a lelket a jóságával, tisztaságával, eszményeivel, lelkesülésével, törekvéseivel, szóval voltaképpen Isten szépségének és tökéletességének egy parányát szereti benne. Sohasem únja meg, mert a lélek mélységeit nem ismerheti meg teljesen soha, abban mindig talál valami újat, valami fejlődőt és szépülőt, amiben gyönyörködhet és amiből meríthet. De amikor merít, ugyanakkor ad is, mert hiszen a szerető lelkek kiegészítik egymást és voltaképpen csak ketten együtt érzik teljes egésznek magukat. Gyönyörűen fejezi ki ezt a gondolatot a házastársak viszonyában a „feleség” szó. A lélek fele.

De boldog házasság csak az lehet, amelyben mind az alsóbbrendű, mind a felsőbbrendű szeretet megvan. A kettőnek úgy egybe kell fonódnia, mint ahogy a lélek beleolvad a testbe.

Az első a második nélkül érzéki szerelem csupán, s bármily erős és hatalmas is, a lélek számára nem több, mint más érzéki életnyilvánulás, pl. az éhség vagy szomjúság, mely kielégülése után hosszabb-rövidebb időre elmúlik, majd újra visszatér s a tárgyát hangulata szerint változtatja. A hűség fogalma csak a léleknek szól, a test azt nem ismeri.

Viszont a második az első nélkül inkább barátságjellegű érzés, ami a házasságban egymagában szintén nem elég. Mert ahhoz az állandó és intim együttéléshez, amit a házasság kíván, az érzékek beleegyezése is kell. De hiszen ezt már saját tapasztalatodból is tudod. Az ember nagyon jó barátságban lehet valakivel, őszintén szeretheti is,

de a csókját mégsem kívánja, sőt talán csak nagy ellenérzéssel bírná el.

A házasságot Isten nem csupán a testnek, de nem is csupán a léleknek, hanem az egész embernek szánta. Két test és két lélek életszövetsége az, s éppen azért addig is kell tartania, míg a lélek el nem válik a testtől.

Érted-e most már, mi hiányzott a nyáron és mi hiányzik most?

— Értem — felelte Éva elmélyedő komolysággal. — De vajjon idővel nem hangolódhatnék egymáshoz a lelkünk? Igaz, ma még nagyon keveset ismerünk egymásból, de talán később . . . Legalább ha azt tudnám, vallásos-e?

Janka néni megütközéssel nézett rá:

— Hát ennyi találkozás után még ezt sem tudod?

— Szégyeltem vele ilyesmiről beszélni — vallotta be Éva. — Félttem, hátha kinevet.

— De Évácskám, hogyan képzeled el így az összehangolódást? Hogyan képzelsz el egy hosszú életet olyan férfi oldalán, akivel a lelked legbensőségesebb valójáról még csak beszélni sem mersz? Hányszor panaszoltad nekem, hogy nincs senkid, aki előtt őszintén feltárhathnád a lelkedet, s aki előtt leplezetlenül olyannak mutathatnád magadat, amilyen vagy! S most mégis, így tudatosan, újabb lélekelzárkózásra akarnád kárhozatni magadat, mégpedig egy egész életre? Mert a lelkek összehangolódásához ez ugyancsak reménytelen kezdet.

René Bazin, a nemrég elhunyt katolikus francia író egyik regényében megütközéssel írja, hogy az emberek általában azt nevezik össze nem illő házasságnak, vagyis mesalliance-nak, amikor a születésben, vagyonban vagy műveltségben

van különbség, ellenben nem törődnek a lelkek közt lévő, *soha át nem hidalható*, végtelen távolsággal, a lelki mesalliance-al.

Lásd, ez a házasság pedig, amin most te gondolkozol, igazi lelki mesalliance volna.

Éva könnyes szemmel, könnyörögve fordult most Janka nénihez:

— De mit csináljak? Hogyan szabaduljak meg ettől az érzéstől, amivel úgy tele van a szívem? Már arra gondoltam, hogy kérem az Istent vegye ki belőlem ezt a vonzódást; szüntesse meg, mint ahogy egy betegséget megszüntethet, ha akar. De . . . — Éva odaborult Janka néni vállára és úgy folytatta — nem merem, mert hátha megteszi. És olyan jó szeretni! Én most ismertem meg ezt az érzést, de ezután el sem tudom képzelni nélküle az életet!

Janka néni szeretettel magához ölelte:

— Megértelek édesem. Nehéz ezért még imádkozni is, tudom. Azért hát inkább engedd át magadat a Gondviselésnek és így imádkozzál: „Istenem, legyen úgy, ahogy Te akarod!” A többire aztán ne legyen gondod. Vigasztalásul még megismétlem, amit a nyáron Gyurival kapcsolatban mondtam, hogy az első szerelem ritkán az utolsó is. Ezt talán most nem tudod elhinni, de az élet már sokszor, számtalanszor bebizonyította. Te most a vizsgáid előtt állsz. Ne törődjél hát semmi egyébbel. Dolgozzál keményen, közben pedig hetenként néhányszor menj el az uszodába és dolgoztasd meg jól a friss vízben fiatal izmaidat is. És ami a legfontosabb, ne engedj magadnak időt az ábrándozásra. A többi aztán, meglásd, megjön magától. A görögtűz ellobban és te ismét ott állasz majd fiatalságod tavaszi napsütésében szabadon, boldogan.

Éva okos, józan eszű és tiszta szívű leány volt. Érzéki képzelgések és vágyak még nem főtötték meg a lelkét és nem puhították meg az erős, egészséges akaratát. Benne a szerelem is tiszta érzés volt, amihez nem férközött semmi olyas, amiért Isten előtt szégyenkeznie kellett volna. Ezért megfogadta Janka néni tanácsát, s szívének és eszének harcát bátran az Úr oltára elé vitte. Ha fájt is a szíve, engedelmesen hajtotta meg fejét sorsának Intézője előtt, s hittel, bizalommal és az isteni Gondviselésben való megnyugvással imádkozta: Uram, legyen meg a Te akaratod!

Azután hazament és minden akaratát összeszedve munkához látott.

Nem megyek férjhez soha!

Éva azt hitte, senki sem tud az ő kis regényéről. Pedig sokan tudtak. Hiszen két szív találkozását mindig kíváncsi tekintetek kísérik s felváltva kedvező és baljós jóvendőmondások messzelátóival méregetik. Éva maga még jóformán rá sem ébredt az érzésére, mikor az már jóideje ott forgolódott az ismerősök nyelvén. Szüleinek a figyelmét sem kerülte el és jogos aggodalmat váltott ki belőlük; különösen édesapjából, aki kétszeresen érezte a szülői felelősség terhét, mert ideges érzékenységében józan meg-

ítélésre képtelen felesége helyett, neki kellett vállalnia az anya szerepét is. Pedig milyen tehetetlenül állanak az apák a leányuk szívével szemben! S milyen nehezen pótolható ilyenkor a megértő és együttérző női lelkületével mindent simán eligazító édesanya!

Éva apja nem is mert vállalkozni a közvetlen beavatkozásra. Végtelenül szerette ugyan a

leányát, valamint az is őt, de a lelkébe nyitó bízalom kulcsa nem volt a kezében. Hiszen a családi élet rendje az, hogy az édesanya őrizze azt. Azért nem is ezen az úton nyúlt bele a dologba. A csomó lassú kibogozásához nem érezte elég finomnak a kezét. Fogta hát és határozott mozdulattal kettévágta.

Beszélt Károllyal. Nyíltan és férfiasan tudtára adta, hogy holmi modern szerelmes játékra, főltre nem engedi át a leánya szívét. Károly a szándéka komolyságával védekezett, de Éva édesapja megértette vele, hogy sem élete, sem körülményei nem szolgálnak a legcsekélyebb biztosítékul sem egy boldog házasság megalapozására, s hogy itt nem egy meg nem értő vagy zsarnok apának a tilalmáról, hanem egy előreláthatóan boldogtalan házasságnak a megakadályozásáról van szó. És Károly, aki könnyelmű, állhatatlan jellemű, de egyébként becsületes ember volt, úgy látszik maga is belátta, hogy érzése nem elég mély ahhoz, hogy kitartsa egy egész életen át, mert szavát adta, hogy a maga részéről ezentúl sem nyíltan, sem titokban nem keresi Éva társaságát. Arról pedig az apa gondoskodott, hogy egyébként ne igen adódjék alkalom a találkozásra.

Évának csakhamar feltűnt, hogy a társaságba járárok száma erősen megfogyatkozott. Azok a helyek meg, ahol Károllyal találkozni szokott, teljesen kiestek a programból. Gyanút fogott, hogy nem véletlenről, hanem szándékosságról van szó. S ha nem az a tiszta és egészséges lelkű, romlatlan leány, akit még nem kerített hatalmába a modern fiatalságnak önmagát túlbecsülő és az idősebbek élettapasztalatait lebecsülő elbizakodottsága, akkor most talán szembeszáll ezzel az intézkedéssel. Talán rálép ő is azoknak az „egyen-

jogú" leányoknak az útjára, akik ilyenkor maguk járnak az elmaradt férfi után és minden ösztönös tartózkodásukat és női büszkeségüket levetve, maguk kínálkoznak fel titkos találkozóra.

De Éva nem ezeknek a táborába tartozott. Az egyenes útról még soha félre nem lépett, becsületes, tiszta lénye tiltakozott a titkos utak ellen. Megérezte, hogy ami kerüli a nyíltságot és világosságot, az már nem lehet egészen jó. Amit titkolni kell, abban már van valami hiba. Eszébe jutott a Lenke esküvőjén tett ígérete és megsejtette azt is, hogy a titkolódzás nyomában jár az alkalom, amely a tisztaságra leselkedik. Az a hatás, amit Károly gyakorolt reá, ráeszméltette arra a nagy igazságra, hogy az érzelemmel behálózott akaratban megbízni nem lehet. Ahogy a férfi egyetlen szavára lehúzta kesztyűjét, hogy átengedhesse simogatásra a kezét, ki tudja, nem nyujtaná-e ugyanúgy csókra az ajkát, ha alkalom kínálkoznék rá?! Irtózva gondolt a templomban hallott beszélgetésre. Nem, ő nem akarja így, apró szerelmeskedésekben elpazarolni a szerelmét, azt a drága kincset, amit az Úristen azért adott, hogy egy nagy, szent életszövetség alapja legyen. És hiszen voltaképpen még nem vezett el semmi. Ez a kényszerű elválás szerelmük előnyére is fordulhat! Ha Károly igazán szereti őt, akkor éppen ennek a hatására megváltozhat és bebizonyíthatja, hogy a szándéka komoly, a hűsége szilárd és hogy az életét ezután másképpen akarja berendezni. Hiszen az igazi szerelem csodákra képes! Ha pedig nem így lesz, akkor . . . akkor talán csakugyan jobb most elválniok.

Sok boldogtalan házasságnak vágná útját, ha minden leány így fontolóra venné a jó és a rossz lehetőségeket, ha a szívét alárendelné a

józan észnek és akaratát engedelmesen Isten kezébe téve, nyugodtan rábízna magát a Gondviselésre!

Néhány hétig bizony nehéz volt a küzdelem az ész és a szív között. Évának sokszor kellett a templomba menekülnie és erőért fohászzkodnia. De a harc lassankint gyengült. A komoly munka egyre jobban kiszorította az ábrándokat. Megfogadta Janka néni tanácsát és eljárogatott az úszodába, ahol az úszás felfrissítette a testét és megedzette az ellenálló képességét.

Mire elérkezett a vizsgák ideje, a tanulást már semmi sem zavarta. Az idő és a munka megtették a magukét. És a siker nem maradt el.

Az okos és előrelátó édesapa pedig ekkor fölvetette leányát egy nagyobb nyári tanulmányi utazás résztvevői közé. És ami még talán hiányzott Éva lelkének harmóniájából, azt meghozta ez az utazás. Szomjazó lelke előtt az életnek új szépségei és kincsei tárultak fel. Művészet és tudás. A történelmi emlékek, műrekek, idegen népszokások és mindaz a sok új benyomás, ami elébe került, lázas tudásvágygá fokozta az érdeklődését. Látni és tudni akart mindent. Fáradhatatlan volt úgy a kérdésésben, mint a hallgatásban. Egy-egy művészi kép, szobor vagy épület előtt sokáig elálldogált és nem tudott betelni vele.

— Nem is tudtam, hogy a művészet ennyire érdekli! — jegyezte meg az egyik vezető.

— Én magam sem tudtam — vallotta be Éva őszintén.

Honnan is tudta volna? Hiszen eddig nem volt alkalma fölismerni ebbeli hajlandóságát. De most megnyílt és kitárult a lelke, s megtelt ismeretre, tudásra és szépségre való vágygal. Elhatározta, hogy hazatérve, iskolai tanulmányain túl is képezni fogja magát.

A téli kis regény emléke már alig élt benne. Mennyivel könnyebb, eredményesebb és helyesebb útja volt ez a feledésnek, mint lett volna a társaság, multság és a tartalmatlan szórakozás! Ez nemcsak feledést, hanem új élettartalmat és munkavágyat is hozott.

Úgy repültek a napok és a hetek, mint az álom és Éva egyszer csak ismét otthon volt. De most az otthonát is szebbnek találta. A városban is minduntalan új szépségeket fedezett fel. A Lánchídon megállt és elragadtatással bámulta az ott elé táruló gyönyörű képet. Eddig sohasem vette észre, hogy mennyi szépség veszi körül. Nyári utazása alatt megtanult megértő szemmel nézni és látni, s a lelke gazdagodása rásugárzott mindenre. Egészen új életörömmel és munkakedvvel indult a reá váró munkaév elé.

Egyszer Károllyal találkozott. A férfi egy erősen kifestett, feltűnő öltözetű és viselkedésű „szépség” társaságában szembe jött vele. Bizalmas közelségben mentek. A férfi karja hozzásímult az asszonyéhoz. Éva mellé érve, könnyedén megemelte a kalapját. Szórakozott gondtalansággal, mint ahogy futó ismeretségeknél szokás. Éva visszabólintott. És közben elcsodálkozott magán. Mert nem érzett semmit, egyáltalán semmit. Mintha csak egy közömbös idegen ment volna el mellette. Hová lett a tavalyi nagy érzése? És a férfié? Mert hiszen az is szemellátható közönnyel pillantott rá. Hát csakugyan görögtűz volt az egész? Szinte érthetetlennek találta most, hogy ezért az érzésért annyit szenvedett. Azóta már sokkal értékesebb embereket ismert meg és mégsem szeretett beléjük. Mi történt hát vele akkor? Eszébe jutott Janka néni magyarázata a testi és lelki emberről, az érzéki és eszményi szerelemről.

Csak most értette meg igazán, amit akkor hal-
lott. Most, amikor maga is világosan látta, hogy
ahhoz az érzéshez a léleknek csakugyan nem
volt semmi köze. Titokzatos, érthetetlen módon,
akaratán, sőt tudtán kívül lopódzott a lelkébe,
bitorlóként a szíve trónjára ült és birtokába vette
egész valóját. Ki tudja, hányan esnek áldozatul
hasonló ösztönös érzésnek és amikor ráeszmél-
nek, hogy tévedtek, már késő.

Éva szívét elöntötte a hála azok iránt, akik
megakadályozták az élete elrontását.

Egy kis vargabetűvel betért a zárdatemp-
lomba, ahová négy éven át annyi apró örömet
és bánatát vitte, s megköszönte a jó Istennek azt
az erős hitet és bizalmat, azt a tiszta szívet és azt
az edzett akaratot, amit onnan vitt ki magával az
életbe és ami most átsegítette lelkét az érzések
első fellobbbanásán.

Hazatérve két levelet talált az asztalán. A
csodálatos véletleneknek sokszor gondolkodóba
ejtő, a Gondviselésre utaló találkozása volt ez a két
levél. Az egyik Máriától jött. Végre elérte vágyai-
nak célját. Megkapta a szülői engedélyt arra,
hogy zárdába léphessen.

„Nagy küzdelmembe, sok fáradságomba ke-
rült az út idáig, — írta — de akaratom végre
győzedelmeskedett az akadályok felett. Tudom,
itt bent sem nélkülözi tüskéit az élet. Itt is van-
nak emberek, különböző természetű emberek és
ami a fő, a saját önző „énünket” ide is magunk-
kal hozzuk. Mindenki a maga baját érzi legnagyobb-
nak, bizonyos tehát, hogy a zárda négy fala közt
lejátszódó, látszólag apró történetek a bent élők-
nek éppoly nagyoknak látszanak, mint a világban
élőknek az ő nehézségeik. De viszont itt nálunk

van letéve a tökéletesedésre vágyó, önmagán és a körülményeken fölülemelkedő életnek a kulcsa.

A múlt héten, határozatom véglegesítése előtt lelkigyakorlatokat tartottam. Ő, ha az emberek tudnák, micsoda lelki megnyugvás és felemelő boldogság járja át ezek után a lelket, mindenki idefutna, legalább időnkint megpihenni az élet nyughatatlan, zűrzavaros hullámzásából.

És most, mielőtt lezárnám ezt a levelet, az utolsót, melyet mint világi írók neked, még egy pár szót akarok mondani:

Csekély azoknak a száma, akik engem megértettek és bensőmbbe láttak. Te egyike voltál ezeknek. S most, midőn életpályánk választóútvonalán állok, úgy érzem, hogy neked, édes Évám, sok jó példát, vigasztaló gondolatot és meleg szeretetet köszönök. Adja a jó Isten, hogy találj meg te is mielőbb boldogságod útját. Imádkozni fogok érted, hogy kételyeidből, lelki küzdelmeidből nem mindennapi, szép, tartalmas élet fakadjon.

Isten veled!"

A másik levelet is intézeti társnő, Magda írta. Vidéki leány volt. Az intézetben ugyanabba az osztályba jártak és együtt küzdöttek az elsőségért. Tulajdonképpen azóta kerültek közelebb egymáshoz, mióta elhagyták az intézetet és csak levélben közlekedtek. A közös emlékek fűzték őket össze.

„Képzeld, Évám, menyasszony vagyok! — hangzottak a vidám, boldog sorok. — Már régen ismerjük — és ha most visszagondolok, azt hiszem, mindig szerettük egymást. Úgy lépett át a barátságunk a szerelembe, hogy észre sem vettük. Minden érzésünk, minden gondolatunk közös.

Ő édes Évám, oly szép az élet így, szeretni és magunkat szeretve tudni! Őrzi a lélek a napok

emlékeit, s nem meri úgyszólván érinteni sem őket, mert fél, hogy eloszlanak a semmiségben, mint valami szép álom. Nem is tudod elképzelni, én pedig nem tudom leírni, milyen boldog vagyok. Nem győzők hálát adni a jó Istennek, hogy az én Pistámat nekem adta. Milyen nagy, milyen hatalmas lehet az az Isten, akinek már a teremtményei is ilyenek! Én csak azt kívánom neked, édes Évám, hogy te is minél előbb megtaláld a magadét"

Éva gondolataiba merülve nézte a két levelet. Ime, két különböző életút. Szép mind a kettő, annak, aki ilyen bizalommal és örömmel, a biztosan felismert élethivatás tudatában indul el rajta. De lám, neki úgylátszik egyik sem való. Vajjon ezen a kettőn kívül nincs még egy harmadik is?

A délutáni találkozás és a két levél megzavarta kissé az érzéseit. Valami furcsa dac kelt a szívében. Az első nagy érzésükben csalódott leányokkal gyakran megesik, hogy mikor szerencsésen átgázoltak ezen az első csalódáson, olyan nagy igyekezettel akarják biztosítani magukat a második ellen, hogy túlbuzgóságukban menekülnek a házasságnak még a gondolatától is. Éva is így járt. És mikor aznap elővette naplóját, miután beszámolt abban a találkozásról és a két levélről, így folytatta:

„Ezentúl vigyázok magamra. Nem akarok regényhősnő lenni. Egyáltalában más szeretnék lenni, mint a nagy tömeg. Apáca nem lehetek, mert nincs rá hivatásom. De férjhez sem megyek soha! Megmutatom, hogy a nő a saját elhatározásából is maradhat egyedül, élhet tartalmas életet és megtalálhatja az élete célját.”

A száműzött hamupipőke

Janka néni elmosolyodott, mikor meghallotta Éva elhatározását. De nem csodálkozott rajta, hiszen ismerte a leánylélek szélsőséges indulatait. Ő maga is volt fiatal, mégpedig nem is olyan régen, hogy elfelejtette volna azokat a boldogságtól túláradó és kétségbeeséstől viharzó hangulatokat, amelyek olyan kiszámíthatatlan következtelenséggel képesek váltogatni egymást. Jól emlékezett arra is, hogy a legtöbb ilyen tavaszi vihart egy-egy nagy elhatározás követi, amely eltart néha egészen a következő hangulatváltozásig, de gyak-

ran addig sem.

— Janka néni, nem hiszi, hogy komolyan gondolom? — kérdezte Éva, megütkezve a mosolygáson.

— Föltétlenül hiszem, — nyugtatta meg Janka néni — hogy *most* komolyan gondolod. De én mégis jobbnak látnám, ha nem határoznál

előre semmit. Ezidőszerint nem állasz semmiféle olyan kérdés előtt, amely határozatot követelne.

— De nem okosabb mégis irányt szabni az embernek maga elé és mindjárt úgy indulni az életbe?

— Az irányt így nem lehet okoskodással megszabni. Azt a hivatás dönti el. Valamilyen hivatása mindenkinek van. Előbb vagy utóbb minden lány eljegyzi az életét valakinek: vagy az Istennek, vagy a családnak vagy a felebarát szolgálatának. A három voltaképen egy, mert végeredményében mindegyiknek az Istenhez kell vezetnie. Mint ahogy a források vize különböző utakon jár és különböző formákat vesz fel, de végül mégis valamennyi eljut a tengerbe.

Vannak, akik mint a te Mária barátnőd, határozott biztonsággal érzik a hivatásukat. De a többség olyan, mint te, nem érez magában semmi kimondott hivatást. Az ilyenek várjanak addig, míg útelágazáshoz érnek és választaniuk kell. Miért akarsz már most választani, mikor nincs miben?

— Azért, mert nem akarok többé szerelmes lenni és nem akarok férjhez menni.

— Nem is kell akarnod. Megjöhet az akarás nélkül, sőt minden akarás ellenére is. Károlyba talán előzetes elhatározással szeretnél bele? . . .

Éva nem felelhetett, mert kopogtak és a következő pillanatban Janka néni unokahúga, Juci rontott be a szobába. Úgy jött, mint a szélvész és egyenesen nénje nyakába ugrott.

— Kezét csókolom, drága Janka néni!

— Csak lassan, lassan! — védekezett Janka néni és eltolta magától a támadót. — Szeretnék ugyan már egyszer megint megcsókolni, de

ezt a sok mázt, amit magadra kentél, semmi kedvem sincs lecsókolni rólad.

Juci szégyenkezve húzódott hátra. Szégyelte a dorgálást Éva előtt.

— De hiszen ma mindenki . . . és én se jobban, mint más . . .

Janka néni azonban nála szokatlan szigorúsággal szólt rá:

— Mások csinálhatnak, amit akarnak, de az én húgom ne majmolja ezt a félvilági divatot! Vagy ha már megteszi, akkor ne jöjjön el ide, hozzám!

— Ez a csöpp rúzs . . . mentegetődzött Juci.

— Csöpp? Gyere csak ide! — Ezzel kézen fogta jobbról Jucit, balról Évát s odaállította őket a tükör elé.

— Nézd csak meg így együtt ezt a két arcot: a magadét meg Éváét. Aztán mondd meg, vajjon még mindig olyan csöppnek találod-e azt a mindenfélét, amit magadra kentél?

A két arc így egymásmellett a tükörben, bizony elijesztő ellentétként hatott. Éva egészséges, rózsás arca, természetes piros ajka és ragyogó, tiszta szeme mellett Juci tükörképe olyan volt, mint egy festett, merev viaszárc. Juci maga is megriadt és akadozva dadogta:

— Ó . . . igazán . . . én nem is tudom, hogyan . . . ma kissé erős . . . nem értem . . . talán sötét volt a szoba . . .

— Hagyd el . . . vágta el Janka néni a tehetetlen védekezést. Majd én elmondom, hogy volt. Hiszen már jó ideje figyelem, hogyan fajul el rajtad ez a csúf és ostoba divat.

Leültette a leányokat, azután folytatta:

— Még nincs egy éve, hogy először tettél

púdert az arcodra. Valaki beléd beszélte, hogy nem elég „matt” a bőröd. A púder persze elszíntelenítette az arcodat. Emlékszem, hogy akkortáiban sorra próbáltad az összes színes púdereket. Némelyik már majdnem festékszámba ment. De egy hibája volt valamennyinek. Bevonta egy színnel az egész arcot, ami furcsán hat. Nem volt más mód hátra, mint megpróbálkozni a festékekkel. A próba sikerült. Ha jól emlékszem, annakidején szoltam is miatta, de hiába. Az erősebben színes archoz persze aztán nem illett az aránylag sápadt ajak. Következett az ajakpirosító. Aztán mikor megszokta a szemed a festést, jött a fokozás. A szín mindig erősebb, a száj vonalai mindig élesebbek lettek. De akkor meg már kirítt az egészből a szem. Következett hát szükségképen egy kis árnyék aláfestéssel a szem nagyobbitása. Igen ám, de közben divatba jöttek a japán szemek. Néhány vonás a szemszögletben és kész volt a keskenyítés. Az ilyen csekélység akkor már nem okozott nehézséget. No és aztán sorra került a haj, a szemöldök és a többi.

Az eredményt láttad a tükörben. Hát mondd csak, van ennek értelme? Nem szégyelsz álarcot csinálni az istenadta kedves, fiatal arcodból?

— Igaz, de . . .

— Várj csak! Most már elmondom a többit is, ami a szívemen van. A kikészített archoz nem illett a régi Juci szerény viselkedése sem. Utánozni kellett a többit is, ami vele jár: a feltűnő öltözködést, a félmeztelenséget, a kacérságot, a flörtöt . . . és én most már csak azon aggódok, hogy mi következik még ezután? No most aztán elmondhatod, hogy mire jó mindez?

Juci erre dacosan fölvetette a fejét és szembenézett Janka nénivel:

— Arra jó, hogy manapság másképp nem lehet férjhez menni. Én pedig férjhez akarok menni.

— Ki mondta neked, hogy másképp nem lehet férjhez menni?

— Nem kell azt mondani! Látom! A férfiak csak a kacér lányoknak udvarolnak. A szerényeket észre sem veszik. A hamupipókék kimentek a divatból, azok a királyfiak pedig, akik a konyhából halásszák elő az ideáljukat, már mind meghaltak. Ha ugyan egyáltalában éltek valaha is másutt, mint a mesében.

— Szegény kislány, — sajnálkozott gúnyosan Janka néni — neked legalább is egy zsákra való szomorú tapasztalatod lehet ezen a téren.

— Van is — bölintott rá komolyan Juci. — Talán Janka néni is emlékszik rá, hogy Jenő milyen komolyan foglalkozott velem. Aztán egyszerre csak faképnél hagyott és átpártolt Gittához, aki pedig olyan kacér, hogy mindenki megbotránkozik rajta. El is vette feleségül.

— És boldogok?

— Azt nem tudom . . . azaz hogy . . . úgy hallottam, hogy válni készülnek.

— No látod. Hát érdemes ezért a házasságért Gittát irigyelni?

— Hogyne! Hiszen ő most már asszony és nyitva áll számára az egész világ.

— Hogy érted ezt?

— Hát úgy, hogy ha el is válik, attól már nem kell félnie, hogy vénleány marad. Sőt újra férjhez is mehet.

— De Juci, hát te a válást így semmibe sem veszed?!

— Ugyan! Hiszen ma mindenki így veszi! Éppen ma olvastam az újságban, hogy a háború előtt még elítélték azokat az asszonyokat, akik

elváltak és még inkább, ha újra férjhez mentek, de a háború sok mindent felforgatott és a nők megítélése körül is megváltozott a felfogás.

— Miféle ujságot olvasol te, hogy ilyen útszéli bölcseségeket találsz benne?

— Mindenfélét. Amilyen éppen a kezembe kerül. Ujság-ujság!

Janka néni Évára nézett:

— Látod, mivé lesznek az egykori buzgó zárdanővendékek az ujságok és a rossz társaság hatására!?

Juci vállat vont:

— Az apácák nem ismerik az életet. Ha az ő tanácsaik után indulnánk, akkor mind vénleányok maradhatnánk.

Erre már Éva is közbeszólt:

— De Juci, hát nem tudod, hogy az előttünk végzett leányok közül hányan férjhez mentek már? Te is ismerted pl. Gabit, Annust, Terit meg a Vilust! Ezek pedig mind igazán szerény leányok voltak. És többen ott esküdtek a zárdatemplomban.

— Hát azoknak szerencsájuk volt. De arra nem lehet várni.

— Szóval te csak férjhez akarsz menni. Boldog nem kívánsz lenni? — kérdezte komolyan Janka néni.

Jucit váratlanul érte a kérdés. Hamarjában alig tudott felelni rá.

— Boldog? Dehogynem. Hiszen aki férjhez megy, az — azt hiszem — mind boldog akar lenni.

— No és azok között, akik ilyen kikészített, mesterséges szépséggel, kacérsággal, sőt talán a tisztességük áruba bocsátásával szereztek maguknak férjet, hány boldog asszonyt ismersz?

— Ó, hát azt az ember így kívülről nem

íthelheti meg. Meg aztán olyan igazi boldogság a mai világban nincs is. De legalább asszonyok!

— Mondd csak, kis húgom, megpróbáltad-e már valaha beleképzelni magadat egy olyan asszony életébe, akit megúnt az ura, aki talán már maga sem szereti az urát és mégis napról-napra együtt kell vele lennie? Vagy egy olyan asszonyba, aki elvált és vagy egyedül hurcolja az elrontott és soha többé teljesen rendbe nem hozható életét, vagy újra meg újra próbálkozik, újra meg újra eladja magát egy-egy próbaházasságra, míg végül megöregszik és nincs a multjából egyetlen tiszta, boldog emléke sem? Hát még ha azután egyszer találkozik azzal a férfival, akit igazán, a lelkével is szeretni tudna, de akinek nem kell az olyan asszony, aki így kézzől-kézre járt! Ha regényben olvasnád az ilyen asszony lelki szenvedéseit, bizonyosan megsiratnád. Pedig a lélek szenvedéseit teljes nagyságukban leírni nem is lehet. Szegény kislányom, te nem is sejtet, mit kívánsz, mikor mindenáron, bármi áron asszony akarsz lenni! Ezer meg ezer boldogtalan asszony sirja vissza a leányságát, amikor már késő.

Te modern, felvilágosodott leánynak tartod magadat, aki nem rabszolgája, sem pedig játékszere, hanem társa akar lenni a férjének és mégis olyan eszközökkel igyekszel meghódítani, amik csak az érzékekre hatnak. Pedig hidd el, az ilyen áron szerzett asszonysors a mai szalonpogányságban sem különb annál, amilyen a régi pogányságban volt. Csakhogy azt a lélek elnyomásának és a nő lealacsonyításának nevezzük, ezt a mait meg vívmánynak, haladásnak. Dicsekedtek a szabadságtokkal, önállóságtokkal, pedig nem szabadok, csak elhagyatottak vagytok, mert nem tartoztok, nem akartok tartozni többé sem otthon-

hoz, sem családhoz, sem Istenhez. És úgy jártok, mint ahogy egy bölcs jezsuita páter írja: „A lehullott faleveleket elkapja, forgatja, táncoltatja a szél, míg végül sárba ejti.”

Juci lehajtotta a fejét:

— Hát nincs számunkra más út a boldogsághoz, mint ölbetett kézzel várni?

— Várni igen, de nem ölbetett kézzel. A keresztény életbölcse: úgy élni, t. i. az örökkévalóságra való olyan előkészületben, mintha ma meghalnánk, de úgy dolgozni, mintha örökké itt a földön élnénk. Nos, ez a bölcse a leányélet közelebbi céljára alkalmazva így hangzik: úgy élni, hogy ha az Istentől neki rendelt férfi bármely pillanatban megjön, a feleség és anya hivatására kész, tiszta, értékes lelket és egészséges, érintetlen testet találjon, de másrészt munkát és célt keresni az életben, vagyis úgy élni, hogy ne maradjon üres az élet akkor sem, ha nem akad megfelelő társ hozzá.

„Megfelelő” társat mondtam, mert olyanra gondoltam, aki igazán az életetek társa tud lenni, mert magatokért szeret benneteket. Aki vagyonért vagy összeköttetésért házasodik, az nem rátok, hanem pénzre vagy rangra vágyik; aki a szépségtekért vesz el, az érzéki ember, aki újabb és értékesebb szépségért cserben hagy; akit a kacérságtok fog meg, az vagy könnyelmű vagy pipogya és ostoba. Igazán nem tudom, miért érdemes az ilyenek után futni? . . .

Ebben a pillanatban újabb vendég állított be. Egyszerű, elegáns és rokonszenves fiatalasszony. A leányok nem ismerték. Janka néni bemutatta őket egymásnak, aztán a vendéghez fordult:

— Most pedig, Valikám, ülj le és helyez-

kedjél kényelembe, mert kérni akarlak valamire. Éppen a házasságról vitatkozunk ezekkel a leányokkal. Kérlek, mondd el nekik a házasságod történetét.

Vali elpirult és hallgatott néhány pillanatig. De aztán készségesen mesélni kezdett. Tudta, hogy ha Janka néni erre kéri, annak komoly oka lehet.

— Hát úgy volt, — kezdte — hogy mind a két húgom előttem ment férjhez. Természetesen bántott a dolog. Örültem a húgaim boldogságának, de fájt a szívem és szégyeltem is, hogy éppen én, a legidősebb maradtam otthon. Elhatároztam, hogy egyidőre külföldre megyek. Nyelvtudásom révén erre jó alkalom kínálkozott. Egy társalkodónői állás. Svájcba utazó beteges hölgy mellett vállaltam. Két esztendő múlva jöttem haza először látogatóba. Ugyanakkor éppen egyik húgom is otthon időzött budai villánkban, körülbelül egyéves kisleánykájával együtt, mert az ura elutazott. Nagyon megszerettem a kisbabát és sokat eljátszogattam vele. Egy délután vendégeink érkeztek. Két úriember. Az egyik jóbarátja volt családunknak, a másik ellenben idegen. Véletlenül arra sétáltak mifelénk és bejöttek. Az idegen ugyan nem akart így ismeretlenül beállítani, de a barátja unszolta, hogy csak jöjjön bátran, mint az ő barátja, bizonyosan vendégszerető fogadtatásra talál. Csengetésükre én nyitottam kaput, karomon a kisbabával. Az idegen azt hitte, én vagyok a kicsike mamája. Csak később, a délután folyamán tudta meg, hogy tévedett. De akkor már szeretett engem. Amint később elmesélte, meghatotta, hogy olyan szeretettel foglalkoztam a kisbabával és azt gondolta magában: „Milyen kár, hogy már asszony és nem lehet az én feleségem!”

Csodálatos érzés kerítette hatalmába. Megszerette bennem a jövődő gyermekeinek az anyját. Én is vonzódtam hozzá, mindjárt az első találkozástól fogva. És azután egyre jobban megszerettük egymást. Nemsokára már úgy éreztük mind a ketten, mintha egész életünkben csak egymást kerestük volna. És egy félév múlva a felesége lettem. Hát így történt. Ha anyuskámat megkérdezik, hogy hogyan is kerültünk össze az urammal, ezt szokta mondani: „Azelőtt sohasem láttuk Sándort. De egyszer erre sétált, befutott és megkérte a Vali kezét.” És csakugyan ilyesformán volt. Sándort maga a jó Isten hozta össze velem, ennek a véletlennek az útján.

— Igazán érdekes — bámultak a lányok.

— Mindehhez még hozzáteszem, — mondta most Janka néni — hogy Vali előzőleg már éppen úgy elhatározta, mint te Éva, hogy nem megy férjhez soha, sőt Sándor sem foglalkozott a házasság gondolatával. Tanúskodom továbbá arról is, hogy Vali soha semmiféle szépítőszer nem használt és a haját mindig olyan simán kontyba tűzve viselte, mint most. Nem a szépsége, hanem az az anyai tekintet fogta meg Sándort, ami a szeméből arra a kisbabára sugárzott.

De hasonló esetet tudnék nektek mesélni többet is. Ismerek egy nagyon boldog fiatalasszonyt, akit azon a megértésen keresztül szeretett meg az ura, amit a céljai és tervei iránt tanúsított. Egy másik esetben meg a férfi anyja ismerte és szerette meg először a leányt és a férfi az anya szeretetén keresztül jutott el a szerelemhez.

Ha megpróbáljátok kissé jobban és mélyebben, inkább belülről figyelni az életet, meglátjátok, hogy csak azok a házasságok boldogok,

amelyek a lélek szeretetén keresztül jutottak el a szerelemhez, vagyis amelyek megvalósították Isten gondolatát.

Azok a házasságok, amik nem így, nem az égben kötődnek, nem méltók az emberhez, tehát nem is lehetnek boldogok.

Ha tudtam volna . . . !

Édes Évám!

Úgy jövök hozzád, mint testvér a testvérhez. Sokáig tépelődtem, kihez forduljak, kinek öntsem ki a szívemet, s újra meg újra csak feléd vonzott valami. Ilyenkor, a nagy szenvedés órájában érzi az ember, milyen üres a legtöbb ismeretség s milyen kevesen vannak, akiknek a megértésére számíthatunk vagy legalább is számítani merünk.

Te mindig jó voltál hozzám, Éva. Hogy nem kerültünk egymáshoz közelebb, az azért volt, mert te okos és komoly leány vagy, én meg csak egy „nagy gyermek”. Legalább is így neveztek el azok, akik mindig külön-

váltak tőlem, valahányszor olyasmiről beszélgettek, amiről kisleányoknak nem kell tudni. Te nem voltál köztük, de abban talán igazat adtál nekik, hogy gyerek vagyok. Kedves melegséggel beszéltél mindig velem, de valami kis anyáskodással a hangodban. Én pedig úgy szerettem volna néha

hozzád simulni és megmondani neked, hogy nem vagyok gyerek. Hogy csak egy túlságosan óvott kis melegházi virág vagyok, akit féltenek és aki maga is fél mindentől, ami az üvegházon kívül van, de aki azért vágyódik megismerni azt, ami „a falon túl” van. Hányszor szerettem volna beszélgetni veled és kérdezni tőled sok-sok mindent, amire nem találtam feleletet s amit nem mertem megkérdezni senkitől.

Nem is értem, hogyan tudtam felnőni a mai világban ilyen naívan, ilyen tudatlanul. Tanultam matematikát, fizikát, bepillantást engedtek távoli földrészekbe, csillagvilágokba és régmúlt korok történetébe, de azt soha senki sem magyarázta meg nekem, hogy én ki vagyok és mit jelent az, hogy nő vagyok. Az ösztönöm meg-súgott egyet-mást, az eszem kíváncsian meredt sok nagy kérdőjelre, de a lelkem valami csodálatos szégyenérzéssel húzódott vissza mindentől, amiben valami nem szépet sejtett.

Tudom, a leányok ilyesmiről suttogtak, mikor engem magamra hagytak. De én nem tudtam közibük állni, mert mikor megláttam különös tűzben égő arcukat és elfojtott, furcsa nevetésüket, úgy éreztem, hogy nem illik odafigyelnem. Kíváncsi voltam, de szégyeltem a kíváncsiságomat. Veled tudtam volna beszélni, de olyan elérhetetlennek látszottál előttem.

Azután, — hiszen tudod — menyasszony lettem. Nagyon szerettem a vőlegényemet. És annyira felnéztem rá, ahogyan emberre talán nem is szabad nézni.

Nagy, szent áhítattal készültem új életemre. Vőlegényem lett az életem középpontja. Csak egy vágyam volt: neki tetszeni és a kedvében járni. Elképzeltem, hogy úgy élek majd mellette, mint

az őrangyala, széppé, boldoggá teszem az otthonát és elsímítok az útjából minden göröngyöt.

Éreztem azt is, hogy a házaséletben van valami titok, amit én nem ismerek. Gyakran megmagyarázhatatlan félelem vett rajtam erőt. Szavak verődtek a fülembbe, amiket nem értettem és nyomtatott sorok ötlöttek a szemembe, amiknek az értelme homályos volt előttem.

Ó, ha valakit megkérdezhettem volna!

Egyszer egy rólam folyt beszélgetés végét fogtam el:

— Mégsem lehet így elengedned Gizust a nélkül, hogy tudnád, mennyit tud — mondta az apám.

— Nehéz az ilyesmiről tervszerűen beszélni — felelte az anyám. — Aztán végre is, leányok közt volt, hát nem lehet egészen tudatlan. Így egymásközt az egészen más. Észre sem veszik, hogyan világosítják föl egymást.

— Éppen ez az! — vette most át ismét a szót apám. — Az éretlen beszélgetés ilyen dolgokról többet árt, mint használ. Durva kíváncsisággal és helytelen irányban felcsigázott képzelettel tárgyalják az élet titkát, amihez pedig csak szent áhítattal, Isten bölcs terveinek alázatos imádsásával szabad közelíteni.

Olyan szép volt, ahogy apám beszélt. Az én drága jó apám, aki sokszor, különösen olyankor, mikor évi lelkigyakorlatairól hazatért, olyan volt, mint egy apostol. Minden szavát megjegyeztem. Mintha csak most hallanám.

— Én pedig képtelen vagyok felvilágosítani — mondta majdnem sírva szegény anyuskám. — Sohasem beszéltem vele ilyen kényes dolgokról; hogy fogjak most egyszerre hozzá? Nem! Nem bírom. De talán nem is olyan fontos. Hiszen derék,

komoly és okos ember a vőlegénye. S Gizus annyira szereti. Tőle elfogad mindent. Nem kell féltünk . . .

Édes jó Évám, te nem is sejtetted, mit éreztem ezek után. Megriadtam. Hát mégis valami komoly veszedelem vár rám, amitől félni kell? De hiszen akkor nem örülne mindenki annyira a férjhezmenetelemnek. Meg azután anyám és a többi asszonyok is mind leányok voltak valamikor és férjhez mentek! Én is csak az ő sorsukban osztozom, hát nincs mitől félnem. És anyusnak igaza van. A vőlegényemtől elfogadok mindent. Mert szeretem, ó, mennyire szeretem!

Aznap délután, mikor Lajos eljött, úgy futottam a karjába és úgy simultam hozzá, mintha menedéket keresnék nála. És ő, mintha megsejtett volna valamit érzéseimből, úgy karolt magához, mint még soha.

Ma korábban érkezett, mint rendesen. Szüleim nem voltak otthon. Én pedig éppen átöltöztem. Hirtelen magamra kaptam a pongyolámat, úgy futottam elé. Különös délutánt töltötünk azután együtt. Nem beszélgettünk annyit, mint máskor. Lajos minduntalan magához ölelt s alig bírt elengedni.

Míg azután . . . hogy mondjam el, ami történt. Csak arra eszméltem, hogy Lajos melletttem ül a dívánon, fejét a kezébe hajtja és . . . most sem tudom, vajjon nem sírt-e.

Majd megfogta a kezemet és rettenetes kétségbeeséssel a hangjában könyörgött:

— Gizus, meg tud nekem bocsátani? . . . Én nem akartam, igazán nem akartam . . . Isten látja lelkemet, milyen boldog voltam, hogy ilyen tiszta, ártatlan leánnyal léphetek az oltár elé . . . Nem tehetek róla . . . Elragadott a szenvedély . . .

Ez a könnyű pongyola . . . és hogy egészen egyedül vagyunk . . . az alkalom . . . Istenem! . . . Mít nem adnék érte, ha meg nem történtté tehetném! . . .

Aztán fölkelt, föl és alá járkált a szobában, s időnkint végighúzta kezét a homlokán.

En pedig csak ültem és néztem. Most kezdem ráébredni, mi történt. Hogy elvesztettem valamit, amit csak egyszer lehet elveszíteni! . . .

Lajos ismét mellém ült. Simogatta a hajamat és vigasztaló szavakat suttogott. De én éreztem, hogy a lelke fel van dülva. Hiszen olyan vallásos és ideális lelkű ember! Úgy vigyázott rám eddig, mint egy törékeny drágakincsre. És most mégis ő maga tört össze!

Aztán elment. Es én magamra maradtam.

Hát most már tudtam, aminek a megismerésétől úgy féltetek. Ó, ha előbb tudtam volna!

Egyszerre megvilágosodott előttem sok minden. Eszembe jutottak furcsaságok, amiken sokszor megütköztem. Például, néha, amikor tudatlan nagy szeretetemben Lajos karjába simultam, szinte hozzá tapadtam és hirtelen eltolt magától, én meg szomorúan kérdeztem, hogy már nem szeret?

Ha sejtettem volna, hogy az én hozzásimulásom mit ébresztett fel benne, s hogy milyen önuralmába kerülhetett leküzdenie magát és szelíden, testvériesen megcsókolni a homlokomat.

En vagyok az oka mindennek. Az én nagy, érthetetlenül nagy tudatlanságom.

Csak azt nem értem, hogyan bukhathnak el olyan lányok is, akik nem ilyen tudatlanok? Talán csak nem akarattal? Lehetetlen!

Vagy talán . . . igen, amiről apám beszélt: a tudásuk rossz irányba téved és aztán őket is magával ragadja a szenvedély, mint Lajost!

Olyan sok mindent másképen látok most, mint ahogyan eddig láttam.

Valami hiba lehetett a nevelésemben. Apámnak igaza volt. Ha anyám szeretettel fölvilágosít és megmagyarázza a veszedelmeket is, én tudtam volna vigyázni magamra. Hiszen úgy irtózom mindentől, ami nem tiszta, ami bűn.

De hát, hogy is lehet bűn valami, amit Isten oltott a természetünkbe?

Ó! . . . Csak most írás közben eszmélek rá az összefüggésekre! A család, a gyermek! Az apám, az anyám és én! A házasság szentsége! Isten külön áldása nélkül hogy is jöhetne létre egy olyan szép, boldog családi élet, mint a mienk!

Milyen szép, milyen nagyszerű ez így!

Annak, aki tisztán, érintetlenül léphet az oltár elé.

De én?!

Egy hónap múlva lenne az esküvőnk. Egy hónap múlva. Fehér ruha, menyasszonyi fátyol és koszorú.

Jaj! Én nem tehetek többé fátyolt és koszorút a fejemre!

Vagy hazudjak, hogy senki se tudja meg? Isten tudja akkor is.

És Lajos! Hogy nézzek a szemébe, ha újra eljön?

Én, csak én voltam az oka. Ő nem tehet semmiről. Hiszen az alkalmat én adtam neki.

Nem, én nem bírok így az oltár elé lépni!

Este van. A szüleim még nem jöttek haza. Valakinek el kellett mondanom a tragédiámat. Neked mondtam el, Évám. De te ne mondd el senkinek.

Mire ezeket a sorokat megkapod, én már nem leszek.

Nem tudok tovább élni.
Isten veled, Évám! Imádkozzál értem, hogy
megbocsásson az Isten.

Utoljára üdvözöl
Gizus.

Éva néhány pillanatig dermedt ijedtséggel
állt kezében a levéllel. Azután gyorsan kalapot,
kabátot kapott magára és elrohant.

Gizust még életben találta. De a halál már
ott tartotta kezét a szíve fölött. Az orvosi segít-
ség későn érkezett. Éva a haldokló fölé hajolt.
Még megértette néhány töredezett szavát:

— Meggyóntam . . . áldoztam . . . az ön-
gyilkosság súlyos bűn . . . nem gondoltam rá . . .
kétségbe estem . . . Júdással . . . bízni kellett
volna . . . Péterrel! . . . Szeretnék élni . . . ó,
mennyire szeretnék! . . . hogy életemmel veze-
kelhessek . . . Késő!

Másnap Éva már a ravatalon találta Gizust.
A magával hozott fehér rózsacsokrot koporsójába
tette, azután letérdelt a menyasszonyi ruhás halott
mellett.

Jöttek-mentek a látogatók és a fehérrel be-
vont, nehéz virágillattal terhes halottas teremben
egyre ott szálldogált a riadt kérdés: Miért tette?
De a feleletet csak ketten ismerték.

Éva lélekben beszélgetett a halottal:

— Hogy tehetted ezt? Bűnt másik bűnnel
nem lehet helyrehozni. A vezeklés elől megfuta-
modni gyávaság. És a te lelked voltaképen tiszta
volt. Te áldozatul estél a bűnnek a nélkül, hogy
azt ismerted és kívántad volna! Hányan vannak,
akik tisztának tartják magukat, mert a testük még
érintetlen, holott állandóan vétkeznek szívükben!

Isten pedig elsősorban a szívet és a gondolatokat nézi . . .

— Talán éppen lelkednek nagy tisztaságát jutalmazta meg Isten azzal, hogy nem engedett az öngyilkosság bűnével elkárhozni, hanem időt adott a bánatra és megadta a nagy kegyelmet, hogy halálod előtt feloldozást kapj . . . Drága kis lélek, ha majd eljutsz az örök tisztaság honába, nézz le onnan a magasból földi testvérekéidre és figyelmeztess őket, mikor meggondolatlan tetszésvágyból vagy érzéseik fegyelmezetlen túláradásából öltözködésükkel, viselkedésükkel és az egyedüllét keresésével kihívják maguk ellen tisztaságuk legfélelmetesebb ellenségét: a szenvedélyt . . .

A boldogság jogán

— Halló! Szervusz, Éva! — kiáltotta valaki hátulról, kissé hangosabban, mint ahogy azt az utca nyilvánossága megengedi. Ugyanakkor már egy kar is fűződött Éva karjába és Lenke állott mellette.

— Gratulálj! — mondta vidáman. — Menyasszony vagyok! — Nevetve nézett Éva szemébe és leste a hatást. Nem hiába leste, mert Éva csakugyan megütközött:

— Menyasszony? Eddig úgy tudtam, hogy asszony vagy!

— Az is! — felelte Lenke és trillázva kacagott hozzá. — Mind a kettő

egyszerre. Ezt csináld utánam!

— Csak nem? . . .

— Eltaláltad — vágott közbe Lenke, még mielőtt Éva befejezhette volna a mondatot. — Válsunk! Nagyon érdekes dolog. Gyere be ide ebbe a cukrászdába, mindjárt elmesélem.

Beültek egy külön fülkébe.

— Ne gondold ám, hogy haraggal válsunk —

kezdte Lenke. — A legjobb barátok vagyunk ma is. Csak éppen hogy nem vagyunk többé szerelmesek egymásba. Így persze nincs értelme, hogy tovább együtt maradjunk, hát szépen megegyeztünk, hogy elválunk. Mindegyikünk visszakapja a szabadságát és azé lehet, akit szeret.

Éva alig akart hinni a fülének.

— De hiszen alig egy éve, hogy megesküdtetek! Még hozzá katolikus templomban. Az Egyház pedig nem bontja föl az érvényesen megkötött házasságot, új házasságot tehát úgyszem köthet egyikőtök sem.

— Az Egyház?! Mit bánom én az Egyházat! A törvény el is választ és ha úgy kívánom, össze is esket újra azzal, akivel akarom . . . No ne vágj olyan rémült arcot! Hiszen én szívesen esküdnék másodszor is templomban. Mit tehetek róla, ha nem esketnek meg?

— Jó, jó, — folytatta Éva válaszára — emlékszem én is, mit tanultunk a hittanban. De kérlek, azt ma már minden reális gondolkozású ember belátja, hogy a házasság fölbonthatatlansága ellenkezik az emberi szabadsággal. Ma már nem úgy van, mint régen, mikor az asszony a férfi tulajdona volt, akárcsak valami tárgy. Ma a nő éppen olyan egyéniség, mint a férfi és szabadon rendelkezik az életével.

— Hogyne, — felelte Éva — szabadon rendelkezik vele, vagyis nem kényszeríthetik hozzá senkihez, maga választhatja ki az élettársát. De ha egyszer kiválasztotta és házasságot kötött vele, akkor aztán ki is kell tartania mellette végig.

— Tudom, tudom: holtomiglan, holtáiglan. De kérlek, ez csak olyan ócska érzelmösség. Ha a házastársak rájönnek, hogy többé nem szeretik egymást és hogy egyáltalában nem illenek össze,

akkor miért kínlódjanak életük végéig együtt? Nincs semmi értelme. Képzeld el, hogy két idegen embert összeláncolnak és meghagyják nekik, hogy most már aztán így járjanak-keljenek és éljenek együtt egész életükben. Hát helyes eljárás volna ez két szabad emberrel szemben?

— De Lenke! Hiszen nem akaratotok ellenére láncoltak benneteket össze! Ti magatok akartátok így. Amikor megesküdtetek, nem láncnak, nem rabbilincsnek éreztétek ezt a köteléket, hanem vágyódtatok rá és örültetek neki!

— Ugyan kérlek, mit tudja a leány, mikor férjhez megy, hogy mi a házasság.

— Nem hiszem, hogy te olyan egészen tudatlan lettél volna ezen a téren — jegyezte meg Éva kissé gúnyosan. Ismét eszébe jutott az esküvőn hallott beszélgetés és felháborodott, hogy Lenke naívságával mer védekezni.

Lenke vállat vont:

— És ha nem is . . .! Azt mégsem tudhattam, hogy amit akkor éreztem, az nem volt szerelem, hanem csak olyan . . . tudom is én, mi. Az ember néha megkíván egy ilyen darab süteményt, mint pl. ez itt és csak akkor érzi, amikor már beleharapott, hogy nem ízlik.

— Nem gondolod, hogy a házasság mégis különb valami, mint az ennivaló? Az előbb a nő egyéniségének szabad érvényesítéséről beszéltél a házassággal kapcsolatban, most meg lealacsonyítod a szerelmet az étvágy szintjére? A magad esetében talán igazad is van. De akkor meg hogy tudod, hogy az az új házasság, amibe most beleharapsz, jobban fog ízleni az elsőnél?

— Te, ha ismernéd a vőlegényemet! — súgta most Lenke közelebb hajolva. — Gyönyörű ember. Hatalmas, erős, igazi férfi. Szegény Gusztí

valóságos anyámasszony katonája mellette. Nekem beszélhetsz amit akarsz, én ezt az embert szeretem és pont.

Éva csöndesen kevergette a csokoládéját és elgondolkozott. Olyan furcsa, olyan érthetetlen volt neki az egész dolog. Próbálta elképzelni, hogy mi lett volna, ha annakidején feleségül megy Károlyhoz. Azóta már talán ő is csalódott asszony volna, aki rájött, hogy az érzése hamis volt, félrevezette. Vajjon ő is válásra gondolna most? Nem, az lehetetlen. Hiszen az képtelenség, hogy a férfi, akinek a testét és lelkét odaadta, újra idegenné válhasson a számára.

— Mondd csak, Lenke, — fordult most hirtelen a társnőjéhez, hangosan folytatva a gondolatait — ha összeveszel a szüleiddel vagy a testvéreiddel és otthagyd őket, akkor ezzel megszüntél a gyermekük, illetve a testvérük lenni?

— Az más — felelte kissé bosszúsan Lenke.

— Miért volna más? Te a házasságot kevésbé erős köteléknek tartod? Nem tartozol te pl. egyformán az édesanyádhoz is meg édesapádhoz is? Márpedig hogy volna az lehetséges, ha ők maguk nem tartoznának egymáshoz? Azt mondja a Szentírás, hogy az asszony elhagyja apját, anyját, és követi az ő férjét. Miért tenné ezt, ha nem azért, mert a házastársi kötelék még a szülő és a gyermek közti köteléknél is erősebb?

Lenke idegesen dobolt ujjával az asztalon.

— Látszik, hogy nem vagy szerelmes. Így elméletben ez mind igen szép, de a valóságban nem lehet mindig utána indulni. Vannak kivételek. Végre is a boldogsághoz minden embernek joga van. És ha nekem most módomban van megszerezni, miért mondanék le róla? Kinek ártok vele?

— Soknak ártasz, mert azok közé állsz, akik a szerelem jogán megengedettnek tartják a válást és ezzel fölszabadítják a tömeget az esküszegésre, hűtlenségre és a házasság szentségének a porbatiprására. De legközvetlenebbül mindenestre mégis magadnak ártasz, mert Isten áldása nélkül akarsz új életet kezdeni, holott tapasztalt emberek bizonyossága szerint a házaselet, még a legboldogabb is, ugyancsak nehéz kötelességekkel jár. Nem is értem, hogy mersz ilyen súlyos teherrel, esküszegéssel és az Egyháztól való elszakadással a lelken nekiindulni?!

— Hagyj már békében az Egyházzal — fakadt ki Lenke. — Nem én akarok elszakadni tőle; ő zár ki engem, amiért élni akarok az emberi szabadsággal. Engedje meg a válást és az újra való férjhezmenetelt s akkor nem kell engem kizárnia.

— Hogy beszélhetsz ilyen képtelenségeket össze-vissza! Azt hiszed talán, hogy ha a törvény megengedné pl. a lopást vagy a gyilkolást, akkor az nem volna többé bűn? Éppígy nem maradna a házasságtörés bűn akkor is, ha az Egyház megengedné a válást? Márpedig Krisztus határozottan kijelentette, hogy *„amit Isten összekötött, azt ember szét ne válassa“*; majd másutt hozzáteszi, hogy *„mindaz, aki elbocsátja feleségét és mást vesz el, házasságtörő, aki elbocsátottat vesz el, nemkülönben“*. Hogy képzelheted el ezekután, hogy az Egyház megengedje azt, amit Krisztus ilyen félreérthetetlenül eltiltott?

— Hát akkor pedig nincs más hátra, mint az, hogy boldog legyek az Egyház áldása nélkül is.

— És ha mégsem lennél az?

— Miért ne lennék?

— Erre a kérdésre a statisztika felel.

Ha a próbaházasság és elválás után általában boldog házasság következne, akkor nem volna olyan sok a további, harmadik, sőt negyedik stb. válások száma. Éppen a napokban láttam egy ilyen statisztikát. Hát az igazán elképesztő. Hiszen újabban már úgy cserélnek az emberek élettársat, mint ahogy ruhát váltanak! Ebből pedig valami nagy boldogságra következtetni ugyancsak bajos.

Ami pedig azt illeti, hogy jogod van a boldogsághoz, arra nézve engedd megkérdeznem, hogy miért éppen neked? Az utóbbi időben résztveszek az egyházközségi szegénygondozásban és sok olyasmit látok, amiről eddig fogalmam sem volt. Azt hiszem, te is másképen beszélnél, ha látnád azt a rengeteg szegény, szerencsétlen vagy beteg embert, akinek pedig ugyanolyan joga volna a boldogsághoz, mint neked vagy bármelyikünknek.

Lenke csodálkozva húzta föl a szemöldökét és megkérdezte:

— Mi köze ehhez az én elválásomnak és új házasságomnak? Mit árt ezeknek az én boldogságom és mit segítene az ő nyomorúságukon, ha én sem lennék boldog?

— Elsősorban mindenesetre rajtad segítene, ha látnád őket. Mert akkor talán nem hajszolnád így bármi áron, még bűn árán is azt a valamit, amit olyan csökönyösen boldogságnak nevezel, — holott ugyancsak kérdéses, vajjon az lesz-e — hanem inkább szépen megmaradnál az első és egyetlen igazi házasságodban, örülve annak, hogy ha nincs is részed valami mámoros, nagy boldogságban, de egyébként megvan mindened, ami a nyugodt, békességes, sőt kényelmes emberi élet-hez szükséges. Belátnád, hogy máris többet kapsz, mint sok-sok, sőt a legtöbb embertársad és igye-

keznél segíteni azokon, akik majdnem semmit sem kaptak. Ezzel pedig nemcsak másokon segítenél, hanem magadon is. Mert hidd el, ha az ember más bajával törődik, közben elfelejtkezik a magáéról.

Lenke szemmelláthatóan únta a beszélgetésnek ezt a komoly fordulatát. Ő egyszerűen csak el akart dicsekedni a második hódításával, ami különös élvezet olyanokkal szemben, akiknek még egy olyan hódítást sincs módjukban felmutatniok, ami a házasság révébe vezetett volna. Az meg, hogy az eszmecsere folyamán ő maradjon alul, éppenséggel nem volt bent a programjában. Fölkelt hát és gúnyosan fordult Évához:

— Hát azért majd meghívlak az esküvőmre. De kérelek, te se felejts el meghívni a szenttéavatásodra!

Éva nem felelt. Ő is felállt és szintén menni készült, amikor egyik nagynénje, Teréz néni lépett a cukrárszába. Éva örült, hogy nem kellett Lenkével mennie és nénije hívására szívesen ott maradt.

— Hogy kerülsz te össze ezzel az asszonnyal? — kérdezte a néni.

— Együtt voltunk a zárdában.

Teréz néni megcsóválta a fejét:

— No, ez ugyan nem látszik meg rajta. Ajánlom, minél kevesebbet mutakozzál vele együtt, mert rád sem vet jó fényt a társasága.

— Most mesélte éppen, hogy válik az urától és újra férjhez megy. Ezért?

— Mindenesetre, ez már magában is elég volna arra, hogy ne barátkozzál vele, de sajnos, ennek a válasznak az előzményei még súlyosabbak. Én jól ismerem az ura családját és tőlük tudom a történeteket. Mindjárt az első hetekben kezdődött a baj. Lenke folyton mulatni, szórakozni akart,

mint ahogy leánykorában megszokta, az ura viszont komoly, derék ember, aki szeretne volna élvezni az otthonát. Ez volt az oka az első összetűzéseknek.

— Hát vőlegény korában nem vette észre, milyen mulatnivágyó a menyasszonya? — kérdezte Éva.

— Dehogynem. Aggódott is e miatt eleget. Néhányszor már azon a ponton volt, hogy felbontja az eljegyzést, de Lenke olyan nagy szeretmet mutatott iránta és ő maga is szeretne a leányt, azt remélte hát, hogy majd ha megesküsznek, minden megváltozik. Ebben a reményében azonban keservesen csalódott. De ennél sokkal súlyosabb és tragikusabb csalódása az volt, hogy Lenke nem akart gyermeket. És mikor mégis anyának érezte magát, az ura egyenes tilalma ellenére megszabadította magát a neki kellemetlen jövevénytől.

Éva irtózáttal suttozta:

— Megölte a gyermekét?

Teréz néni komolyan bólintott:

— Ezt bizony nem lehet másképen nevezni. Mert bármilyen piciny és fejletlen volt is akkor még az a kis emberbimbó, mégiscsak élet és halhatatlan lélek volt már benne.

Éva most már úgy hallgatta a továbbiakat, mint egy rémregényt:

— És azután?

— Természetes, hogy ez az eset szakadást idézett elő a házastársak között. Szegény Gusztin akkor már tudta, hogy tönkre tette az életét. De amilyen becsületes ember, alighanem viselte volna a tévedése következményeit, ha rá nem jön, hogy Lenke titokban találkozik valakivel, sőt föl is jár hozzá. Lenke persze védekezett és tagadott, úgy-

hogy Guszti végül is félig-meddig hitt neki. A szóbanforgó férfit közben át is helyezték valahová vidékre. Vannak, akik azt állítják, ő maga kérte az áthelyezését, hogy szabaduljon Lenkétől.

Most nemrégiben azonban Lenke megint botrányba keveredett. Ebből már komolyabb ügy, még párbaj is lett. A vége pedig az, hogy válnak és az a szerencsétlen harmadik elveszi Lenkét.

— Lenke azt mondja, hogy nagyon szereti ezt az embert — jegyezte meg Éva.

— Gusztiról is azt állította. Ebből sem lesz jobb házasság, meglásd. Mert Lenkét a szenvedély hajtja. Az pedig olyan, hogy minél többet engedünk neki, annál zabolátlanabb lesz. Míg végül, mint a megvadult ló, leveti a gazdáját és átgázol rajta. Szegény Lenke már régen nem ura, hanem rabszolgája a szenvedélyének. Ma ebbe, holnap abba szeret bele, persze mindig „halálosan”. Ha a jó Istennek valami különös kegyelme meg nem fogja a lelkét, elzüllik egészen.

— De hisz ez rettenetes! — sóhajtotta Éva.
— Hogy hová tud sülyyedni az ember!

— Éspedig különösen a nő. Ha a szenvedélyei elragadják, az esze teljesen fölmondja a szolgálatot.

— De azt mondja meg Teréz néni, hogy jut idáig egy olyan leány, mint Lenke, aki jó nevelésben részesült és aki — legalább is a zárdában, körülbelül 18 éves koráig — vallásos is volt?

— Úgy, édes fiam, hogy válogatás nélkül összeolvas mindent, ami a kezébe kerül, megnéz minden filmet és színdarabot, akár erkölcsös, akár nem és nem válogatja meg a társaságát. Észre sem veszi, hogyan szívja magába az erkölcsi ragályt. Hiszen a modern regények, színdarabok, filmek, sőt még az apró kis dalok is tele vannak

szerellemmel. Nem csoda, ha a szegény félrevezetett lányok aztán azt hiszik, hogy ezen túl és ezen kívül más érték nincs is a világon. De még ha legalább a becsületes, tiszta szerelemről volna szó. De nem. Éppen a kacérságot, vagy éppen a tisztaságuk árán férjet fogó „ügyes” leányokat dicsőítik, a válást a legtermészetesebb dolognak állítják be, a házasságtörő asszonyt pedig nem-hogy elítélnék, de még mártírrá is emelik, ha a kedvese otthagya és nem veszi feleségül. Ezekkel szemben a kötelességtudó, becsületes, hűséges leányt és asszonyt rabszolgának, áldozatnak vagy egyszerűen ostobának minősítik. Ha egybevetjük a mai „fölvilágosodott” irodalom nőalakjait a régiével, igazat kell adnunk annak az írónak, aki azt mondja, hogy a nő a középkor óta sokat süllyedt a világ szemében. De ami a legcsodálatosabb, éppen a nők élvezik legjobban az ilyen irodalmat és művészetet. Megtapsolják a saját nemük megbecstelenítését! Napról-napra, szemünk láttára bizonyul be a nagy igazság, hogy csak Krisztus tudta fölemelni a nőt és az csak mellette maradhat magasan. Amint eltávolodik tőle, visszacsüllyed a pogányságba.

— Talán nem is kellett volna mindezt elmondanom neked — töprengett Teréz néni. — De viszont — tette aztán hozzá — nem árt, ha megismered az életnek ezeket a lehetőségeit is, mert így talán visszariad a lelked mindattól, ami ide vezethet.

— Nem árt — ismételte Éva. — Ennek az órának az emléke úgy fog élni bennem, mint egy figyelmeztető, tilosra állított szemafor.

Áldozat vagy fölszabadulás?

Kedves Évám!

Nagy örömet szereztél a leveleddel. Nemcsak azzal, hogy írtál, hanem főképen azzal, *amit* írtál. Ez talán furcsán hangzik, mert hiszen leveled tartalma inkább szomorú. De lásd, mi, akik eljegyeztük életünket a *Léleknek*, lassankint megszokjuk, hogy ne a szavakat, sőt ne is csupán a szavak útján kifejezett történéseket nézzük, hanem a lelket keressük a sorok között.

Annak a léleknek pedig, amely a te soraidból szólt hozzám, csak örülni tudtam. Hiszen azt láttam belőle, hogy a rossz, amit magad körül látsz, nem vonz, hanem taszít, s az érzékek uralmának beteg világa vágyódást kelt benned a magasságok felé szárnyaló lélek szabadsága után.

Teljesen megértelek, mikor azt írod, hogy az a sokféle arc, melyet az élet volt társnőinken keresztül mutat, megriaszt. Hogy sokszor úgy érzed, mintha egyedül állnál tiszta eszményeid-

del a modern leányok között és csak a tapasztalt öregek tartanának veled. Megnyugtathatlak. Ha te nem is érzed, mi látjuk, hogy — hála Istennek — sokan, nagyon sokan vagytok, akikben elevenen él és egészségesen fejlődik a keresztény női eszmény. Hogy a világ képe egyelőre mégsem hozzátok, hanem amazokhoz igazodik, annak nem az az oka, hogy kevesen vagytok, hanem az, hogy még nincs meg köztetek az összetartás és így hiányzik az erő. Ha a tiszta eszményeket hordozó, krisztusi lelkületű leányok komolyan összefognának s az erkölcsi meggyőződésüket és az életeményeiket belevinnék a divatba, a társalgásba, a szórakozásba, a munkába és a házasságba is, egyszerre megváltoznék a világ képe. Amíg így egyenkint, elszórtan mutatkoztok, egy kézlegyintéssel elintéznék benneteket. „Egy fecske nem csinál nyarat”, mondják és mennek tovább a maguk útján. De a tömeg, az más. Az magával sodor. Hiszen a mai lányok közül is a legtöbben csak azért térnek rossz útra, mert belekeveredtek a tömegbe, s az viszi őket magával. Egyedül nincs erejük úszni az ár ellen.

Ti, egyesek, ma csak a kovász szerepét vihetitek, amely lassan járja át a tésztát; időt kíván. De együttesen új irányt szabhattok az élet minden terén és meghódíthatjátok a világot. Ez a célja az egyesületeknek, kluboknak, kongregációknak.

Erre neveljük mi is idebent a leányokat és azzal bocsátjuk ki őket a világba, amivel Krisztus küldte szét az apostolait: „*Menjetelek és tanítsatok . . . megkeresztelvén őket . . .*”

A keresztelezés itt magát a krisztusi gondolatot jelenti, amely lélekben keresztel.

A magvetőről szóló példabeszéd persze a

zárdanövendékekre is szól, amint annak szomorú példáját leírtad Lenke esetében. A jó mag sokszor nem kel ki és a szavunk süket fülre talál. Ilyenkor nem tehetünk egyebet, mint hogy imádkozunk. És ezt meg is tesszük, ugye Évám? Nektek kint a világban fogalmatok sincs arról, mennyi csodás megtérés, mennyi új életkezdés történik az ima hatására. Mi többet látunk belőle, mert sokan fordulnak hozzánk imáért és sok Saulusból lett Paulus hozza el azután hálasan a lelki bélpoklosságból kitisztult lelkét.

Ó, a lélek birodalmában olyan csodás átalakulások, olyan mélységek és magasságok vannak, hogy azokat látva, eltörpülnek a világ külső értékei.

Azt kérdezed, Évám, boldog vagyok-e? És én nem tudom, hogyan feleljek a kérdésedre, mert a „boldog” szót a világ olyan értelmezésben használja, hogy a mi életünket ezzel jelölni nem merem. Talán leginkább megközelíti az életünket, ha azt mondom róla, hogy az a legtisztább harmónia.

A jó szellemű zárda olyan, mint egy jól összehangolt zenekar. A dallam, a vezető szólam Isten dicsőítése, mert hiszen ezért vagyunk a világon. Isten magának teremtett minket és a saját boldogságát akarja megosztani velünk az örökkévalóságban. Ezt a dallamot variáljuk és kísérrjük mindannyian. Az azután mindegy, hogy ki mit játszik, első hegedűt-e vagy egyebet. Az összhang mindnyájunk együttes műve, mely áthatja az egész közösséget és visszhangzik mindnyájunkban külön-külön is.

Te mindig az egyéniséget félted ebben a közösségben. Nem tudom, mire gondolsz. Ha az egyéni képességekre és tehetségekre, úgy azokat

nem kell féltened. Nem tudod-e, hogy a nagy operák zenekarában mindenegybes zenész maga is művész? Mint ilyen, tudásának és művészetének legjavát viszi bele a játékába, de azért nem válhat külön a többtől, bele kell olvadnia az együttesbe. Így rejtőzik el a szerzetesnő is szerényen a közösségben, de amikor szükség van a tehetségeire, megszólaltatja, érvényesíti és hivatása szolgálatába állítja azokat. Ti azt hiszitek, hogy a zárda olyan, mint a kriptá, nincs benne élet. Pedig minden kolostor egy-egy külön kis világ, amelyben éppúgy, mint odakint, a szeretet és harag, fájdalom és öröm pólusai között az élet a maga legváltozatosabb formáiban is helyet talál. Nem vesznek el tehát benne a különböző képességek és tehetségek sem. Babérkoszorús dicsőítésben ugyan nem részesülnek, de fejlődésüknek és érvényesülésüknek nem állja útját semmi. Ha a középkornak a mainál sokkal zártabb kolostoraiból kiváló tudósok, írók, művészek, sőt a történelem irányítói is kerülhettek ki, miért vesznének el benne a tehetségek ma? Az elmélyedő, csöndes élet a tehetség fejlődésére csak több lehetőséget, hasznosítására pedig több teret ad.

Ha azonban nem erre, hanem a fogadalmak kívánta lemondásokra gondolsz, mikor az egyéniség feláldozásáról beszélsz, akkor van némi igazad. De míg te ezeket a lemondásokat megköött-ségnek és bilincsnek nézed, addig mi felszabadulásnak és szárnynak látjuk azokat.

A világ szemében talán a szüzesség fogadalma látszik a legnagyobb lemondásnak. Pedig az áldozatot tekintve ez a legkisebb és a legkönnyebb. Hiszen hányan maradnak lányok odakint a világban is! És ha csak a semmittevés, az unalom vagy a képzelet felcsigázása túl nem

fokozza az érzékiségüket, szépen megvannak ebben az állapotban, dolgoznak, a munka betölti és széppé teszi az életüket, s hasznára vannak vele a társadalomnak is.

A szerelemről való akár önkéntes, akár kényszerű lemondásnál mindenesetre súlyosabb az anyaságról való lemondás. Mert az anyaság vágya az egészséges női lélekben olyan erős, hogy már szinte az életösztonnel rokon. De ez a lemondás voltaképpen csak testi értelemben áll. Mert az anyai lelkület kiárasztása nem lehetetlen egyikünknek sem. Aki keresi, az meg is találja a módját. A zárdában meg éppen bőségesen kínálkozik rá alkalom. Nagyon szép és mélységes értelme van annak, hogy az apácákat többnyire „*anyának*” nevezik. Sőt a „*testvér*” szó is ezt a gondolatot fűdi. Sok gyermek, sok beteg vagy testi és lelki szegény talált már a kolostorok szűzei között igazibb anyára, mint amilyen a testi anyja volt. Viszont ha ez így van, akkor nem magasztosabb-e a mi önkéntes elhatározásból vállalt és Istennek szentelt leányságunk, mint az, amit csak a körülmények tartottak meg és amely — sajnos — annyszor értéktelenül, természetlen virág módjára fonyad és szárad el?

Nem, Évám, ezért nem kell sajnálnod bennünket.

Az egyéniségünkről való lemondáshoz számítd bizonyára a szegénység fogadalmát is. Pedig lásd, ez a mi lelki harmóniánk egyik leg-erősebb biztosítója. A világi ember lelkének legtöbb háborgását, a szeretet és gyűlölet mellett, éppen a földi értékekhez való ragaszkodás okozza. A világi ember valósággal foglya ennek a ragaszkodásnak. Figyeld csak meg pl. az öngyilkosságok okát. A szerelmi csalódáson kívül legtöbb esetben

anyagi veszteség. Nekünk azonban sincs semmink. Amit használunk, az sem a mienk. Ha más házba helyeznek bennünket, nem vihetünk magunkkal semmit. És így van ez jól. Legalább nem tapad a szívünk semmi mulandóhoz. Nem kell félnünk, nem kell aggódnunk az anyagiak miatt, csak azzal törődünk, „amik az Úréi”.

Ezt a gondtalanságot sokan szemünkre is vetik. „Könnyű nekik” — mondják — „nincs semmi gondjuk, az élet nehézségeit nem ismerik.” Arra persze nem gondolnak, hogy ha ők is megelégednének azzal a fehérre meszelt, kicsiny, majdnem üres cellával, amiben mi lakunk, azzal az egyszerű étellel, amit eszünk és azzal a dísztelen ruhával, amit hordunk, talán ők is gondtalanul élhetnének. A mi gondtalanságunknak nem az a titka, hogy megvan mindenünk, hanem az, hogy a legkevesebbel is megelégszünk, hogy nincsenek igényeink.

Ami azonban csakugyan lemondás és bátran merem állítani, hogy az egész zárdai életben a legnehezebb, az az akarat feláldozása, a föltétlen engedelmisség. Hogy akaratunkat a másénak mindig alá vessük, hogy engedélyt kérjünk arra is, amit szükségesnek tartunk, hogy engedelmeskedjünk abban is, amit nem helyeslünk és irányítást fogadjunk el olyasmiben is, amit jól, sőt talán jobban tudunk, ez a legnagyobb áldozat, amit ember hozhat. De viszont ez a mi legnagyobb emelő erőnk. Mert megszabadít önmagunktól, a magunk túlbecsülésétől, a gögtől, a mások lebecsülésétől és megítélésétől és az uralomvágytól, ami a világban olyan katasztrófákra vezet.

A hármaskor fogadalom elveszi tőlünk mindazt, ami az embert a földre húzza. Mi nem ragaszkodunk sem emberhez, sem vagyonhoz, sőt még

az akaratunkhoz sem. És ez a sok lemondás teljesen fölszabadít bennünket. Mint a kötelékeitől és terhétől megszabadult léggömb, szabadon szállhatunk fölfelé.

Ez a mi harmóniánk titka. Hogy pedig ez a harmónia mit jelent, azt hiába is magyaráznám neked. Azt érezni kell. A ti nyelveteken talán mégis csak úgy fejezhetem ki, hogy: boldog vagyok. Igaz, a fogadalmat még nem tettem le. Odáig még sokat kell javítanom és csiszolnom magamon. De nem boldog-e a menyasszony már az esküvőre készülő várakozásban is?

Kérdezősködöl a társaimról is. Mit mondjak erre mást, mint hogy mindannyian emberek vagyunk és nem angyalok. A természetünket értékeivel és gyöngéivel magunkkal hoztuk ide is. Egymás kölcsönös elviselése tulajdonképpen nehezebb lehetne itt, mint a világban, mert hiszen egymást el nem kerülhetjük. S ha mégis szépen megférünk együtt, annak oka, hogy köztünk van az Úr Jézus is. Nekünk nem kell félnünk, hogy körülöttünk vihar kerekedik, mert ő lecsillapítja a háborgó indulathullámokat.

Mi az Élet kenyerét esszük és az a Békeség Kenyere is!

Nem tudom, sikerült-e megéreztetnem veled valamit abból az életből, amelyen elindultam, s amelynek teljessége elé bizalommal és örömmel nézek. A kapu még nem zárult be mögöttem, de én azért nem nézek hátra. A legmagasabb eszményt tűztem magam elé, minek néznék hát vissza? Nem hagytam el semmi olyast, ami a Legszebbel, Legnagyobbval és Legtökéletesebbel állná az összehasonlítást.

Téged, Évám, úgy látom, nem erre az útra hívott az Isten. De ne feledd, hogy a szívedet

azért így is magának akarja. És ha esetleg társat is küld számodra erre a földi életútra, az fokozott kötelességet ró majd rád; azt, hogy egy helyett két szívet kell adnod az Úristennek.

Kissé hosszúra nyúlt a levelem. De soraidból úgy éreztem, hogy téves beállításban, helytelen megvilágításban látod az életnek azt a formáját, amit az Úr hívására magamnak választottam. Meg akartam értetni veled, hogy nincs okod sajnálkozni rajtam, mint ahogy a pálmát sem sajnáljuk, amiért elveszti alsó ágait és csak fölfelé, a nap felé növekedik; de másrészt azt sem szabad hinned, hogy a zárda valami selyemmel bélelt, kényelmes, puha fészek, melynek minden ablaka felhőtlen, napsugaras égre és virágoskertre nyílik. A harmónia itt sem kívülről jön, hanem belül, a lélekben kell kialakulnia. Viszont ehhez a kialakításhoz itt több a segítség és kevesebb az akadály.

Keress fel a leveleddel, édes Évám, máskor is. Azt hiszem, mindkettőnknek javára válik, ha időnkint kicseréljük a gondolatainkat és beszélgetünk a magunk világáról úgy, ahogy azt a saját lelkünkön átszűrve látjuk.

És imádkozzunk egymásért, hogy különböző életutunk a boldog örökkévalóságban találkozzék.

Szeretettel

Mária.

Csak egy levél

— Hallottad már?

— Mit?

— Felbomlott a Klári eljegyzése.

— Ugyan! Igazán? No de ilyet! Most, az esküvő előtt? . . .

A leányok — köztük Éva is — mind a beszélő köré csoportosultak és elhalmozták kérdéseikkel:

— Melyikük bontotta fel? Miért? Mikor? Kitől tudod? És mi van Klárával? . . .

A leányok a kongregáció összejövetelére gyülekeztek, de nem foglalták el a helyüket úgy, mint máskor az asztal körül, hanem csoportba verődve zúgtak, zsongtak, akár-

csak a méhek. Az eljegyzés-fölbontás mindig szenzáció, amely felcsigázza a leányfantáziákat, hát még így, két héttel az esküvő előtt!

A kérdések és feleletek hangzavarából lehetetlen volt megtudni a részleteket. Mindnyájan egyszerre beszéltek. Az elnöknő hiába próbált rendet teremteni. Csak akkor ült el a zaj, mikor megjelent köztük a kongregáció papvezetője. Ek-

kor végre lassankint áttekinthető formát öltött a két életet szétválasztó szomorú eset.

Klári csak egy esztendeje került a kongregációba. Kedves, vidám, tisztalelkű leánynak ismerték s mikor körülbelül egy félévvel ezelőtt menyasszony lett, társnői szeretettel osztoztak örömeiben. A vőlegény is komoly, derék úriember hírében állott s úgy látszott, őszintén szereti a menyasszonyát. A házasság minden tekintetben megfelelőnek ígérkezett. Az utóbbi időben, az esküvő közeledtével már a kongreganisták is javában készülődtek, hogy hozzájáruljanak a nagy nap ünnepélyességének az emeléséhez.

Érthető, hogy ennek a biztató körülmények közt induló életszövetségnek a fölbomlása rendkívüli meglepetést váltott ki. Valami nagy, súlyos dolognak kellett közbejőnnie — gondolták a leányok.

Pedig hát a válás oka nem volt egyéb, csak egy finom kis leánykézzel és áradozó leányszívvvel írt levél. Nem is mostanában íródott. Már vagy három év előtti dátumot viselt. És ez a régi, illatos kis papír mégis összetörte két ember boldogságát.

A levélke egy Endre nevű fiatalembernek szólt, akit Klári a megszólításban „édes” jelzővel és „m” birtokosraggal tüntetett ki. A sorokban nem volt semmi rossz, csak éppen egy ábrándos leányszív öntötte ki benne a legbensőbb érzelmeit. A szerelmes hangulatnak írás közben fokozódó áradozásaival festette le boldogtalanságát, amiért szülei tiltják összeköttetésüket s fiatalos túlzással, mindent legyőző örök hűségről álmodozott. Sorait a hozzátartozás érzését hangsúlyozó „Klárija” aláírással fejezte be.

Az intim, de egyébként jelentéktelen kis

levél meglepően nagy megdöbbenést váltott ki a leányokból. Hogyne! Hiszen volt köztük nem egy, akinek hasonló levele várta valahol bizonytalan sorsát. Némelyik szívben megszólalt az aggodalom: „Jaj! Talán nekem sem kellett volna „azt” a levelet (vagy talán „azokat”) elküldenem!”

A hallgatók már sejtették, mi következik.

Az „Édes Endrém!” méltatlannak bizonyult Klári bizalmára. Hogy vajjon legalább annakidején drágakincsként hordozta-e a levelet a szíve fölött, arról a krónikás nem tudott beszámolni, de az — a következmények tanúsága szerint — kétségtelen, hogy mostanában már minden különösebb kegyelet nélkül az íróasztala fiókjában tartotta és mikor az, valami más irat keresése közben a kezébe akadt, vidáman mutatta meg a barátainak:

— Ide nézzetek! Emlék a boldog meyszasszonytól.

A barátai fölkapták, kézről-kézre adták s egyikük tréfásan zsebrevágta:

— Jó lesz mintának. Úgyis írni akarok egy kisleánynak. Legalább nem kell törnöm a fejemet.

— No, ne bolondozzál, add vissza! — kérte a másik.

— Jó, mindjárt. Csak még egyszer elolvasom.

Közben másról kezdtek beszélgetni, a levélről megfeledkeztek és az ott maradt az illetéktelen kézben.

Hogy miképen jutott azután a völegényhez, véletlenül-e vagy gonosz tréfából, arról nem tudott a fáma. Az sem került nyilvánosságra, hogy a levél tulajdonosa és a völegény hogyan intézték

el az ügyet egymás között. Csak egy bizonyos: az eljegyzés felbomlott.

— Vajjon Klári annakidején komolyan szerette azt, akinek a levelet írta?

— Dehogy. Amolyan éretlen, gyerekes ábrándozás volt, ami csak Klári képzeletében nőtt szerelemmé — felelte az egyik leány. — Nekem egyszer beszélt róla. Egészen ártatlan kis dolog volt. Alig jutottak egy melegebb kézszorításig. Hamar el is múlt az egész. Ezért ugyan kár volt a vőlegénynek úgy sietnie az eljegyzés fölbontásával.

— Klárit én is derék, jó leánynak ismertem — szólt közbe most a kongregáció papvezetője. — De azért meg tudom érteni a vőlegény eljárását is. Mert annak a levélnek a megszólítása, aláírása, sőt a tartalma is olyan bizalmas jellegű, amelyet egy fiatal leány idegen férfivel szemben nem engedhet meg magának.

— De ő akkor bizonyosan nem érezte idegennek, hiszen mégis csak szerethette — kelt védelmére az egyik leány.

— A szerelem nem olyan kötelék, amely fölmentene a tartózkodás alól — felelte némi megrovással a hangjában a páter. — Még a jegyességnek sem szabad lerombolnia a férfi és nő között fennálló korlátokat. Ez is csupán az egymás megismerésének s a közös jövő tervezésének és előkészítésének az ideje, de közben a jegyeseknek egy pillanatra sem szabad elfeledniök, hogy az ígéret még nem azonos a birtoklással, vagyis a kölcsönös elígérkezés még nem házasság. Természetes, hogy még sokkal inkább áll ez a szerelemre, amely egymagában még csak külső biztosítékot sem ad az esetleg bekövetkező együvértartozásra. A vőlegény tehát jogosan meg-

ütközhetik azon, ha a menyasszonya az együvé-tartozás hangján olyan érzelmeket nyilvánított valaki előtt, amelyek voltaképen őt is csak az esküvő után illetik meg.

Jegyezzék meg, leányok, hogy minél komolyabb a férfi, aki a nevét és az életét meg akarja osztani egy leánnyal, annál kényesebb arra, hogy menyasszonya jó hírnevéhez a gyanúnak még az árnyéka se férhessen. A női becsület pedig nagyon finom és nagyon érzékeny portéka. A legcsekélyebb érintés is meglátszik rajta, akárcsak a friss, hamvas gyümölcsön.

— De hiszen Klári becsületéhez azért csak nem férhet szó! — kérdezték méltatlankodva többen is.

— Magam is azt hiszem, hogy komolyan nem. De az a meggondolatlan levél mégis meg-ingathatta a vőlegény bizalmát. Márpedig azzal a gondolattal nekiindulni a felbonthatatlan házasságnak, hogy „hátha mégis”?! kész boldogtalanság, mert állandó gyötrődésnek, bizalmatlanságnak és féltékenységnak vetheti meg az alapját.

— Nem is szereti akkor az a férfi igazán Klárit — jegyezte meg valaki.

— Vagy talán nagyon is őszintén szerette és sokra tartotta, s éppen azért nem bírta elviselni a csalódását — felelte a páter.

A leányok sehogy sem tudtak belenyugodni ebbe a kemény ítéletbe, s egyre azon igyekeztek, hogy okot találjanak, ha nem is éppen a vőlegény, de legalább a férfinem elítélésére.

— No, és hol marad a híres férfi lovagias-ság, — fakadt ki egyikük — ha így visszaélnék a szegény szerelmes lányok bizalmával és muto-gatják a hozzájuk írt bizalmas leveleket?!

— Az ilyesmi nem vall kifogástalan jellemre,

az bizonyos. De nem árt, leányok, ha tudják, hogy vannak ilyen férfiak is, mégpedig legnagyobb számmal éppen azok között, akik titkos levelezésre és találkákra bírják rá a lányokat. Mert higgyék el nekem, hogy az igazán becsületes és komoly szándékú férfi mindig nyílt, egyenes utakon jár, megvédi azt, akit szeret — ha kell — még saját magától is és még szerelemből sem hozza olyan helyzetbe, amely foltot ejthet a jó hírnevén.

— Mégis, milyen kár, — hangzott a lányok sorából — hogy ha már elő kellett kerülnie ennek a szerencsétlen levélnek, nem a házasság után került elő.

— Én pedig azt mondom, — szögezte le véleményét határozottan a vezető — jobb, hogy most került elő. Sok olyan esetről mesélhetnék maguknak, amelyben nem így történt, s amelyben egy-két meggondolatlan leánykori levél tönkre tette a családi boldogságot, amit soha többé nem lehetett helyreállítani. Most ellenben még két szabad ember vált el egymástól, akik a válásukért nem tartoznak felelősséggel senkinek és mind a ketten megtalálhatják még az életben — a földi lehetőségek határain belül — a boldogságukat. Az érvényesen megkötött házasság után azonban, ha csalódottan is, de együtt kell viselniök továbbra is a közösen vállalt élet terhét. Persze az ilyen élet azután csupa vergődés és kínlódás, holott a családból embervoltunkhoz méltó, harmonikus, szép, Isten elgondolása szerint való életnek kell kinőnie.

A mai leánynak, — folytatta aztán — aki tanultságával, szélesebb látókörével és fejlettebb ítélőképességével a szó legszebb és legkomolyabb értelmében élettársa akar és tud lenni a férjének,

kétszeresen kell vigyáznia arra, hogy tiszteletet kiváltó, bizalomra érdemes, hozzáférhetetlen női eszményt vigyen be a házasságba. A világtörténelem tanúsága szerint a nők már eddig is gyakran voltak nagy események mozgatói a férfiakra gyakorolt hatásukon keresztül, de milyen világalakító erőt nyerhetne ez a befolyás ma, ha a nők nem rontanák le a beléjük vetett bizalmat és hitet. A legerősebb és leghatalmasabb férfiak sem becsülték le ezt a hatást soha. Bismarck, a híres „vaskancellár” azt mondta: „Nagyrabecsülök minden nőt, aki bennünket, férfiakat jóra buzdít, aki vallásra és erkölcsre tanít bennünket s mennyei rózsákat hint a földi élet útjára. A nő ne avatkozzék be a férfi dolgába, *de befolyásolja, csillapítsa és vezesse rá mindarra, ami jog és igazság.*”

A modern francia regényíró, *Mauriac* pedig „*Viperafészek*” c. regényében ezt mondhatja hősével: „. . . Ha abban a pillanatban van mellettem egy asszony, aki szeret, hova nem emelkedhettem volna? De egymagam nem őrizhettem meg a magamba vetett hitet. Kell, hogy tanúja legyen az erőnknek valaki, aki jegyzi az ütéseket, számolja a pontokat, aki koszorút tesz a fejünkre — mint ahogy egykor, az iskolai díjkiosztások idején, könyvekkel megrakodva anyám szemét kerestem a tömegben . . .”

— De mit gondolnak, lehetséges ez bizalom nélkül?

— Ó, ma már nincs szüksége a nőnek arra, hogy a férfin keresztül juttassa érvényre befolyását. Ma már érvényesítheti közvetlenül is. Hiszen úgy tudom, főtisztelendő Atyánk sem ítéli el a nők nyilvános szereplését!

— Nem ítélem el, de be kell vallanom, hogy a másikat jelentősebbnek tartom. Mert Istennek a

teremtésben és az egész Szentírásban megnyilvánuló gondolatát abban látom jobban kifejezésre jutni. Ám álljanak be a magános nők a közélet irányításába, ha arra hivatottságot éreznek; hiszem, hogy sok jót tehetnek így. De komoly, erős lendületet mégis mindig az a befolyás fog adni az életnek, amit a férfin keresztül gyakorolnak. Mert ha a férfi és a női munka külön utakon jár, abból csak két fél lehet. A két fél azonban csak akkor lesz egy egész, ha kiegészíti egymást.

Ne kicsinyeljék le ezt a közvetett hatalmat, nincsen abban semmi megalázó, semmi lealacsonyító. Hiszen maga az Úr Jézus is anyja kérésére cselekedte első csodáját a kánai menyegzőn. S Lázárt nem Mária és Márta könyörgésére támasztotta fel? Pilátus lelkiismeretét is asszonyi szó ébreszti föl. Coriolánust édesanyja tartja vissza Róma kapujában. S ugyanezen az úton világhatalmasságok trónját voltak képesek fönntartani és ledönteni gyöngé női kezek.

Ez a befolyás sokszor aprólékosnak látszik. De nem tudják, hogy tűszúrásokkal meg lehet ölni az óriást is?!

Maguknak, kongreganistáknak pedig, akik olyan szerencsések, hogy az „Immaculata” női eszmény kisugárzásában fejlődhetnek, nagyon komolyan kell venniök még az ilyen látszólag apró megnyilatkozásokat is, aminő egy levél. A lélek egészségének vagy betegségének fokmérője a szó; úgy a kimondott, mint az írott szó. Hogy az írott a súlyosabb, azt talán mondanom sem kell. Ne szórják hát szavaikat és még kevésbé írásaikat meggondolatlanul szerteszét. Nemcsak egyéni, de világhatalmasztrófákat is megakadályozhatt volna sokszor egy-egy ki nem mondott vagy le nem írt szó. Gondolják hát meg jól, mit írnak

és kinek. Ha szívük túlradó érzelemlöslegéből kikívánczik valami, — nem bánom — írják le a naplójukba. A szívüket megkönnyíthetik így is és legalább nem kerül a bizalmuk méltatlan kezekbe. Rosszat ugyan nem szabad feltételeznünk senkiről, de a lelkünket azért bárki előtt kitergetni mégsem szabad. De még a rendesnél is jobban vigyázzanak olyankor, ha a szerelem túlfútott, bizonyos fokig beszámíthatatlan állapotában vannak. Az érzékek fellángolásánál mulandóbb érzés nincs. Azt pedig nem követelhetik senkitől, hogy különös becsben tartsa a kihűlt hamut.

Elküldés előtt olvassanak el minden kényesebb tartalmú levelet, és pedig azzal a gondolat-tal, milyen hatást válthat ki az, ha véletlenül illetéktelen kézbe kerül . . .

*

Hazamenet egyik leány megkérdezte Évát:

— Te írtál már szerelmes levelet?

— Még nem. De nem is fogok — mondta erős elhatározással. És a veszedelemből szabadult emberek hálás örömével gondolt arra a levélre, amit gondolatban egyszer megfogalmazott, de — hála Istennek — nem írt meg soha.

Barátság

Egy csöndes délutánon Éva új barátnőjét, Margitot várta. Olyan jó volt ez a várakozás. Gondolatban már gyűjtögette, mi mindent fog elmesélni neki. Mióta Mária zárdába lépett, nem volt barátnője. Pedig úgy sóvárgott utána mindig. Az emberi szív örök vágya szólalt meg benne egy másik emberi szív után; szeretet és megértés után.

De most Margitban újra megtalálta, akit keresett. A kongregációban ismerkedtek meg s amióta összelelegedtek, mindkettőjük élete gazdagodott. Ha agyukba ötlött egy gondolat, ha valami

történet megmozdította érzéseiket vagy ha kedélyhullámaik során rájuk nehezedett valami megmagyarázhatatlan szomorúság, kiöntötték egymásnak a szívüket s együtt igyekeztek megoldani a problémáikat. Sok rokonvásra találtak egymás lelkében. A felületes külsőségeken és a fiatalos életöröm keresésén túl mind a ketten szebb és magasabb életeszményeket tűztek maguk elé, s

a vallásban, lelki életben, tudásban és a művészi szépségen kerestek táplálékot a lelkük számára. Szóval a lelkileg *különb* élet volt az igényük.

S mennyivel könnyebbnek érezték ezt a törekvést így kettesben!

Igen, ez így, az igazi barátság — gondolta Éva. — Mikor nemcsak a szívünket tárjuk ki egymásnak, hanem segítjük egymást a jóban is . . .

— Isten hozott, Margitkám! — köszöntötte azután belépő barátnőjét.

Egyszerűen, természetesen, egy kézszorítással és meleg, mosolygó pillantással üdvözölték egymást. Mert abban is találkozott az ízlésük, hogy a nőknél olyan általános ölelkezést, csókolódzást és az olyan kevésbé őszinte ömlengéseket nem szerették.

Rövid beszélgetés után az utolsó kongregációi témára terelődött a szó.

— Főtisztelendő atyáknak abban igaza van, hogy óvatosan kell bánnunk a bizalmunkkal — mondta Éva. — Mindíg, de különösen olyankor, ha szerelmesek vagyunk. Hiszen egy-egy ártatlan kis szívügye, ami inkább ábránd, mint valóság, mindnyájunknak akad. Én is elmondtam neked a magamét ugye? És te sem voltál ment hasonló rajongástól. De amikor aztán az ilyen futó föllángolás elmúlt, milyen jó, ha nem maradt utána olyan emlékünk, amiért szégyenkeznünk vagy amiért aggódnunk kellene. És a lelkiismeretünk sem vádolhat azzal, hogy elszórtunk valamit abból, amit meg kellett volna őriznünk. De azért . . . csupán a napló mégsem elégít ki engem. És azt hiszem, sok más leányt sem. Hiába, nekünk egy emberi szívre van szükségünk. Ha nincs kívül bizalmasan beszélnünk, megduzzadnak bennünk az érzések, hullámszanak és háborognak, mint a

zsilippel elzárt vizek, sőt időnkint ki is áradnak s akkor bizony nem nagyon mérlegelik, hogy kire áradnak.

— Igazad van, — vélte Margit is — számkra a barátság valósággal életszükséglet. Persze nem azokra a ma ezzel, holnap azzal való „*elválhatatlan*“ leánybarátkozásokra gondolok, amelyek pletykákon, titkokon és féltékenységeken át végül is rendesen gyűlölködésbe fúlnak, hanem komoly barátságra. Olyanra, amelyről el lehet mondani, hogy két testben egy lélek. Milyen kincs és milyen áldás az ilyen barátság! — tette hozzá elmerengve.

— Sajnos, némely barátság inkább átok, mint áldás. Szegény Rózsának pl. nem lett volna jobb, ha sohasem találkozik Bellával?

— Pedig hányszor próbáltam észretéríteni! De hiábavaló volt minden. Kezdetben csak a viselkedését utánozta, de később teljesen átvette Bella „felvilágosodott“ elveit is.

— Sőt minket is társaságukba akart hódítani. Emlékszel, mennyire hívott eleinte a hétfégi kirándulásaikra? Azt állította, csupa intelligens, megbízható úriember van velük s egyetlen céljuk, hogy pihenjenek, szórakozzanak és legalább néhány napig igazán egészséges, szabad életet éljenek.

— Igen. Az az egészséges, szabad élet pedig olyan volt, hogy az a tisztességes család, amelyik véletlenül mellettük ütötte fel a sátrát, kénytelen volt másnap sietve elmenekülni onnan, mert még látni és hallani is szígyellték, amit a szomszédságukban műveltek.

— Persze tudod ugye, hogy Vilma bátyja szerette Rózsit és már nemsokára meg is kérte

volna, ha nem vesz részt azokban a botrányos vikendezésekben?

— Szegény leány. Elrontotta az egész életét. És tönkre tette a lelkét!

— Hát ide is vezethet a barátság. És mint-ha az ilyenből több volna, mint az igaziból.

— Persze, hogy több. Mert hisz ez nem is barátság. Ez inkább bűnszövetség. Rendszerint azzal kezdődik, hogy a „felvilágosultabb” leány megkérdezi a másikat: Olvastad ezt vagy azt? Aztán kölcsönad olyan könyveket, amiket kézbe sem volna szabad venni. Aztán jönnek a fiúk. Bemutatja neki a pajtásait és együtt mennek a moziba. A következő lépés, amikor már titkaik vannak és kölcsönösen fedezik egymás titkos útjait, hogy otthon meg ne tudják. A vége pedig ez.

— De vajjon miért is olyan ritka leányok közt az igazi barátság? A férfiak képesek rá és mi nem? Miért? Olyan sok értékes nő van, aki vágyódik a megértő, baráti lélek után, hogy van az, hogy legtöbbször lelkileg mégis egyedül maradnak?

— Ezen már én is sokat gondolkoztam, de nem tudtam rájönni a nyitjára. Az bizonyos, hogy a nők általában nemigen bíznak a nő-társaikban. Rossz nyelvek azt állítják, hogy azért, mert saját magukról tudják, mennyire megbízhatatlanok.

— Ezt talán ma már mégsem lehet általánossággban állítani. Mióta a nők felelős állásokat töltenek be, azóta megtanulták azt is, hogy a felelősség megbízhatóságot követel. Szomorú kivételek persze ma is vannak, de inkább a külsőségeket hajszolók között. Valahol másutt lehet a hiba. Nekem sokszor az a benyomásom, hogy

a nők egyáltalán nem tartanak össze és nem húznak egymáshoz. Nemcsak bizalom dolgában. Semmiben. Nem vetted még észre pl., hogy az egyik nő milyen ritkán védi meg a másikat férfiakkal szemben? Akárhányszor inkább a férfi pártjára áll még akkor is, mikor nyilvánvalóan nem annak van igaza. Ha másképp nem, hát úgy, hogy hallgat. Miért?

Margit nem felelt.

— Én ennek nem találok más magyarázatát, — folytatta Éva — mint azt, hogy a nő a férfinak mindig tetszeni akar. Egyik úgy, hogy szépíti magát, a másik úgy, hogy a szellemi értékeit fitogtatja, a harmadik meg igyekszik valamilyen képen, ha mindjárt a nőtársa rovására is, kedvében járni. Ez a tetszésvágy bennünk úgy látszik annyira ösztönös, hogy legtöbbünk észre sem veszi. Én is csak azóta jöttem rá, mióta néhány szembetűnő és másképp érthetetlen esetnek voltam a tanúja.

— Ez mind igaz lehet, édes Évám, de azért annak, hogy a nők között olyan ritka az igazi barátság, még más, mélyebben a női lélekben gyökerező oka is lehet. Mi mindent a szívünkkel csinálunk. A barátságban is elsősorban ezt keresünk, pedig talán nem ez a legfontosabb benne, hanem inkább a kölcsönös megértés és lelki összehangoltság. De nekünk ez valahogyan kevés. Nem elégít ki bennünket. Azért, hogyha ezt meg is találtuk, mégis tovább keresünk. Addig, míg csak a szívünket, a nagy szeretetszomjúságunkat ki nem elégítettük.

— Szóval, te azt hiszed, hogy a tulajdonképeni barátságra mi nem is vagyunk képesek?

— Olyan értelemben, mint ahogyan azt a férfiak értelmezik és gyakran át is élik, azt

hiszem, hogy nem. Látod, a férfi teljesen külön tudja választani az érzelmi életét minden egyéb-től. Ő tárgyilagosa tud lenni. Ezért lehet komolyan szerelmes, sőt családot is alapíthat, s e mellett nem változik a viszonya a barátjához sem. Mi erre képtelenek vagyunk. Ahány leánybarátságról csak tudok, az mind megszűnt, amint egyik vagy másik vagy mind a kettő férjhez ment. A nő csak akkor tudja megosztani a szívét, ha nem adja oda igazán senkinek. Mert ha egyszer igazán odaadja, akkor az egészet adja.

Éva elgondolkodott.

— Vajjon miben is áll hát az igazi barátság? Mit ad és mit kap benne az ember?

Margit most kicsiny füzetet vett elő a kézitáskájából és abban egy feljegyzésre mutatott:

— Nézd! Egy olasz író nő könyvéből írtam ki nemrégien ezt a néhány sort a jóbarátról, az ideális barátról:

„... fölötte áll a nélkül, hogy megalázza; nagyra becsül hízélgés nélkül; segít a nélkül, hogy éreztetné; meghallgatja a szívemet és képzeletemet, de nem pusztán udvariasságból; szellemileg gazdagabb nálam, de valamiképen mégis szüksége van rám; adhatok neki valamit, a nélkül, hogy azzal akár magamat, akár őt megaláznám; szóval egy türelmes, állhatatos, nagylelkű és mindig új barát, aki egészen az, ami én vagyok és mégis egészen más.”

— Látod, — folytatta Margit — valami ilyesmit vár a nő az igazi eszményi jóbaráttól. Röviden úgy tudnám kifejezni, hogy föl akar nézni rá, de azért mégis egyenlő akar lenni vele. Ezt a fölötte álló egyenlőséget pedig nőben sohasem találja meg, sőt ha megtalálná, akkor sem ismerné el.

— Nos és férfiban megtalálhatja?

— Mindenesetre képes így nézni rá. Aminek meg is van a maga oka. Mert csak férfi és nő között lehetséges, hogy mind a kettő több, nagyobb, szebb és értékeesebb legyen valamiben a másíknál a nélkül, hogy ezzel fölé kerekednék. Mert a férfi és a nő sem szépségben, sem okosságban vagy lelki értékességben nem vetélytársa, hanem kiegészítője egymásnak. Ezért természetes, hogy értékeesebb a barátságuk is.

— A barátságuk? — kérdezte különös hangszílyal Éva.

Margit megütközve nézett rá:

— Te talán nem hiszed, hogy férfi és nő között lehetséges a barátság?

— Öszintén szólva, nemígen tudok hinni benne. Legalább is fiatalok közt nem. Ahány fiú-leánybarátságot eddig láttam, az még mind szerelemben végződött. Ha házasságban végződnék, az nem is volna baj. De sajnos, ez a ritkább eset. Nem emlékszel pl. arra a doktorkisasszonyra, aki olyan „ideális” barátságban volt a tanársegéddel? Aztán mikor a tanársegédből magántanár lett és megházasodott, — persze mást vett el! — akkor a doktorkisasszony öngyilkos lett. Vagy nem hallottad a Gyuri-Gizi barátságot, amiből valami léha „pajtásházasság”-féle lett ugyan, de igazi házasság nem! A Marika barátsága meg oda vezetett, hogy a barátja, aki házasember volt, elvált miatta a feleségétől. A Biri meg a . . .

— Igen, ígen, — vágott közbe kissé idegesen Margit — ezeket az eseteket én is ismerem. De egyik sem lehetett igazi barátság, hanem inkább amolyan burkolt flört.

— Tévedsz, Margit. Ezek éppen mind olyan fiúk és lányok voltak, akik legalább kezdetben,

komolyan barátságnak hitték a viszonyukat. Nem burkolt, hanem legfeljebb öntudatlan flört lehetett.

— Jó, hát mondjuk, hogy ezek szerencsétlen kivételek voltak. De ezzel még egyáltalán nem bizonyítják, hogy az ilyen barátság lehetetlen. Lásd . . .

Margit elhallgatott és zavartan ajkába harapott. Mintha már a megkezdett mondat első szavával is többet mondott volna a kelletténél.

Eva nem faggatta. A barátság megsértésének érezte volna kiereszokolni, amit a másik önszántából nem akar elmondani. Érzékeny, finom lelkek érzik, hogy a barátság nem jogcím arra, hogy betörjünk a barátunk szíve szentélyébe, ami záróan az övé. Hiszen lehetnek abban olyan ki nem forrt érzések, amiket ha talán szeretne is közölni, de még nem tud szavakba önteni. Ilyenkor a hallgatást tisztelni kell. A szeretet sohasem lehet tolakodó.

De Margit kis idő múlva mégis vallott. Magától. Talán szükségét érezte.

— Lásd, — folytatta — én magam élek át egy ilyen szép barátságot. Ne légy féltékeny rá, Évám, hiszen ha kisebbítené a hozzád való barátságomat, nem mondanám el neked.

Ismered a háziorvosunkat, ugye? Komoly, művelt, finomlelkű ember. Valami megmagyarázhatatlan bizalom olyan közel hozott bennünket egymáshoz, hogy kiöntötte előttem a szívét. Persze nem olyan bőbeszédűen, mint mi lányok szoktuk tenni az ilyesmit, csak egy-egy elejtett, odavetett mondattal. Szegény embernek a házassága nagyon boldogtalan. Nem az ő hibájából. Ő csak azért tűri, mert egy drága kis leánykája van. Az az életének minden öröme. Képzelheted, mennyire meghatott a bizalma és mennyire megsajnálta.

Lassankint valóságos életszükségletté vált mindkettőnk számára, hogy elbeszélgessünk egymással. Teljesen tiszta a barátságunk. Csak a lelkünk forrt össze. Azóta jobban el tudja viselni a boldogtalanságát. Tőlem mindig felfrissült, vidám lélekkel megy haza. És én is boldog vagyok, hogy adhatok neki valamit. Úgy érzem, hogy célt kapott az életem. El is határoztam, hogy nem megyek férjhez soha. Nekem elég ez a tiszta, szép barátság egy egész életre. És e mellett missziót töltök be. Közvetve szolgálom egy családi otthon békességét. Az a kislány nekem köszönheti majd, hogy a szülei együtt maradtak. Hát nem szép ez így?

Éva megdöbbenően hallgatott. Ősztönösen érezte, hogy Margit veszedelemben forog, s hogy az érzése, ami az orvoshoz fűzi, máris közelebb áll a szerelemhez, mint a barátsághoz, csak egyelőre még maga sem tudja vagy nem meri magának se bevallani. Éva tudta, hogy ezt hiába is mondaná meg neki.

— Én félnék az ilyen barátságtól — jegyezte meg bátortalanul. — Mégis csak fiatalok vagytok még mind a ketten. Veszedelmes ez a játék a tűzzel. Mi lesz, ha egyszer lángra lobban a szívetek?

— Sose félts bennünket! — válaszolta bizakodó vidámsággal Margit. — A doktor komoly, becsületes ember és azért én sem vagyok már gyerek. Vigyázunk magunkra mind a ketten. Meg azután imádkozni is szoktam ám, hogy a jó Isten vigyázzon ránk és tartson meg bennünket így egymásnak.

Éva hangosan töprengett:

— Imádkozol? De vajjon helyes-e könnyelműen a mélység szélére állni és kérni Istent, vigyázzon reánk, hogy bele ne szédüljünk? Vajjon nem inkább arra kellene-e kérnünk, adjon erőt,

hogyan tudjuk hagyni azt a veszedelmes helyet?

— Ne törd a fejedet ezen, édes Évám. Azt azonban megengedem, hogy irigyelj. Mert az a boldogság sem jut ám mindenkinek, hogy két olyan barátja legyen, mint aminők ti ketten vagytok nekem — mondta Margit s szokása ellenére megölelte és megcsókolta barátnőjét.

Mikor Éva egyedül maradt, különös érzés szorította össze a szívét. Mintha valami nagy fájdalom érte volna. Mintha . . . igen . . . mintha Margittal együtt valami más is eltávozott volna.

A barátságuk.

Mert ami ezután jön, az már nem lesz az, ami eddig volt. Valaki és valami kettőjük közé állt. Egy férfi, aki lassankint elveszi tőle a barátnője szívét és egy veszedelem, ami biztos léptekkel közeledik Margit felé. És Éva sejtette, hogy egyiket sem képes megakadályozni.

Egyedül maradt hát újra.

Lassan, csendesen hullani kezdtek a könnyei.

A hódítás vége

— Ma sem csókol meg, Janka néni? — kérdezte Juci kissé szomorú mosollyal az ajkán. Nem volt most azon semmi rúzs és a szokatlanul sápadt fiatal arc is kendőzetlenül fordult a kérdezett felé.

Janka néni magához ölelte a leányt, hosszan, mélyen a szemébe nézett, majd még mindig ölelésében tartva, maga mellé ültette a kis sarokdívánra, az aranybarna lámpa-ernyővel tompított meleg fénybe. Nem kérdezett tőle semmit. Valamit látott a szemében, ami többet mondott neki a szónál. Olyan tekintetet, amely szomorúságról és

könnyekben átvirrasztott éjszakákról beszélt.

Csak anyai érzésű asszonyszívek tudják igazán megérteni az ilyen szemek beszédét, s csak ők értik a módját, miképen lehet vigasztaló szavakat találni el nem panaszolt fájdalomra is.

— Szegény kisleánykám, — mondta csöndesen, melegen — nagyon fáj a szíved, ugye? — Megsimogatta a leány selymes, barna haját és közben

folytatta: — Leánysors, Jucikám. Csalódás a leányszív iskolája. Ezt az iskolát kijárjuk mindannyian. De elmúlik ez is, mint minden egyéb. Nincs más orvossága, csak az idő. De az azután biztosan segít.

— Úgy szégyenlem! — zokogta Juci fejét a néni vállára hajtva. Nem mondta, hogy mit szégyel, de Janka néni tudta, hogy lassankint el fogja mondani azt is. El is mondta. Töredezetten, sőt kezdetben kissé összefüggéstelenül szakadtak le ajkáról a szavak, de végül mégis tisztán kibontakozott az egész eset.

Jucinak komoly udvarlója akadt. Legalább is ő annak hitte. Most már nem is egészen tudta, hogyan kezdődött a dolog. Leányok olyan hamar hajlandók komoly érdeklődésnek minősíteni egy-egy melegebb tekintetet, kézszorítást vagy barátságos beszélgetést; keresettnek vélik sokszor a csupán véletlenül ismétlődő találkozást is és szerelemről ábrándoznak, amint egy férfi szívesen időzik a társaságukban. Kezdetben alighanem Juci is többet gondolt a kelleténél, s mikor flörtbe kezdett, azt hitte, hogy csak viszonzozza a fiatalember érdeklődését. Holott talán fordítva volt. Lehet, hogy a „Fogadj Isten!” többet mondott, mint az „Adjon Isten!” és a fiú kikezdésnek, bátorításnak vette. Bárhogy történt is, annyi bizonyos, hogy a flört túllépte a játék határát és komolyra vált. Juci napról-napra várta, hogy a fiú megkérje a kezét.

Ölelés, csók?! Ó igen! Hogyne! Hiszen olyan közel állottak már egymáshoz, hogy az egészen természetesnek látszott. És annyira biztosították egymást kölcsönös szerelmükről, hogy ahhoz kétely egyáltalán nem fért. Csak éppen a házasságról nem esett szó soha. De az meg olyan magától

értetődő volt Juci szemében, hogy csak idő kérdése lehetett.

Sokat voltak együtt. Magános sétákon, kirándulásokon is. Egyszer csónakon egy szigetre eveztek. Kettesben . . .

Nem! Nem történt semmi jóvátehetetlen. Hiszen a férfi olyan józanul cinikus volt. Nem is erőszakoskodott. Vállatvonva vallotta be, hogy ő egyszerűen csak pajtásházasságra, vagy ha Jucinak jobban tetszik, próbaházasságra gondolt. A leány megütközését sehogysem tudta vagy akarta megérteni.

— Csak nem gondolhattam, — mondta — hogy egy ilyen tetőtől-talpig modern leány amolyan régimódi „életfogytiglani fogság” házasságról álmodozik?!

Következmények? Gyermekek?

A fiatalember felkacagott és hitetlenül meresztette Jucira a szemét:

— Csak nem akarja elhitetni velem, — támadt rá durván — hogy én vagyok az első barátja? Meg hogy maga ne tudná, hogyan lehet védekezni a kellemetlen következmények ellen?

S mikor Juci szégyenében és kétségbeesésében sírva fakadt, a fiatalember olyan el sem mondható sértéseket vágott a fejéhez, hogy a leány legjobban szeretett volna ott helyben a föld alá süllyedni.

Önértetében sértve, most már ő is kifakadt és megkérdezte, miért hazudott szerelmet, ha csak ilyen közönséges, futó kaland volt a célja?

— Igérttem én valaha mást, mint szerelmet? — válaszolta gúnyosan a fiú. — Nos, amit ígérttem, azt meg is akartam adni. Mit tudhattam én,

hogy maga nem szerelmet, hanem házasságot akar!

— Janka néni, édes jó Janka néni, — zokogta Juci — hát megérdemeltem én, hogy valaki így bánjon velem? Hiszen én hűséges, jó felesége akartam lenni!

Janka néni vigasztaló, meleg tekintete most szigorúra vált. Megfogta a leány kezét, aztán keményen a szemébe nézve válaszolta:

— Ne gondold magadra, hanem próbáld megítélni általánosságban, elfogulatlanul és józanul, csodálkozhatik-e az olyan leány, aki fívilági nők módjára öltözködik és viselkedik, ha csakugyan félvilági nőnek nézik és úgy is bánnak vele?

Juci félrefordult és hallgatott.

Janka néni pedig folytatta:

— Tudtam én mindíg, hogy lélekben romlatlan vagy, hogy a romlottságnak csak a külsőségeit szedted magadra és alapjában véve egy Marlitt regénybeli ábrándos leányka vagy, aki hűséges, jó felesége tudnál lenni egy hozzád való, szerető, komoly férfinak. De ugyan hogyan láthatta volna ezt meg benned egy idegen, mikor egészen mást mutattál neki?

Mi, akik közelebbről ismerünk titeket, mi tudjuk vagy legalább is hisszük, hogy bennetek, mai leányokban éppen olyan meleg szív dobog, mint a régiekben, hogy éppúgy vágyódtok a családi boldogságra és az otthonra, mint annakidején ők vágytak. De illúziókat romboló hamis próféták járnak köztetek, akik elhítetik veletek, hogy a hitvesi hűség és szeretet, az otthon megbecsülése és a gyermek ma már divatjukat múlt ócskaságok s hogy a modern ember világa az utca, a kávéház, a társaság, a családi kötelékektől és

kötelezettségektől mentes, önző egyéni élet. Ti szegény, félrevezetett mai leányok, a lelketek mélyén bizonyosan szenvedtek ettől a folyton változó, nyugtalan élettől, s a szívetek bizonyosan belefárad lassankint a tarka, színes és üres szappan-buborék-élvezetekbe; de ebben nőttetek fel, ezt látjátok magatok körül és azt hiszitek, hogy a bennetek rejtőzködő, szinte magatok előtt is érthetetlen vágy valami állandó után, szégyelnievaló. Nem így van, Jucikám?

— Igaz, — felelte csöndesen a leány — sokszor ráeszmélek, hogy van bennem valami érthetetlen vágy, aminek nevet sem tudok adni. Néha egyenesen úgy érzem magam, mint egy üldözött. Sehol sem találom a helyemet. Otthon nem tudok mit kezdeni a szabadidőmmel. Rohanok el. De bárhová megyek is, mindig valami ki-elégületlenség marad bennem. Nem azt kapom, amit vártam.

— És mi az, amit vársz?

Juci elgondolkozott:

— Nem tudom. Ez a legfurcsább, hogy nem tudom. De most, amikor megszerettem . . . jaj! a nevét sem akarom többé kimondani! . . . szóval, amikor szerelmes lettem, egyszerre mintha célt kapott volna az életem.

— Milyen célt?

— Azt hogy . . . hogy . . . — Juci meglepetten látta, hogy erre a kérdésre sem tud felclni. Janka néni segítségére jött:

— Bizonyosan arra gondoltál, hogy férjhez mégy. Ez lehetett az a bizonyos cél. No és tovább mit gondoltál? Hogy azután hogyan lesz?

— Azután? Hát igen. Gondoltam egy szép új lakásra és berendezésre, ami egészen az enyém lesz; meg arra, hogy lesz valakim, akihez

majd én állok legközelebb, aki szeretni és féltetni fog, akivel mindenüvé együtt megyünk és hogy azután már egészen más lesz minden, az emberek is más szemmel fognak rám nézni, mert asszony leszek.

— Szóval az járt az eszedben, hogy mi mindent kapsz a házasságban. Hát arra sohasem gondoltál, hogy te mit viszel bele a házasságba? Hogy te mit adsz az új otthonodnak?

— Ó, hát manapság mit vihet egy magamfajta leány?! Legfeljebb bútort és kelengyét. Hozománya ma kinek van? Különben én szívesen jártam volna azért azután is hivatalba!

Janka néni tenyerébe támasztotta a fejét, sokáig maga elé nézett és hallgatott. Időnkint kissé megcsóválta a fejét. Szemmelláthatóan nem tetszett neki valami.

— Lehetetlen — mondta azután hitetlenül. — Annyira megejtett volna már téged is a külsőségek világa, hogy csak a lakásra és az asszonyélet kifelé mutató oldalára gondoltál és az otthon eszedbe sem jutott?

— Az otthon?

— Igen, az *otthon*! Nem a lakás, nem a bútor, nem is a pénz, amit a keresetteddel vihetsz a házhoz, nem is az étel, amit főznél vagy főzetnél és még kevésbé az, hogy azután nem egyedül, hanem kettesben mennétek el hazulról, hanem az együttérzésnek, szeretetnek, nyugalomnak, meglelégedésnek, szóval az otthonosságnak az a csodálatos, semmivel sem pótolható fészke, amivé csak a nő teheti az új, közös otthont.

Mi régi leányok, ábrándjainkban nem arra gondoltunk elsősorban, hogy mit kapunk a házasságban, hanem arra, hogy mit adunk, mit adhatunk. Hiszen olyan jó adni! Valósággal bol-

dogok voltunk, mikor arra gondoltunk, hogy szinte az Úristen nyomdokába léphetünk és lelket önthetünk valamibe; az élettelen környezetbe.

Ne csodálkozzál, édesem, ha az a fiatalember nem találta meg benned azt, ami nem is volt meg benned. Ő egyszerűen el akarta fogadni tőled azt, amit te a külső megjelenéssel és a viselkedéssel felkínáltál neki.

— Janka néni még pártját fogja? — méltatlankodott Juci.

— Nem fogom pártját, csak nem ítélem el jobban, mint téged. A szerelemről és házasságról egyformán könnyelműen gondolkoztatok mind a ketten. A különbség csak az volt, hogy te házasságot akartál minden mélyebb lelkiség nélkül, ő pedig szerelmet akart a házasság felelőssége nélkül. Kívül díszes, belül üres árut kínálatok fel egymásnak kölcsönösen. Nincs mit egymás szemére vetnetek.

Juci elhúzódott a nénitől és sértődötten fordult félre. Janka néni félig tréfás, félig komoly erőszakkal húzta vissza:

— No-no, ezért a megérdemelt kis fejmosásért még nem kell ám haragudnod rám! Hiszen tudod, hogy szeretlek, és hogy nekem is fáj a megszegényítésed. De lásd, kislányom, mi már egyszer régebben beszéltünk erről. Ki tehet róla, hogy a pusztá szó neked nem volt elég, hogy mindenáron a saját károdon akartál tanulni. Most hát megkaptad a leckét. S ha úgy találod, hogy vigasztalás helyett szigorú voltam hozzád, az azért történt, hogy legalább ebből a leckéből vond le a tanulságot.

— De hát mit csináljak?

— Az ellenkezőjét annak, amit eddig csináltál. Ne fuss a fiúk után! Ne akarj mindenáron tetszeni. Keress magadnak valami olyan életcélt, amely ki-

neveli benned, ami eddig hiányzott belőled: az *anyai érzést*. Mert e nélkül férjhezmenetelre még csak gondolnod sem szabad! Foglalkozzál gyerekekkel, szegényekkel vagy betegekkel, hogy megismerd, milyen boldogító érzés az a tudat, hogy valahol szükség van reánk. Rendezd be az otthonodat és az életedet úgy, hogy ne légy kénytelen „mint az üldözött” folyton menekülni hazulról, hanem tudd jól érezni magadat otthon is. Rendezkedjél be külsőleg úgy, mintha sohasem mennél férjhez, de belsőleg, lélekben úgy, hogy ha egy új otthonnak egyszer mégis szüksége lenne rád, bármikor készen találjon.

Juci most hirtelen odabújt Janka nénihez, s így kendőzetlenül egészen kedves, finom kis arcát arcához simítva suttogetta:

— Hát nem látja, Janka néni, hogy már meg is kezdtem az átalakulást? Csak szégyeltem bevallani!

Aldott, ki az Úr nevében jön...

Magda, a boldog fiatalasszony felutazott Pestre bevásárolni. Nem magának. Dehogy. Saját magára most alig gondolt. Minden gondolata arra a piciny ismeretlenre irányult, akit a szíve alatt hordott.

Fölkereste Évát, s aztán ketten együtt rótták a nagyváros utcáit. A kirakatokban pompásnál-pompásabb ruhák, kalapok, cipők, pazar selyem holmik; a hirdetőoszlopon színházak, mozik, mulatók, — a könyvkereskedések ablakaiban modern regények hivalkodtak tolakodó felkínálkozással, de Magda észre

sem vette őket. Az ő szeme csak apró csecsemő-ingecskéken, pólyákon, gyermekocsikon és édes, eleven kis babaarcokon akadt meg. Mintha elvesztette volna érzékét minden egyéb iránt, valósággal beleolvadt abba a parányi szívbe, amely most még teljesen együtt dobog az övével.

A nagy, szent várakozás öröme és nyugtalan-sága ömlött el rajta. Tekintete sokszor messze

távolba révedt, de azért befelé nézett. Templom előtt nem tudott elmenni a nélkül, hogy be ne térjen. Néhány pillanatra elmerült a Legszentebb imádatába, aztán szeme a Szűzanya oltárát kereste, s mikor megtalálta, könnyes mosolygással tapadt rá és a karján tartott Gyermekekre.

Olyan csodálatosan szép volt ilyenkor. Arca átszellemült, pillanatokra teljesen elszakadt mindentől, ami körülötte volt. Az anyaság himnuszát zengte rajta minden. Egész valója egy hatalmas, égighangzó, diadalmas Magnificat volt. Éva nem tudta levenni róla a szemét.

Egyik templomból kilépve, különös elfogódottsággal fordult Évához:

— Mit gondolsz, *megérdemlem* én, hogy anya legyek? — aztán elgondolkozva folytatta: — olyan csodálatos, olyan hihetetlen! Hogy egy egészen új „élet” fakadt bennem, amely belőlem él, belőlem táplálkozik, én szívom be számára a levegőt és a lelke, az ártatlan lelke is bennem pihen. Mondd, nem csodálatos, hogy nekem „szabad” hordoznom ezt az új életet? . . .

— És az urad? — kérdezte Éva. — Ő is olyan boldog, mint te?

— Az uram? Ha lehetséges, talán még boldogabb. Mióta tudja a nagy titkot, úgy bánik velem, mint . . . mint egy szentségtartóval. Szinte áhítatos gyöngédséggel közeledik hozzám. Este, lefekvés előtt mindig két keresztet rajzol a homlokomra: egyet nekem, egyet a kicsikémnek. Most már csak úgy szólítjuk egymást: anyus és apus. Mikor az első kis ingecske elkészült és megmutattam neki, magához ölelt és örömnkben mind a ketten sírtunk a piciny vászondarab fölött. Még azt sem akarja megengedni, hogy a majd elkövetkező nehéz órákat szanatóriumban töltsen. Orvosról,

ápolásról, mindenről előre gondoskodik, de azt akarja, hogy a gyermekünk otthon nyissa fel először a szemét. Azt mondja, hogy egy új élet megszületése még jobban megszenteli majd az otthonunkat.

Talán kissé ósdi felfogás. Az orvosunk azt mondja, egy modern berendezésű szanatórium mégis csak biztosabb. Lehet, hogy igaza van. De az uram fölfogása mégis olyan szép. És én a világért sem szeretném lerombolni az otthon szentségéről alkotott eszményeit. Azt hiszem, végül is úgy lesz minden, ahogy ő akarja.

— És nem félsz? — kérdezte Éva.

— Néha elfog a félelem. Hiszen tudom, hogy voltak már anyák, akik az életükkel fizették meg az új élet adását. De a bizalmam nagyobb, mint a félelmem. Úgy lesz, ahogy Isten akarja. Naponta kérem, engedje meg, hogy föl is nevelhessem a gyermekemet. Ha mégsem engedi meg, Ő tudja, miért teszi. Aki arra méltatott minket, hogy teremtető hatalmának részesévé tett bennünket, annak lesz gondja az Ő áldása nyomán fakadt új életre is.

— De a tiéd közül is melletted lesz valaki, ugye?

— Hogyne. Az édesanyám. De ő nem maradhat nálam, hiszen a saját otthonát is el kell látnia. De a húgom állandóan mellettem marad.

— A húgod? Egy 19 éves fiatal leány?

— Te is megbotránkozol ezen? Pedig lásd, édesanyám is, én is úgy gondoljuk, hogy Ilonkának az csak hasznára lehet. Az elsők közt volt, akivel tudattam a nagy eseményt és azóta lélekben velem éli át az új kis élet fejlődésének minden fokozatát. Hiszen a mi örömteli, boldog várakozásunkból csak áhítatos tiszteletet meríthet az

élet csodálatos, nagy, szent titka iránt. Annak idején játszva megtanulja majd a csecsemőápolást is, s nem lesz belőle soha az az önző, gyermektől irtózó, modern leány, aki a házasságban csak élvezet és szórakozás céljából kötött szerződést lát. Ilonka máris ott tart, hogy nem a fess fiút, a jó táncost és a szellemes társalgót keresi udvarlói-ban, hanem a jövőendő édesanya szemével néz azokra, akik komoly szándékkal közelednek hozzá, mert méltó édesapát akar a gyermekei számára.

— Erre és általában a gyermekre sohasem gondoltam — jegyezte meg Éva. — Pedig igazad van. Hogy is lehet az, hogy éppen az anyai hivatásra egyáltalában nem készítene elő bennünket? A szabót, az asztalost, cipészt vagy lakatost csak akkor szabadítják föl önálló munkára, ha előbb jól megtanulta a mesterségét. De a gyermek ápolásához és neveléséhez nem kívánnak a leányoktól semmi tudást. Igazán kötelezővé kellene tenni, hogy minden lány megtanulja a csecsemőápolást. A pedagógiának pedig benne kellene lennie minden leányiskola tantervében.

Szégyenkezem, ha arra gondolok, — tette aztán hozzá — hogy ha egy elhagyott csecsemő akadna utamba, nő létemre azt sem tudnám, hogy mihez kezdjek vele. Te értesz már valamit hozzá?

— Azt mondják ugyan sokan, hogy az anyai ösztön annakidején sok mindenre megtanítja az embert, — felelte Magda — de erre én nem hagyatkozom. Isten ments, hogy a gyermekem esetleg a saját tudatlanságom vagy ügyetlenségem áldozata legyen! Én bizony elvégeztem már egy csecsemőápoló-tanfolyamot, de azóta is bejárok gyakran a városunk szülőotthonába és igyekszem megtanulni, amit csak lehet. Így pótolom, amit leánykoromban elmulasztottam.

A beszélgetésnek ez a része már a Dunaparton folyt. Erre vették útjukat a bevásárlás után, s most leültek pihenni a korzó egyik csendesebb részén.

Hirtelen egy fess fiatalasszony toppant eléjük. Volt osztálytársnőjük, Hilda.

Kölcsönös üdvözlések és örvendezések után Magda csakhamar rátért érdeklődése egyetlen tárgyára:

— No és nálatok semmi ujság? — kérdezte Hildát.

— Gyerekre gondolsz? — vetette oda Hilda könnyedén és közömbösen, mintha csak valami jelentéktelen kis semmiségről lett volna szó. — Ilyen hamar? Hova gondolsz? Hiszen alig másfél éves asszony vagyok! Csak nem rontom el a fiatalságomat és az alakomat?!

— Hát miért mentél férjhez?

— Hogy nem a gyerekért, az bizonyos! — nevetett Hilda. — Szerettük egymást az urammal. Nem elég ez?

— Mindenesetre szükséges a házassághoz, — felelte Magda — de a célja nem ez.

— Ugyan kérlek! A házasságnak nincs semmi más értelme, csak az, hogy „nem jó az embernek egyedül lenni”. Nem így tanultuk valamikor? Az egész leányélet nem áll egyébből, mint abból, hogy keressük a leendő férjünket. Mikor végre megtaláltuk, akkor kezdünk élni.

— És mit nevezel te életnek — kérdezte Éva.

— Hát a mulatságot, az utazást, sportot, társaságot és mindent, ami jól esik.

— Ennél többre nem vágyik a lelked?

— Többre? Mit akarsz ezzel mondani?

— Ha nem tudod, én hiába akarnám megmagyarázni.

— Talán tegyük fel a kérdést másképen, — szólt közbe Magda. — Azt mondd meg, hogy boldog vagy-e?

Hilda vállat vont. De a tekintete elkomorlyodott.

— Hát van egyáltalában boldogság?

— *Van!* — mondta most diadalmasan Magda. — Érezni, tudni, hogy a szeretetünk valakinek kincset, életértéket jelent, hasonló szeretetet kapni és ennek a kölcsönös szeretetnek a zálogát szívünk alatt hordani, ez . . . már ez is boldogság. De az igazi, teljes boldogság az lesz, mikor majd szívemre ölelhetem a gyermekemet. Ó, hogy sajnálók mindenkit, aki ezt nem élheti át!

Hilda gúnyosan jegyezte meg:

— Te valami csodalény lehetsz, hogy a várakozás ilyen boldoggá tesz. Akikkel eddig találkoztam hasonló állapotban, azok mind rosszullétről, idegességről és levertségről panaszkodtak. Valóságos kínszenvedés számukra ez a kilenc hónap. És hogy megcsúnyulnak a vége felé! Folyton azon aggódhatnak, hogy a férjük kiábrándul belőlük.

— Úgy látszik, akikkel eddig találkoztál, azok csak a testükkel élték át ezt az időt. Nem hallották meg azt az égi muzsikát, ami ilyenkor a lélekben zeng — mondta csöndesen Magda. — Nem vagyok én sem csodalény, ne hidd. A testi kellemetlenségek nem kímélnek meg engem sem. Rajtam is erőt vesz néha a lehangoltság meg valami szorongó érzés, s időnkint bizony ideges és ingerlékeny is vagyok. De tudom, hogy ennek így *kell* lennie, hogy ezen minden anyának át kell mennie; átment rajta az édesanyám

is, mikor engem hordozott a szíve alatt. De a legfőbb, amit nem felejték el soha, hogy minél értékesebb valami, annál nagyobb az ára. Ez az ár, amit én most fizetek, semmi ahhoz a kincs-hez képest, amit érte kapok.

Ami pedig a szépséget illeti, e miatt csak azoknak kell aggódniok, akiket a férjük csupán *csak ezért* vett el. Te Hilda, ma már éppen olyan jól tudod, mint én és minden asszony, hogy a szerelem, az érzékek lángolása nem marad meg annak, ami kezdetben volt. Ha csak ez a láng melegíti a házastársakat, akkor az otthon tűzhelye hamar kihűl. Az igazi házasságban az első, hamar ellobbanó szalmalángot nem új szalmával, hanem a mély, komoly, őszinte szeretet fájával táplálják tovább és a hűség paraszát nem hagyják kialudni soha. Én nem aggódom, hogy az uram kiábrándul belőlem, amikor az ő gyermekét hordozom. Mi nem törvényes formákkal szentesített „*viszonyt*“, hanem „*házasságot*“ kötöttünk, aminek célja a gyermek. Mi boldogok vagyunk, hogy van célunk és hogy Isten rendelése szerint betölthetjük azt.

Hilda sértődötten biggyesztette az ajkát:

— Nem gondolod, hogy kissé talán túlságosan elveted a sulykot, mikor az olyan házasságot, aminő pl. az enyém is, „viszonynak“ nevezed?

— Egyáltalában nem. Az olyan együttélés, amelynek nincs más célja, mint maga az együttélés, nem érdemel más nevet. Különben is, a gondolat nem új és nem az enyém. Már Szent Ágoston ugyanígy nevezte az ilyen összeköttetéseket.

— De hiszen mi nem zártuk ki a gyermeket véglegesen, csak egyelőre! És én nem is pusztítottam el semmiféle formában, csak megelőzőm a létezését. Abban pedig talán mégis csak van különb-

ség, hogy a szobrász összezúzza-e a megkezdett művét vagy egyszerűen hozzá sem fog!

— Látom, hogy hiába is akarnálak meggyőzni saját szavaimmal a fölfogásod helytelenségéről, sőt bűnösségéről, — mondta komolyan Magda — azért hát a legnagyobb tekintélyre, XI. Pius pápára hivatkozom. Szó szerint tudom, amit a körlevelében erről a kérdéstről ír: . . . „*semmiféle ok, még a legsúlyosabb sem teheti természetessé és tisztességgé azt, ami önmagában természetellenes . . . tehát a természet ellen vétenek, s benső lényegében ocsmány és tisztességtelen dolgot tesznek, akik annak (t. i. a házasságnak) természetes célját és hatását megghiúsítják.*“

Hildát kissé zavarba hozta a szigorú és félreérthetetlen idézet.

— No, és ha esetleg orvosi rendeletre kell óvakodni a gyermektől, ami szintén előfordul, az is erkölcstelenség?

— Ilyen esetben a házastársak testvérekként éljenek egymás mellett. Akik elsősorban a lelket szeretik egymásban, azok szükség esetén tudnak így élni egymás mellett.

— Jó. Tegyük fel, hogy én tudok. De a férfi ebben a tekintetben nem annyira ura önmagának. Vállalhatom-e a felelősséget azért, hogy talán én magam kergetem az uramat ily módon hűtlenségbe?

— Ha az urad komoly ok esetén sem képes legyőzni önmagát, akkor nem bízatsz a hűségében máskor sem. Az ember vagy ura az érzékeinek vagy a szolgája. Ha ura, akkor tud parancsolni nekik, ha szolgája, akkor pedig engedelmeskedik nekik bármikor. Az egészséges, munkás emberi élet, de még inkább a mélyebb lelkiséggel átítatott élet annyi segítséget nyújt az érzé-

kek megfékezésére, hogy az önlegyőzés egyáltalán nem lehetetlen. És egy szép családi élet annyi benső, igazi örömet ad, hogy az előforduló nehézségekért és lemondásokért bőséges kárpótlast nyújt.

Éva csodálattal határos tisztelettel nézett Magdára:

— Milyen határozott, komoly, öntudatos asszony lett belőled! Pedig az intézetben csupa gyerekes vidámság voltál.

Magda elmosolyodott:

— Alapjában véve ma is olyan vagyok, mint akkor. A derült, vidám kedély nem zárja ki, hogy az ember komolyan vegye azt, amit komolyan *kell* vennie. Emlékezzetek csak vissza: a munkámat akkor is komolyan vettem. Akkor a tanulás volt a munkám. Most nagyobb feladatot bízott rám a jó Isten. Gyakran mesésik ma is, hogy az urammal együtt olyan bolondos jó kedvünk kerekedik, akár a gyerekeknek. És ha megérkezik az, akit az Ég küld nekünk, hiszem, hogy akkor vele együtt végigéljük mi is újra a tiszta, boldog gyermekségünket.

Mintha erre a kijelentésre valami kis világosság gyúlt volna Hilda lelkében, ránézett fiatalasszony társára és megértően mondta:

— Talán neked van igazad. Míg mi kergetjük, hajszojzuk az örömet és irtózva fordulunk el mindentől, ami szenvedéssel vagy legalább is önlegyőzéssel jár, addig te tárt karokkal és örvendező szívvel fogadod a lemondáson át is az élet ajándékát. És ha meggondolom, bennünket mindig megcsal az öröm. Sohasem adja meg, amit ígér. Egyáltalában nem engedi megfogni magát. Hozzád pedig talán . . . talán . . . ki tudja? . . . talán csakugyan leszáll! . . .

Egy kislány sétált el előttük komolykodva, bábujaival a karján. Babusgatta, becézte, aztán visszafordult és hirtelen, gyermeki indokolatlansággal megállt a három néni előtt. Magda magához ölelte a kicsikét és csodálatosan átszellemült, könnyesen mosolygós tekintettel nézett rá.

Eva szemében is megcsillant valami meleg, anyás jószág és megsimogatta a kislány haját.

Hildának megrándult az ajka, keze görcsösen szorította kis kezításkáját s feje a korzózók felé fordult. Szomorú, üres tekintettel nézte őket . . .

Hitvallás

Éva kézimunkáján dolgozott. Vele szemben egy fiatalember ült. A szomszéd szobába vezető ajtó nyitva volt. Éváéknál még nem jött divatba, hogy a ház fiatal leánya csukott ajtó mögött fogadja a vendégeit. Nem is volt szüksége rá.

— Milyen jó, milyen otthonos így maga mellett ülni és nézni, amint dolgozik. Mintha az édesanyámat látnám. Az sem tudott ölbetett kézzel ülni soha. A mai lányok nem így szokták fogadni a férfivendégeiket. Inkább cigarettát tartanak az ujjaik között. Maga Éva más, mint a többiek. A maga

közelsége az otthonra emlékezteti az embert.

Éva mosolyogva nézett a vendégére:

— De maga sem olyan, mint a mai fiatal emberek nagy része. Én legalább még sohasem vettem észre bennük valami nagy ragaszkodást az otthonuk iránt.

— Igen, mert a nagyvárosiakat elrontja a sok kávéház, a mindenféle mulatóhely meg tár-

saság. Sőt még a családok között is akadnak olyanok, amelyekben alig különbözik a hangulat a „bár”-ok hangulatától. Nálunk vidéken a családi élet általában mégis más. Talán azért van aztán, hogy ha ki is kerülünk belőle, az emlék mindig visszahúz.

Valami kedves, bizalmas melegség volt abban, ahogy a fiatalok egymással beszélgettek.

A fiatalember közeledése már jó ideje nyilvánvaló volt. Éva kezdetben tartózkodással fogadta. Mint aki fél a tűztől, mert egyszer már megégette magát. De az utóbbi időben egyre jobban fölengedett. A „nem megyek férjhez soha!” gondolata lassankint helyet adott az új otthon lehetőségeit forgató tervezgetéseknek. Magda nagy boldogsága felébresztette benne a vágyat a gyermek után is. És Bandi komoly gondolkodású, jólelkű, intelligens férfinak látszott, jó állása is volt, s Éva jó érzéssel gondolt arra a lehetőségre, hogy talán a felesége lesz.

Ezen a délutánon még a szokottnál is melegebbre vált köztük a hangulat. Mindkettőjük lelkében közeledett már az ábránd a valósághoz és a gondolat a megnyilatkozáshoz. De a döntő kérdés még nem hagyta el a férfi ajkát és a válasz még nem egészen érett meg a leányén. Komoly fiatalok, akik tudják, hogy az egymásnak való elígérkezés nem valami könnyű kis vígjáték utolsó jelenete, hanem egy felelősségteljes valóság kezdete, nem sietnek a döntő szóval. Tudják, hogy nem rövid, játékos tavaszi kirándulásra, hanem az örökkévalóság felé induló életvándorlásra szövetkeznek, ahol nem járhatnak mindig önfeledt boldogságban, kart karba öltve, rózsás utakon, hanem ha az élet úgy kívánja, egymás keresztjét is hordozniok kell

áldozatos odaadásban. Tudják, hogy ezt a szövetiséget jól meg kell gondolni, mert örökre szól.

Döntésre ezen a napon sem került a sor. És jobb is volt így. Éva másnap, véletlenül tudta meg, hogy miért.

A bőbeszédű, hangos és kissé kacér Lórival találkozott, aki arról volt ismeretes, hogy tanítónői állás és férj után járó nagy igyekezetében mindenütt ott volt található, ahol akár egyikre, akár másra a legcsekélyebb kilátás is mutatkozott.

— Hallom, hogy Bandi komolyan udvarol neked! — támadt Évára kéretlen bizalmassággal.

— Udvarol? Nem tudom, földi-e ez a szó a valóságot — felelte Éva kissé kelletlenül. Nem szerette Lórit és tolakodó kíváncsiságát kellemetlennek találta. — El szoktunk beszélgetni egymással. De azt hiszem, ezt udvarlás nélkül is meg lehet tenni.

— Úgy érted, hogy nem komoly a dolog köztetek? — firtatta Lóri tovább. — Mindjárt gondoltam! — folytatta aztán választ sem várva.

— Hiszen te talán nem is mennél feleségül protestáns emberhez?

Protestáns?!

Évát szíven találta ez a szó. Majdnem felkiáltott meglepetésében. De hirtelen észbe kapott. Hiszen Lórival, az eleven hírharanggal beszél. Nem szabad elárulnia magát. Sürgős elintéznivalók ürügyével elmenekült.

Egyenesen hazament és szobájába vonult. Semmi másra sem tudott gondolni, csak a váratlan felfedezésre, hogy Bandi protestáns.

Rettenetesen szégyenkezett önmaga előtt, hogy ő, aki pedig meggyőződéses vallásos életet él, meg tudott feledkezni erről az életbevágó

kérdésről. Mindenről beszélgettek már a fiatal-emberrel, ami csak szép tartalmat adhat a társalgásnak: irodalomról, művészetről, erkölcsről, társadalmi és családi életéről, munkáról . . . csak éppen a vallásról nem.

Dehát vajjon csakugyan olyan életbevágó ez a kérdés? Az utóbbi időben annyira beleélte már magát egy új élet gondolatába Bandi oldalán, hogy érzései tiltakoztak a szép és boldog reménységvárak lerombolása ellen. — Nem, az nem lehet, — gondolta magában — hogy két egymáshoz illő embert Isten imádásának a módja elválaszthasson! Lám, mennyi ideje ismerjük már egymást és a vallás szóba sem került. Vajjon nem élhetnénk állandóan is egymásmellett úgy, hogy mindegyikünk megtarthassa a maga hitét és ne zavarja a másikét?

Elővette könyvszekrényéből a pápai körlevelet a keresztény házasságról. Miért is ellenzi az Egyház annyira a vegyesházasságokat?

„. . . igen nehezen sikerülhet, hogy a katolikus házaspár az ilyen házasságból lelki kárt ne szenvedjen. Belőle származik gyakran az utódoknak a vallástól való gyászos elpártolása, vagy legalább is meredek lecsúszás a vallás elhanyagolásába vagy az ú. n. vallási közönyös-ségbe, amely a hitetlenséghez és vallástalansághoz igen közel áll.”

Evának eszébe jutott családjuk egyik ismerőse, Róza néni. Úgy hallotta, hogy valamikor vallásos volt. De most még a vasárnapi szentmisére sem igen jár el. Nem egyszer hallotta, mikor mesélte az édesanyjának: „Tudod, az uram egész héten dolgozik, hát vasárnap reggel jól esik egy kicsit továbbheverésnie. A gyerekek is bejönnek olyankor és együtt reggelizünk mindany-

nyian. Rosszul esnék nekik, ha én a templom miatt magukra hagynám őket. Azután meg már rendszerint késő van és nem érek rá. Nyáron pedig sokszor kirándulunk egész napra. Gondolhatod, hogy a háziasszonynak ilyenkor elő kell készítenie egyet-mást, hát nem mehetek még korai misére sem. De mit meg nem tesz az ember a családi békességért!"

Persze gyónásról, áldozásról meg már éppen-séggel szó sem lehet. Pedig lehetne, mert hiszen reverzálissal esküdtek.

— Tudod, mondja a néni — az uram áldott jó ember. A világért sem tartana vissza a vallásom gyakorlásától. De hát azt mondja, mi olyan szép családi életet élünk, nem követünk el semmi bűnt, mi értelme volna hát a paphoz szaladgálni? Ha jól meggondolom, igaza is van.

Éva elgondolkozott, vajjon ha Bandi a vasárnapi mise helyett kirándulásra hívná, tudna-e nemet mondani? És ijedten eszmélt rá, hogy a szíve már most is a férfi kívánsága felé húzza.

És a gyermekek! Olyan szépen elképzelte, milyen gondosan fogja ő nevelni a gyermekeit. De lám, ha őt magát is hitközönység fenyegeti, hogy óvhatja meg majd attól a gyermekeit? Ha pedig vallás, illetve mélyebb vallásosság nélkül nevelkednek, mi óvja meg őket majd később az erkölcsi veszedelmektől?

De talán mégsem kell a jövőt ilyen sötét színekben látni! Ha Bandi reverzálíst ad, — és miért ne adna? — akkor ő a katolikus vallásban nevelheti gyermekeit!

Igaz, hogy a pápai körlevél azt is mondja a vegyesházasságról, hogy abban: „. . . *igen könnyen hiányzik majd a lelkek szorosabb összhangja, . . . mert elszakadni vagy ereszkedni*

szokott a lelkek köteléke ott, ahol a végső és legmagasabb dolgokban, amelyek szentek az ember szemében, a vallásos igazságokban és érzésekben különböző a felfogás és az akarat. Félő tehát, hogy a házastársak között ellankad a szeretet, meginog a családi béke és boldogság, amely leginkább a lelki egységnek a gyümölcse. Mert, mint már annyi század előtt a régi római jog meghatározta: A házasság a férfi és a nő egybekötése, teljes életközösség, az isteni és emberi jog összefonódása."

Igen, — töprengett Éva tovább — megeshetik, hogy Bandi fölöslegesnek talál valamit, amit én lényegesnek tartok. És akkor mi következik? Vagy engedek, ami ha többször ismétlődik, lassankint mégis csak hitközönyösségre vezet vagy . . . összeveszünk! Ments, Isten!

Aztán hirtelen éles világossággal vetődött Éva agyába még egy gondolat. — A házasság nekem felbonthatatlan szentség. De Bandinak nem az. Az ő vallása megengedi a válást. Igaz, hogy ő komoly és becsületes ember. De mégis. Hányszor hall az ember olyasmit, hogy kacér nők magukba bolondítanak házasembereket! ki lát a jövőbe? Igaz, ez megtörténhetik katolikus házasságban is. De ha a házastársak mind a ketten vallásosak, akkor nem.

Persze. Voltaképen nem elég, hogy a házastársak ugyanazon a valláson legyenek. Az is szükséges, hogy mind a ketten vallásosak legyenek.

Évának most eszébe jutott egy unokánövére, aki vegyesházasságot kötött és mégis úgy tudja róla, hogy boldog. Pedig már iskolába járó gyermekei vannak. Elhatározta, hogy meglátogatja. Azután majd a beszélgetésük alapján dönti el, hogy mitévő legyen.

A fiatalasszony megszokott, kedves vidámságával fogadta. Egész lénye csupa derűnek, harmóniának látszott.

De mikor Éva kérdésére került a sor, elkomolyodott.

— Ha még le tudsz mondani erről a házasságról, mondj le — tanácsolta.

— De miért? — kérdezte Éva. — Hiszen te megmutattad, hogy a vegyesházasság is lehet boldog, ha két olyan becsületes, egymást őszintén szerető ember köti meg, mint amilyenek pl. ti ketten vagytok.

— Igaz, Évám, a boldogság *látszatát* fönn lehet, sőt fönn is kell tartani. De ki lát be a lelkekbe? Ki tudja kívülről megítélni, mi rejtőzik a boldogság látszata mögött? A mi házasságunk nem hazudja a békességet és egyetértést. Köztünk az is megvan. De hogy mi az ára, azt csak az Isten tudja meg én. Mert ennek a békességnek az én lelkem harmóniája az ára. Nem beszéltem erről még eddig soha senkinek. De neked elmondom, mert úgy érzem, hogy kötelességem elmondani.

Azt tudod ugye, hogy csak világi hatóság előtt kötöttünk házasságot. Az uram nem adott reverzálist, én meg nem akartam protestáns templomban esküdni. Leghelyesebbnek láttuk hát ezt a semleges megoldást.

Az uram nem vallásos. De azt azért nem engedte meg soha, hogy a kisfiunk keresztet vessen és megtanulja az Üdvözlégy Máriát. Hiába-való is lett volna, mert az iskolában úgyis megtiltanák neki.

Most képzeld el az én helyzetemet, mikor a kisleányaim és a kisfiam különböző hittant tanulnak. Az urammal csak megvoltunk idáig valahogyan. Hallgattunk mind a ketten; óvatosan

kitértünk minden vallási téma elől, mert kímélni akartuk egymás érzékenységét. De a gyerekekben még nincs meg ez a tapintat. Ők erőszakosak, követelők és késhegyig védelmezik a maguk igazát. Hiszen mi magunk tanítjuk és neveljük őket úgy, hogy a tanítók szavát elhiggyék és megbecsüljék. S most a testvérek két egymással ellenkező tanítást szegeznek egymásnak. Hogy tegyünk igazságot köztük? Sokszor kénytelenek vagyunk a leg-helytelenebb módon elütni a kérdezősködéseiket, t. i. azzal, hogy „majd megértitek, ha megnőttök”. Hogy ez nem megoldás a kételyeikre, azt érezzük mindannyian. Mi is, ők is.

A kisleányaim az iskolában első szentáldozásra készülnek. Tele van a tiszta kis szívkük az Úr Jézus várásával. És ugyanakkor a fiam azt tanulja, hogy a kenyér és a bor csak jelképes emlék, semmi más.

— És eljön a nap, — rettegetve várom! — amikor a kisleányaim meg fogják kérdezni, miért nem járul velük együtt apjuk és anyjuk is a szentáldozáshoz?

Fogalmad sem lehet arról, Évám, hogy sokszor mit szenvedek! Örökös lelkiismeretfurdalás az egész életem. És ha az Úristen majd egyszer ítéletre hív és rám olvassa, hogy ezt a lehetetlen helyzetet tudatosan magam okoztam, mivel védekezhetem akkor? Hiszen vallásos nevelésben részesültem, s mindazt, amit most átélek, százszor is elmondták nekem óvó figyelmeztetésül. Jól tudtam azt is, hogy megszűnők Egyházam tagja lenni abban a pillanatban, amikor megszegem a rendeletét. Azt hittem nagy göggel, hogy én majd okosabban és jobban megállok a helyemet, mint az a sok ezer meg ezer leány, akinek a példáján okulva hozta meg az Egyház a maga tiltó rende-

tét. Elfelejtettem, hogy az Úr Jézus a pogánnyal és a vámoossal helyezte egysorba azt, aki Egyházára nem hallgat.

Én érzem, teljes súlyával érzem ennek a kemény ítéletnek a teljesülését magamon, az Egyházból kizárt pogányságomban és abban a széthúzásban, ami lassan, de biztosan készül és fejlődik a családomban . . .

Éva dobogó szívvel, komoly megdöbbenéssel hallgatta a kétségbeesett vallomást.

— És csakugyan . . . csakugyan nincs mód az ellentétek elsimítására a gyermekeid között? — kérdezte.

A fiatalasszony keserűen fölnevetett:

— Ó igen, volna egy, egyetlenegy! Ha azt mondanám nekik, hogy ne törődjenek a vallással. Egyik ember így hisz, a másik úgy, de az nem fontos. Mindenki azt hiheti, amit akar . . . Igen. Ez talán elcsitítaná egy időre a kérdezősködést és elhíntené bennük a vallási közöny magvát. De a kérdésnek folytatása is van. A gyermekek meg-
nőnek és eljön az az idő, amikor az ifjúság telhetetlen és meggondolatlan élnivágyása fellázad az erkölcsi törvények ellen. Milyen tekintélyt állítok majd akkor elébük az erkölcsi törvények hitelességének igazolására, ha azok egyetlen le-
téteményesének és őrzőjének, Krisztus Egyházának a hitelét ma én magam tagadom meg előttük? . . .

— És én milyen boldognak hittelek eddig! — sóhajtott Éva.

— Őrzöm a látszatot, ameddig lehet — felelte az asszony. — Ez az egyetlen, amit tehetek. És még valami. Föläjánlom Istennek a szenvedésemet és kérem, ne büntesse az én hibámért a gyermekeimet . . .

Néhány nap múlva Bandi újra fölkereste

Évát és föltette a súlyos kérdést, mely két élet sorsát volt hivatva eldönteni.

De Éva nem mondott sem igent, sem nemet. A kérdésre kérdéssel válaszolt:

— Miért nem említette soha, hogy protészta? Hiszen tudta, hogy én katolikus vagyok!

A fiatalember elcsodálkozott:

— Miért említettem volna? Ez csak nem lehet fontos akkor, amikor két lélek olyan bensőséges megértésben találkozik, mint mi ketten?

— És ad reverzálist, hogy legalább katolikus templomban esküdhessünk? — kérdezte Éva.

Bandi komolyan, határozottan felelt:

— Nem, Éva. Én semmiféle reverzálist nem adok. De viszont azt sem kívánom, hogy az én templomomban esküdjünk. Két becsületes ember boldogságához a törvény embere előtt adott szó is elég.

Éva félrefordult. A torkát sírás fojtogatta. De azért szilárd hangon mondta:

— Akkor pedig, Bandi, én nem lehetek a maga felesége.

A fiatalember elsápadt:

— Az lehetetlen, — mormolta csöndesen, elfogódottan. — Úgy éreztem eddig, hogy a szíve fölmelegedett irántam! Hiszen e nélkül nem is merem volna feleségül kérni! És most mégis képes volna lemondani a szép, boldog, közös jövőnkéről csak azért, mert más hitet vallunk? Ha szeret, nem mondhat le!

— Én is ezt mondom magának, Bandi. Ha szeret, reverzálist ad. A maga szemében a vallás nem olyan fontos, mint az enyémben, az áldozata tehát nem is olyan nagy!

— A vallás az én családomban olyan apá-

ról fiúra szálló örökség, amiről én a fiam nevében nem mondhatok le.

— Nálam pedig a vallás nemcsak a szüleimről rám szállt örökség, — mondta most emelt fejjel Éva — hanem meggyőződés. Több: élet, erő, minden! Önmagam, a lelkem legszentebb, legféltettebb kincsét tagadnám meg, ha arra vállalkoznék, hogy a gyermekeimet más vallásban neveljem. De nem is volnék képes rá. A maguk vallása nem nyúl bele olyan átalakító erővel az ember életébe, mint a mienk. A mi hitünket nem elég hinni, azt élni is kell. Aki nem éli, az legfeljebb névleg katolikus. És az a katolikus leány, aki lemond a gyermekei katolikus neveltetéséről, az a valóságban nem katolikus többé. Én pedig az akarok maradni!

— Nem imádhathja Istent a mi templomainkban éppen úgy? Hiszen Krisztus azt mondta: *„Ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”*

— De azt is mondta, hogy: *„Az én testem valóban étel és az én vérem valóban ital.”* Nem érzi, milyen mélyreható különbség van a maga hite és az enyém között? A maguk temploma nekem üres. Hiába keresem ott az öröklámpát és a mögötte virrasztó Urat. S ha nehéz a szívem és fogytán a lelki erőm, az a négy üres fal nem adja meg nekem azt a vigasztalást és erősséget, ami a mi templomaink oltárszekrényéből árad.

— Üres képzelgés — jegyezte meg a fiatal ember. — De ha magának erre olyan nagy szüksége van, megtalálhatja továbbra is. Én sohasem fogom ellenezni, hogy a katolikus templomot fölkeresse.

— Ami magának üres képzelgés, az nekem

valóság. Kell-e ennél nagyobb bizonyság arra, hogy a lelkünk egysége nem lehet teljes soha?!

Súlyos, mély hallgatás nehezedett mindkettőjükre. Azután a férfi fölállt:

— Maga nagyon becsületes lélek, Éva. Mindig sajnálni fogom, hogy nem lett a feleségem. De én a maga hitében osztozni nem tudok. Talán igaza van, mikor attól fél, hogy hitünknek ez a különbözősége előbb-utóbb rést ütne a lelkünk egységén. És ez a rés idővel talán még szakadékká is mélyülhetne. Éppen azért, mert mind a ketten komolyan gondolkozunk.

Fáj a visszautasítása és sajnálom, hogy magának is fájdalmat okoztam. Bocsásson meg. Nem sejtettem, hogy a vallás a maga számára egy az étellel.

Áldja meg az Isten, Éva!

És búcsúzásul hosszan, tiszteletteljesen megcsókolta a leány kezét.

Amit Isten összekötött . . .

Most másodszor dőlt össze Éva lelkében a boldog jövő reménysége. De ez az összeomlás mégsem volt olyan keserves, mint az első. Az önkéntes lemondás hősi-es áldozata enyhítette a szívében visszamaradt nagy ürességet. Lelkét csodálatosan fölemelte az a tudat, hogy képes volt legyőzni önmagát. Tudta, hogy így *kellett* cselekednie és ez a tudat elvette élet még a fájdalomnak is.

Megnyugvó, szinte boldog érzéssel tette lemondása koszorúját az oltár elé. Hite és vallásos meggyőződése az érte

hozott áldozat által megnövekedett, megerősödött és eddig ismeretlen értéket kapott. Mint ahogy mindig szívünkhöz nő és drága kincsünké válik az, amit szenvedés árán kellett megváltanunk.

És a lemondás, a szenvedéssohasem gyümölcstelen. Belőle születnek az apostoli lelkek. A segíteni, adni vágyó, gazdag lelkek, akik a saját sebeikből készítenek enyhítő balzsamot a mások sebeire.

Éva lelkében is új forrás fakadt a lemondás nyomán: az áldozat szelleme. Most nem mondta dacos keserőséggel, mint néhány évvel ezelőtt. „Nem megyek férjhez soha!” Inkább melegséggel telt meg a szíve és arra gondolt, miképen áraszt-hatná ki magából a fölébredt anyai érzést azokra, akiknek szükségük van rá.

Nemrégén tanítónői állást kapott. A kezdetben inkább eszével és tudásával fogadott hivatást most a szívébe, a szeretetébe zárta. S egyre gyakrabban történt meg, hogy fájó, vigasztalan gondolatai önfeledt vidámságban oldódtak föl a gyerekek között. Csak most értette meg a Szentírás szavait, hogy: *„Aki elveszti életét énérétem, megtalálja azt.”* A munkában és szeretetszolgálatban föloldódott lélek nem ér rá a saját baján töprengeni.

És eszébe jutottak az iskolán kívül is mindazok, akiknek anyagi vagy lelki segítségére szükségük lehetett.

Igy került el ismét a barátnőjéhez, Margit-hoz is. Már régeen nem találkoztak. Éva aggodalma bevált. Sűrű köd ereszkedett közéjük és ők elvesztették egymást. De most húzta, vonzotta valami Margithoz. Mintha a lelki kapcsolódás dróttalan táviróján segélykérő hívás hangzott volna feléje.

És megérzése nem tévedett. Barátnőjét teljesen hatalmukba kerítették zavaros, ön maga előtt is rejtőgetett érzései. A barátság, amely az orvoshoz fűzte, a megértésen, részvétén és a valakihez való tartozás vágyán keresztül szerelemmé vált, amit most már maga előtt sem tudott titkolni többé. Teljesen átadta magát érzéseinek. Kínlódott és vergődött ugyan a lelkiismeret vádoló szava nyomán, de azt hitte, hogy gyötrődésével két boldogságot vásárol meg: a magáét és azét, akit szeret.

— Régen el akartam már menni hozzád, — vallotta — hogy elmondjak mindent, de nem mertem. Félttem, hogy megingatsz elhatározásomban, ami úgyis olyan nehezen született meg.

— Pedig el kellett volna jönnöd. Talán akkor még könnyebb lett volna lemondanod, mint most. Mert le *kell* mondanod. Nem szabad megengedned, hogy egy törvényes házasság miattad felbomoljék. Amit Isten egybekötött, neked nem szabad szétválasztanod!

— De Éva! Isten sem kívánhatja, hogy egy becsületes, jólelkű, finom érzésű ember gályarab módjára vonszolja a közös élet terhét olyan asszonnyal, aki semmiképen sem méltó hozzá.

— Nézd, Margit! Én nem ismerem azt az asszonyt. Nem tudom, mi a hibája vagy a bűne, de bármi legyen is, ő azért Isten előtt mégis a doktor felesége és a gyermeküknek az anyja. Ezen a valóságon változtatni nem lehet. Ha nem a doktor egyéni érzékenysége és irántad felébredt szerelme láttatja túlságosan sötéten a helyzetet, hanem az csakugyan olyan tűrhetetlen, amilyennek mondja, akkor külön élhet a feleségetől. Kellő indokolással ezt az Egyház is megengedi. De a házasságát fel nem bonthatja és új házasságot nem köthet semmi szín alatt.

A minap a szomszédságunkban egy leány zsidó vallásra tért a vőlegénye kedvéért. Mire a cselédlányunk az ő egyszerű, józan, természetes felfogásával ezt kérdezte: „Csak azt szeretném tudni, hogy a keresztség hogyan szedték le róla?”

Nos, hát én meg azt kérdezem, hogyan válhat ez az érvényesen megkötött és gyermekkel megáldott házasság semmivé? Nem érzed, hogy

a te házasságod a doktorral csak a bigámiának egy formája lehet? A világi törvény elismeri ugyan, de Isten és a természet törvénye nem. Nevezheted az esetet, ahogy akarod, a valóság mégis csak az, hogy amíg az igazi feleség él, addig te nem foglalhatod el jogosan a helyét. Amit te házasságnak nevezel, az csak együttlés, semmi más.

Margit zokogásra fakadt:

— Tudtam, hogy te ismét fölzavarod minden kételyemet! Ezért nem mentem el hozzád. De én nem akarok tovább töprengeni. Elhatároztam, hogy amint a doktor elvált a feleségétől, hozzá megyek és az elhatározásomon nem változtatok. Értsd meg, Éva! A doktor boldogtalan és tönkre megy ebbe az életbe, amit most él. Én pedig szeretem és boldoggá tehetem. Hát lehet olyan nagy áldozat a világon, amit meg nem hozna az ember azért, akit szeret? Hisz az ő boldogsága az enyém is!

— Margitkám, téged most teljesen elvakít a szerelem. Áldozatnak nevezed, ha nem teszed meg, amit *nem szabad* megtenned. Te talán áldozatnak is érzed, de nem az. Gyermekekorodban is bizonyosan áldozatnak érezted, mikor le kellett mondanod valamiről, amit te jónak hittél, de amiről a szüleid tudták, hogy rossz. Ma már te is tudod, hogy nekik volt igazuk.

Ezen a kérdésen nincs mit töprengeni. Az Evangélium olyan világosan beszél, hogy ahhoz magyarázat sem kell: „*Aki elbocsátja feleségét és másikat vesz magának, az házasságtörést követ el.*”

Éva átölelte barátnőjét és úgy könyörgött:

— Margitkám, győzd le magadban a gyöngé, érzéki embert! Tudom, hogy nehéz, de nem

lehetetlen. Fordulj el a kísértéstől és ne vedd el a másét. Hisz úgysém lehet egészen a tied!

— Egészen az enyém lesz! — kiáltotta Margit.

— Ne áltasd magadat. Hiszen már a gyermek is ébren tartja benne az első asszony emlékét.

— A gyermeket én fogom nevelni! — tiltakozott Margit.

— Gondolj csak vissza Arankára! — emlékeztette Éva egy volt kongreganista társukra. — Őt is az apja második felesége nevelte. Édesanyja még élt, de ő már nem is igen emlékezett rá. És mégis, mikor menyasszony lett, elfogta a vágy, hogy boldogságával az édesanyja szívére borulhasson. Az édesanyjáéra, akiről pedig mindig azt hallotta, hogy rossz asszony és rossz anya volt. Titokban kutatott utána és mikor megtalálta, fölkereste, mert nem akart édesanyai csók nélkül lépni az oltár elé.

Emlékszel, mennyire meghatotta ez az eset mindnyájunkat? Aranka természetes ösztöne minden világi törvény ellenére beigazolta, hogy a gyermek örök érvénnyel, megváltozhatatlanul egyformán hozzátartozik apjához és anyjához, hiába választják el őket tőle és egymástól. Ennek az Istentől természetünkbe oltott törvénynek büntetlenül ellenszegülni nem lehet.

— Istenem! — sóhajtott Margit kétségbeesett fájdalommal.

Éva meleg szeretettel vigasztalgatta, majd így folytatta:

— Arról még nem is szóltam eddig, hogy Isten áldása nélkül készülsz erre a döntő lépésre. Hogy utána a gyónásban nem kaphatsz feloldozást és szentségtörés nélkül áldozni nem mehetsz.

Eddig meggyőződéses, vallásos életet éltél. Hogy bírod ki az életet ezután Isten segítségével nélkül, egyedül? . . .

Pillanatokra úgy látszott, mintha Éva szavai nem tévesztették volna el hatásukat. Margit barátnője vállára borulva, csöndesen sirdogált. Éva azt hitte, most érik lelkében a lemondás. De kis idő múlva Margit fölkapta a fejét és dacos elszántsággal, szinte kiáltva mondta:

— Nem! Nem! Nekem csak egy kötelességem lehet. Odaállni a mellé, akit szeretek. Isten nem róhatja fel bűnül, hogy boldoggá akarok tenni egy szerencsétlen embert. Ki tudja, mire vihetné különben nélkülem az elkeseredés!

— Elfelejtet, Margitkám, hogy a doktor élt addig is, míg veled közelebbi összeköttetésbe nem került. Magad mesélted, hogy becsületesen vitte a keresztyét és vinni akarta továbbra is, míg beléd nem szeretett. Az okok, amik szerencsétlenné tették, megvoltak már akkor is. Most csak azért váltak egyszerre elviselhetetlenekké, hogy mentségül szolgálhassanak saját lelkiismeretnek előtt is a válásra, amit egy félévvel ezelőtt még ő maga sem tartott megengedhetőnek.

Lehet, hogy szegény ma csakugyan nagyon boldogtalan. Az is lehet, hogy te boldoggá tudnád tenni. De ami önmagában helytelen és tilos, az nem válik helyessé és megengedetté akkor sem, ha valami jó célt érhetünk el vele. A cél sohasem szentesítheti az eszközöket.

Margit szinte ellenségesen nézett Évára:

— Könnyű lemondást ajánlani annak, aki-
nek nincs miről lemondania. Hasonló helyzetben te sem cselekednél másképp, mint én.

Éva hallgatott. Gondolkozott. Aztán kis

idő múlva egyszerűen, szószaporítás és dicsekvés nélkül elmesélte a maga esetét.

Margit komoly megilletődéssel hallgatta. Összes ellenérveit megsemmisítette az a tény, hogy itt ült mellette egy fiatal leány, aki erős hitével és akaratával győzedelmeskedett az érzései fölött. A lelki küszködés kiütközött az arcán . . .

Csöngettek.

Margit fölugrott. A szeme fölragyogott.

— Itt van! — kiáltotta boldogan.

És Éva tudta, hogy minden hiábavaló volt. Elkésett. Margit már nem tud lemondani.

Anyus itthon marad!

Janka néninél zsúr volt. A fiatalok zsúrja. Régi, kedves szokás volt nála, hogy időnkint maga köré gyűjtötte az ismerős fiatalasszonyokat és leányokat vidám, meghitt beszélgetésre.

Már mindannyian együtt voltak, sőt a tejszínhab készlet meglehetősen nagy fogyatkozást mutatott, amikor megkésített vendégként egy harminc év körüli, mosolygós, vidám asszonyka köszöntött be.

— Csakhogy végre már egyszer téged is itt láthattunk, Sárrikám! — köszöntötte a háziasszony. — Hogy sikerült ma ilyen korán megszöknöd az irodából?

— Úgy, hogy végleg megszöktem. Nem éppen ma, hanem már jó néhány hete.

— Otthagytad az irodát? Felmondtak? Leépítettek? — rohanták meg a többiek kérdéseikkel.

Kevés kivétellel kenyérkereső nők voltak

majdnem valamennyien és az elbocsáttatás lehetősége ott lebegett mindnyájuk feje fölött.

— Fogódzatok meg jól, — mondta nevetve az újonnan érkezett — mert ha megmondom az igazat, le találtok fordulni a székről. Hát halljátok! Önként, saját jószántamból hagytam ott az állásomat!

A kilátásba helyezett balesetek ugyan nem következtek be, de a kérdések olyan áradata zúdult Sárira, hogy az eléje tett habos kávé elfogyasztása reménytelenné vált.

— Megütöttétek a főnyereményt? — Bankigazgató lett az urad? — Kifosztottatok egy milliómost? — Örököltetek? — Állást otthagyni a mai világban! Hallatlan!

Janka néninek kellett közbelépnie:

— Hagyjátok, hadd merítsen előbb erőt a szenzációs előadáshoz!

A fiatalasszonyt láthatóan mulattatta a nagy érdeklődés, de nem akarta hosszú próbára tenni a hallgatók türelmét, hamarosan hozzáfogott hát a meséléshez:

— Mikor nyolc évvel ezelőtt férjhez mentem, — kezdte — még nem volt állásom. Az uram jövedelme sem rúgott valami sokra. Nagyon be kellett osztanunk a pénzt, hogy ha szerényen, de mégis rendesen meg akartunk élni. Cselédet persze nem tarthattunk. Magam csináltam mindent.

— És értettél valamit a háztartáshoz? — kérdezte az egyik leány.

— Hogyne. Hiszen már kislány koromtól fogva mindig segitettem otthon az édesanyámnak. Felváltva voltunk hetesek a húgommal. Egyik a konyhában, másik meg a lakásban.

— De hiszen tizennyolc éves korodig iskolába jártál?!

— Ó, azért akadt közben időnk erre is. Ha nem is vettünk részt a munkában mindig úgy, mint a szünetnapokon, de terítésre, uzsonna- és vacsora-készítésre, délutáni póttörülgetésre, fehérnemű-és ruhajavításra stb. kellett időt szakítanunk.

— De mikor? Hiszen zenét és nyelveket is tanultatok!

— A munkabeosztás az édesanyám külön, egyéni művészete volt. Annyi bizonyos, hogy azért a tanulásunk sem szenvedett kárt.

— No igen. De akkor robotoltatok reggeltől estig.

— Nekünk a házimunka nem robot, hanem változatosság volt. Társnőim egy része a tanulás mellett délutáni teákra járt. Mi csak e helyett foglalkoztunk valamivel otthon.

— Hiszen azért ti is jártatok társaságba, sőt télen korcsolyázni, nyáron meg teniszezni is!

— Igen. De nem mindennap. A hétnek hét, a hónapnak harminc napja van. Ebből az időből, jó beosztással sok minden kikerül.

No de nem erről van szó. Tény az, hogy hála Istennek, értettem a háztartáshoz. E nélkül nem is mehettem volna férjhez. Legalább is az uramhoz nem.

Hát azt bizony meg kell hagyni, hogy kissé szűkecskén éltünk. Főként mikor sorra érkeztek a gyerekek is. De a jó Isten csodálatosan megsegített. Az uram külön munkákat kapott. Néha még haza is hozott belőlük. Akárhányszor én is segítettem neki esténként, mikor a gyerekek már aludtak.

Az ismerőseim látták a helyzetünket és biztattak, keressek én is valami házonkívüli munkát, meglátom, mennyivel jobban élhetünk

majd a kettős jövedelemből. Egyik nagybácsim szerzett is állást.

— Azután kissé bővebben éltünk, az igaz. Cselédet tartottunk, az ebédet hozattuk, sőt a délelőttökre még egy bejáró leányt is tudtunk fogadni a gyerekek mellé.

— Lám, — szólt most közbe egy fiatal-asszony — mégiscsak más, ha az asszony is keres. Mindíg mondom az uramnak, milyen jó volna, ha én is keresnék. És nem akar beleegyezni.

— Várj csak, — mondta Sári — még nem fejeztem be a históriámat.

— Halljuk, halljuk!

— Így tartott ez már majdnem egy esztendeig. De ahogy múlt az idő, egyre jobban nem tetszett nekem a mi életünk. Magam sem tudtam, miért. Részben talán azért, mert nem éreztem magamat egészen jól. Betegeskedni kezdtem. Hol meghültem, hol a gyomrommal volt baj. Sokszor fájt a fejem is és nagyon ideges lettem. Örültem, mikor hazamehettem az irodából, alig vártam, hogy láthassam a gyermekeimet, de alig voltam velük egy órácskát, már nem bírtam őket. Törtem a fejemet, mi van velem.

— Ideges vagy — mondta az uram és hozzátette: — Meg aztán a gyerekek is neveltenebbek, mint azelőtt voltak.

Ez a megjegyzés megijesztett. Talán csak nincs kárára a családomnak, hogy kevesebbet vagyok otthon?

Családunk régi barátja, a házi orvosunk még jobban megijesztett:

— Mindíg mondom, hogy az asszonyokról két bőrt nyúzni barbárság — jelentette ki. — De az ember hiába beszél. Hányszor mondtam magá-

nak is, hogy többet ér, ha szépen megmarad feleségnek és anyának, mintha pénzt keres! Most itt az eredmény. Ideges maga is meg az ura is. Olyanok már mind a ketten, mint a nyúzott békák. A gyomra meg odavan az egész családnak. Ha így folytatják, szanatóriumba mehetnek valamennyien. Aztán meg azt hailom, hogy a nagy jó módban adósságot is szereztek. Amíg itthon volt, nem került rá a sor.

Éreztem, hogy igaza van. De azért mentegedőzni próbáltam:

— Ha az ember így naponta hivatalba jár, több ruha kell. Az terhelte meg kicsit jobban a kasszámat. Az ilyesmit részletre vásárolok, mert azt a kis havi részletet kevésbé érezzük meg. Ez az egész adósságunk.

— No meg az előleg, — jegyezte meg az orvos — amit az ura vett fel.

— Az meg a lakás rendbehozására és új fehérneműre kellett. Mégis csak jobban romlik a holmi, ha az ember nem maga gondozza.

— Ezt maga mondta, nem én — támadt most rám az orvos. — Ha venne magának egyszer annyi fáradságot, hogy igaz, őszinte mérleget állítana fel arról, mennyi a házonkívüli munkájából a haszon és mennyi a kár, a mérleg jókora deficitet mutatna . . .

A legnagyobb deficit azonban másutt volt. Aznap este ébredtem rá. Az uram ölébe vette az egyik kicsikénket és eltréfált vele. Mire a gyerek, nagy jókedvében olyasmit mondott, aminek hallatára mindkettőnkben elhűlt a vér.

— Hol tanultad ezt? — kérdezte az uram szigorúan. Mire a másik két gyerek sietve a megijedt kicsike pártjára állt:

— A kisasszony is mondja meg a többi gyerek is a sétatéren.

Egymásra néztünk az urammal. Belepirultam a szemrehányó tekintetbe, amit rám vetett. Ő sohasem akarta, hogy a házon kívül dolgozzam.

És rettenetes lelkiismeretfurdalás ébredt bennem. Hiszen én voltaképen már nem is ismerem a gyermekeim lelkét! Mennyi titkuk lehet, amiről én nem tudok! És mennyi rossz mag kerülhetett a tiszta, ártatlan gyermekszívükbe, amit pedig olyan féltő gonddal őriztünk az urammal mind a ketten.

Azon az estén, miután a kicsinyek az ágyba kerültek, nagy, őszinte bűnbánattal símultam az uramhoz. Nem sok szó esett köztünk. Annyira egy az érzésünk és gondolkodásunk, hogy sokszor szó nélkül is megértjük egymást.

— Ha te is jobbnak látod?! — súgtam neki hosszú, megértő, nagy hallgatás után.

— Igen, Sárkám — felelte ő és olyan melegen szorított magához, ahogy már régen nem tette.

— A gyermekeinknek legalább megint lesz édesanyjuk, nekem pedig ismét lesz jókedvű, friss, egészséges kis feleségem.

Aztán magához húzta a fejemet és megcsókolta a homlokomat:

— A papnő visszatér az ő templomába, — mondta félig tréfásan, de láttam, hogy könnyes a szeme — hogy őrizze a családi szentélyben a szent tüzet, amit maga az Úristen gyújtott.

Másnap fölmondtam az állásomat. És fölmondtam a kisasszonynak is. A cselédleányt megtartottuk. Ha a három kicsike mellett otthon akarok főzni, mégis szükség van rá. Az uram azt mondja, ne aggódjak. Megsegít az Isten.

Ó, ha láttatok volna, micsoda boldogság volt az, mikor utoljára tértem haza a hivatalból! A gyerekek majd kiugrottak a bőrükből örömben. „Anyus itthon marad!” — kiáltozták boldog örvendezéssel. Akkor láttam csak, mennyire hiányoztam nekik . . .

Az elbeszélés nagyon eltérő hatást tett a hallgatókra.

Janka néni minden tekintetben helyeselte Sári elhatározását:

— Igaza van az uradnak. A feleség és anya papnő a házi tűzhely mellett. Parancsoló szükség nélkül nem szabad otthagynia.

Egyik fiatalasszony gúnyosan jegyezte meg:

— Ez csak afféle hangzatos szólam. Az asszony, akinek nincs saját keresete, nem papnője, hanem szolgálója a háznak. Az urától kapja a pénzt, tőle függ és teljesen le kell mondania az önállóságáról és az egyéni életéről.

Janka néni megróvó tekintetet vetett rá:

— Aki meg akarja tartani az önállóságát, az ne menjen férjhez. A házaselethez hivatás kell. A hivatás betöltése pedig mindig lemondással, az egyéni élet áldozatával jár. Ami pedig a szolgálatot illeti, mondj nekem csak egyetlen foglalkozást is, amelyben nem kell engedelmeskedni. Te pl. tanárnő vagy. Vajjon neked nem kell, sokszor a saját meggyőződésed ellenére is elfogadnod a feljebbvalóid által előírt munkatervet és nem kell-e akárhányszor alkalmazkodnod még igazgatód egyéni véleményéhez, esetleg szeszélyéhez is? Ezt természetesnek tartod ugye? Hiszen hiába is akarnál önállóságodra hivatkozva ellenszegülni. Ellenben ha uraddal együttesen beosztjátok a rendelkezésekre álló pénzt s te átvesszed, ami abból a háztartásra és reád jut,

azt megalázónak tartod. És ha az otthoni elfoglaltság visszatart valahonnan, ahová szeretnél elmenni, az szolgai lekötöttség? Hát a hivatásoddal járó lekötöttség nem az? A házon kívül dolgozó nőnek talán nem kell meghatározott időben a munkahelyén tartózkodnia? S ha iskolai kirándulásra osztanak be vagy gyűlésre hívnak, mehetsz helyette talán zsúrra?

A házon kívül dolgozó ember bizonyos formában mindig szolgája vagy ha másképen akarjuk nevezni, alárendeltje a feljebbvalóinak. Sokkal inkább, mint a háziasszony, aki maga osztja be az idejét és a munkáját, s amit tesz, azokért teszi, akiket szeret.

— De kedves jó néni! Háztartást vezetni ma már egyáltalában nem modern dolog — vetette közbe Zsuzska, aki a háztartását másra bízva, szintén hivatalba járt. — Megfelelő takarítási eszközökkel és egy jó szakácsnővel játszva el lehet intézni mindent. Persze, ha valaki megengedi magának azt a luxust, hogy három gyermeke legyen, akkor nem megy úgy a dolog.

— Ha ez luxus, ezt az egyet bizony megengedem magamnak — mondta kacagva Sári. Aztán komolyan tette hozzá:

— Az Úristen legdrágább ajándékát semmi esetre sem utasítom vissza.

— Drága ajándék, az már igaz — viszonzta gúnyosan Zsuzska. — Nekünk csak egy van, de ha a mai viszonyok között szépen akarjuk fölnevelni, kettőnk keresete is alig elég hozzá.

— Azért nem elég, mert annak az egy gyereknek összehordanátok, ha lehetne, a világ minden kincsét — vágott vissza Janka néni. — Nemsokára már alighanem nagyobb lakást kell vennetek, hogy elérjen benne a sok játék. A

kisasszonyra, aki mellette van, rámeleg a fél fizetésed, a másik fele meg doktorra meg patikára kell. Ha magad volnál a kicsike mellett, aligha lenne annyit beteg.

— Jaj, dehogynem! Hiszen olyan érzékeny gyerek és olyan gyöngé az idegzete!

— Érzékeny és gyöngé, persze! Mert agyonkényeztetitek. Ha hárman, négyen volnának, bizonyosan nem lenne olyan érzékeny. És ha testvérek között, vidám gyereklármában nevelkednék, az idegzetével sem volna annyi baj. Hogy is van szívetek szegény gyereket megfosztani a testvéreitől? Ha még tízszerannyi játékot vesztek neki, az sem fogja pótolni soha a testvéreit.

Zsuzska önérzetesen felelte:

— Mi megadunk neki mindent, amire csak szüksége van. Nem nélkülözi a gyerektársaságot sem. Persze megválogatjuk, kikkel lehet együtt. Ki tudja, mi vár rá az életben? Legalább a gyermekkor legyen boldog!

— Azt hiszed, azok az emberek bírják könnyebben az életet, akiknek gyermekkorukban minden kívánságuk teljesült? Szegény Zsuzska! A saját gyermeked szenvedése árán fogod megtanulni, mennyivel nehezebb az élet annak, aki nem tanult meg gyermekkorában lemondani.

Azzal meg egyenesen bünt követsz el, hogy a gyerek igényeit folyton növeled a helyett, hogy megtanítanád, hogyan lehet örülni egészen jelentéktelen apróságoknak is. A legboldogabb és legvidámabb karácsonyt egy nyolcgyeremes családban láttam, ahol pedig küzdelmet vívtak minden darab kenyérért. És mikor megkérdeztem a gyerekekkel versenyt kacagó szülőket, hogy ugyan miből állítottak össze ennyi mindenféle játékot és

ajándékot, az asszony sugárzó arccal felelte: „Fából, rongyból és . . . szeretetből!”

Nálatok is jártam már egy-két nappal karácsony után s a kisfiad a rengeteg új játék közepette unatkozott. Csak akkor vidult föl, mikor megmutattam neki, milyen érdekes dolgokat lehet csinálni egy kartondobozból és néhány kiégetett gyufaszázból. De egy félóra múlva már nem örült ennek sem. Gyerektársak után sírt, akiknek megmutathassa a remekműveit.

Ezekből a mindennel elhalmozott, kényeztetett, féltett „egyetlenekből” lesznek a legönzőbb, legzárkózottabb, leggyanakvóbb és legbizalmatlannabb felnőttek. Sohasem tanultak meg tekintettel lenni másokra, hát az életben is elvárják, hogy kívánságaikat lesse mindenki. Követelődzéseikkel elriasztanak maguk mellől minden önzetlen szeretetet; csak annyit kapnak, amennyit megfizetnek. Mikor pedig végre rájönnek, hogy a világ nemcsak körülöttük forog, mikor mellőzésben, szeretetlenségben, sőt talán durvaságban is van részük, elveszítik lábuk alól a talajt, nem találják a helyüket és végül elnyeli őket az élet-unalom.

Sok „egyetlen” fog majd azon a napon, amikor az Úristen számonkéri elvesztegetett életüket, a szüleire visszahárítani mindent. „Nem tanultam meg szeretni, aggódni, nélkülözni, lemondani, osztozni és kevéssel megelégedni. Otthon én voltam a legnagyobb úr, az egyetlen. Honnan tudhattam volna, hogy az életben nem leszek az? Sohasem voltak testvéreim!”

— De kedves Janka néni! Mi nem átlagembert akarunk nevelni a fiunkból. Úgy akarjuk kiművelni a tehetségeit, hogy kiváló ember legyen

belőle. Ha többen volnának, nem adhatnánk ilyen nevelést nekik.

— A kiválóság tehetség dolga. A tehetséget pedig Isten adja — felelte Janka néni. — Sok „kiművelt” egyetlenből nem lett semmi. Ellenben arra rengeteg példa van, hogy a nagy tehetségek sokszor éppen a legnépesebb családokból kerültek ki. „Egyke” rendszer mellett hiányoznék a világ-történelemből, többek közt pl. Napoleon. De Mozart, Bach, sőt Beethoven hatalmas zeneműveit s az irodalom, művészet és tudomány sok más nagyszerű alkotását is nélkülöznék az emberiség. Hazánk történetében sem találnád — hogy csak egyet említek — Széchenyit, a „legnagyobb magyart”. Szent Bernát és Loyolai Szent Ignác sem az elsők között voltak testvéreik sorában. Sziénai Szent Katalin meg 24. s Lisieuxi Szent Teréz 9. gyermek volt. Pedig ezek csak hirtelen kikapott példák a sok közül. Hogy tudhatod hát te, vajjon Isten nem a negyedik, ötödik vagy talán tizedik gyermekednek szánt-e valami nagy hivatást? És ki tudja, nem Isten büntetése-e, hogy korunkban olyan kevés az igazán nagy ember? Talán így akar Isten ráeszméltetni bennünket, hogy mire jutunk emberi gőgünkkel, Isten terveibe való merész és bűnös belenyúlásunkkal!

A társaság csak most vette észre, hogy valaki sír.

Janka néni azonnal odasietett.

— Szegény Juliskám! Milyen kíméletlenek voltunk! Eszedbe juttattuk meghalt kislányodat, ugye?

Juliska zokogva felelte:

— Ó, nemcsak az ő emléke. Hanem az, hogy most nincs egy sem. Amíg élt, mi is úgy beszélünk, mint Zsuzska. A jó Isten pedig bizo-

nyosan szánt nekünk többet is. De nem fogadtuk el. Egyetlenünk halála után kis idő múlva elfogott a vágy, hogy legalább jöjjön helyette egy másik. De nem jött. Talán nem is jön soha többé. Azzal büntet az Isten, amivel vétkeztünk. És az uram most engem okol, én meg őt. Sokszor már attól félek, hogy még egymást is elveszítjük! . . .

A hangulat egyre jobban elnehezedett a beszélgetés folyamán. Sári önmagát okolta miatta:

— Istenem! — sóhajtotta őszinte bánkódással.
— Én csak a családi tűzhelyhez való megtérésem történetét akartam elmesélni és lám, mi lett belőle!

— Sose sajnáld! — nyugtatta meg a mindig vidám Böske. — Legalább megtérítéssel bennünket is. Én pl. elhatároztam, hogy ha a jó Isten az összes kis angyalkákat hozzám küldi az égből, én valamennyit szívesen fogadom.

— No, no! — szólt rá tréfásan a barátnője.
— Tudtommal még komoly vőlegényjelölt sincs a látóhatáron!

Böske felkacagott:

— Arról majd gondoskodik a jó Isten. Ha látja, hogy a földre kívánczozó angyalkák számára milyen jó mama kínálkozik, bizonyosan siet papát is küldeni mellé.

— És ha mégsem küld? — kérdezték többen, újra földerült jókedvvel.

Böske vállat vont:

— Akkor is van másutt elég olyan gyermek, akire ráfér még egy mama. Eddig már két keresztyermekem van, — mondotta büszkén — az anyjuk gyárba jár. Voltaképen többet foglalkozom velük, mint ő. Legfeljebb még néhány ilyet elvállalok.

— Ennek a bolondos gyerekeknek mindig igaza van — fejezte be a vitát Janka néni. —

Akit igazán meleg, anyai szívvel áldott meg a jó Isten, annak sohasem kell félnie, hogy a szeretét nem lesz kire árasztania. Csak egy a fontos: az, hogy ez a szeretet Isten akarata és tetszése szerint való szeretet legyen.

Vesd le saruidat . . .

— Ismered te közelebb-
ről N. Jucit? Milyen
leány? — kérdezte Imre,
a fiatal káplán a húgát.

— Néha találkozom
vele, többnyire Janka
néninél — felelte Éva. —
De közelebbről nem is-
merem. Azelőtt kissé ka-
cér volt, erősen festette
magát és feltűnően öltöz-
ködött, de az utóbbi hó-
napokban megváltozott.
Valami történhetett vele;
nem tudom, hogy mi.
Janka néni bizonyosan
tudja, de sohasem beszél
róla. Miért kérdezőskö-
döl utána?

A fiatal pap összerán-
colta a homlokát és el-
gondolkozva nézett maga

elő:

— Nekem nem tetszik valami abban a
leányban. Sokat dolgozik nálunk az egyházköz-
ség Karitászi-irodájában. Ügyszólván állandóan
ott van. De . . . tudja Isten . . . valami még
sincs rendben.

— A viselkedésében?

— Abban is meg az egész lényében. Tudod,

az ú. n. buzgó hölgyeknek abból a fajtájából való, akiknek folytonosan papokkal van dolguk. Csodaszamba megy, ha szentmisehallgatás után be nem jön a sekrestyébe kérdezni vagy mondani valamit. És különben is . . . — a fiatal pap elhallgatott. Szemmeláthatóan lett volna még egyéb mondani-valója is.

Éva kisegítette:

— Én is hallottam a lányoktól egyet-mást. Hogy folytonosan lelki problémái vannak, amiket — saját bevallása szerint — egyik gyóntatótól a másikhoz visz. Kipróbálja sorra a jobbnevű papokat, melyiknél talál kedvérevalóbb megoldásra. Sokat olvas, vitatkozik, okoskodik és kapkod ide-oda, de megállapodni sehol és semmiben sem tud.

Imre bólintott:

— Most már kezdem érteni a dolgot. Azt mondtad az előbb, hogy azelőtt kacér volt és hirtelen megváltozott. Alighanem valami csalódás érthette, minek következtében külsőleg megváltozott, de belsőleg úgylátszik, nem. Azelőtt az öltözködésével és modorával akarta magára vonni a figyelmet, most meg a lelki életével akar érdeklődést kelteni.

— Ebben igazad lehet. De nem jobb mégis így, mint ahogy azelőtt volt?

— Sajnos, azt kell mondanom, hogy nem. Önmagának is árt, másoknak is. A helyett, hogy rábízna magát egyetlen lelkivezetőre és szépen, lassan, fokozatosan haladna a lelki életben, rendszertelenül kapkod, problémákba hajszolja bele magát, amik talán csak azért problémák, mert túlhaladják a lelki előképzettséget, s közben — ki tudja — nem nézi-e le némi gőggel azokat, akik nem okoskodnak, hanem egyszerűen, aláza-

tosan és hűségesen élők a maguk vallásos életét. Ez a kapkodás persze nem ad megnyugvást, hanem még jobban fölzaklatja a lelki békéjét. Ezért futkos ide-oda, egyszer ehhez, máskor ahhoz a paphoz a problémáival. Az ilyen lelkek rendszerint még tetszelegnek is abban, hogy nekik *vannak* problémáik és igyekeznek a gyóntató előtt mély lelki életet élő, elit léleknek mutatkozni.

— Igen. Ez a magyarázat valószínű. De hogy érted azt, hogy ezzel másoknak is árt?

— Már magában az, hogy egy fiatal leány ilyen sokat forog a sekrestyében meg a papok körül, kellemetlen megítélésekre, sőt megbotránkozásra adhat okot. Sőt ha túlságosan keresi a találkozást egy-egy pappal és ismerősei előtt gyakran emlegeti, ami szintén kórtünete az ilyen „buzgó” lelkeknek, — még rossz hírbe is hozhatja az illetőt. De a legnagyobb kárt az ilyenek azzal okozzák, hogy rossz példát adnak. Mert a mindennapi, otthoni, társadalmi és hivatásbeli életük ritkán egyezik a külső, formai vallásosságukkal. A kicsinyességnek, irigységnek, megszólásnak, kíméletlenségnek, sőt a vallásosság cégére alatt történő kötelességmulasztásnak annyi esetét találja náluk az ember, hogy nem csoda, ha róluk ítélve, olyan sokan képmutatásnak minősítik általában a vallásosságot. Az első keresztények a hitetlenek tömegét vonzották táborukba az „életükkel”. A mai keresztények egy része pedig éppen az „életével” riaszt el tőlünk sok lelket.

— Most, hogy ezeket hallom, egész sereg példa ötlök eszembe a szavaid igazolására. Főleg a nők között. Vajjon nem az ennek az oka, hogy a nők a vallásosságban csak az érzelmességet keresik, de ha tettekre kerül a sor, amikhez már nem érzelem, hanem akarat kell, nem tudják az

érzéseiket akaratra váltani? Lásd, szegény Margit barátnőm is vallásos volt. Hiszen ismerted. És most mégis lábbal tiporja a vallását az érzéseieért és feleségül megy egy elvált emberhez. Szinte érthetetlen, hogy lehet ilyen ellentétekbe esni.

— Pedig az ilyen ellentétek nagyon gyakoriak a nem elég mélyen és rendszeresen megalapozott vallásosságban. S ha már idáig jutottunk, bevallhatom neked, hogy N. Jucit is ilyesmitől félttem. Sőt azon aggódom, hogy még egy fiatal paptársamat is magával rántja. Az utóbbi időben nagyon sokat vannak együtt. Ügyszólván naponta. Egyre jobban keresik egymás társaságát. S a napokban megütötte a fületem néhány szavuk, ami megerősített abban a gyanúmban, hogy ezek ketten már nem mint pap és hívő, hanem mint férfi és nő állanak egymással szemben. Főleg ezért hoztam előtted szóba a dolgot. Valamiképen vissza kell tartanunk ezt a két beteg lelket a haláltól. Gondolj ki valamit, Éva, a leány észretérítésére. Én is megteszem, amit tehetek, a paptársam érdekében.

Éva arcán rettenetes megdöbbenés tükröződött:

— Most értem meg csak igazán, amit mondtál: hogy Juci csak külsőleg változott, belsőleg nem. Ez a szerencsétlen leány alighanem mindenre képes még ma is, ha arról van szó, hogy férjhez mehessen. Egyáltalán nem lehetetlen, hogy a papban is elsősorban a férfit látja. De hisz ez borzasztó! Sajnos, én nem állok olyan közel hozzá, hogy hallgatna reám. De talán Janka néni segíthet! Ha ugyan még nem késő. Mindenesetre beszélek vele.

•

Janka néninek egyáltalán nem volt nehéz Jucinál szóbahozni a dolgot. Alig beszélgettek öt percre, már folyt a szó a leány ajkáról. Egész valóját betöltötte a szegényüggyel kapcsolatos munkája. És a beszélgetés során emlegetett nevek között mindig újra meg újra előfordult egy papnak a neve.

— Ki ez az ember voltaképen? — kérdezte Janka néni.

Válaszképen Juci mint egy megáradt szópatak, ontotta a sok elismerést és dicséretet. Leírásából csakhamar a világ legtökéletesebb emberének a képe bontakozott ki.

— Édes fiam, — mondta most Janka néni — jó lesz ettől az embertől távol tartanod magadat.

— Miért? — kérdezte Juci nagy csodálkozással.

— Azért, mert a pap, különösen ha ilyen kiváló ember, nagyon sok jót tehet a hívei között. Apostola lehet a népnek és erős oszlopa az Egyháznak. Egy-egy paptól ezer meg ezer hívő lelki élete és üdvössége függ. A kifogástalan, jó pap tömegeket vonz Krisztus zászlaja alá, viszont egy-egy megtévedt pap hasonló, sőt talán még nagyobb tömegeket taszít romlásba a rossz példájával. De rosszindulatú emberek hajlandók pusztán a látogatás után ítélni és éles nyelvek hamar kikezdik a legjobb embert is. Egy szép napon még megragalmazhatnak benneteket is. Reád nézve is kellemetlen volna, de az említett papra és az általa képviselt szent ügyre meg egyenesen csapás. Képzeld el, ha miattad rossz hírbe kerülne és elvesztené azt a jótékony befolyást, amit mint kifogástalan hírben álló pap gyakorolhat az emberekre! Elhiszem, hogy nincs köztetek semmi, ami

megróvást érdemelne, de megérted azért ugye, milyen nagy mindkettőtök felelőssége azért, hogy még a látszat se adhasson okot rossz megítélésre. Különben is fiatalok és kiforratlanok vagytok még mind a ketten, vigyáznotok kell hát magatokra is.

Juci lehajtotta a fejét. Valami kis zavarral küszködött. De aztán hirtelen szembe nézett a nénjével és ugyanazzal a merész könnyelműséggel, amivel egyszer azt mondta: Férjhez akarok menni! — most így szólt:

— Ő a legkiválóbb ember, akit csak valaha ismertem. De papi hivatása nincs. Szerencsétlen tévedés volt, hogy erre a pályára lépett. Jó pap nem lenne belőle soha, de becsületes világi még lehet.

— Juci, az Istenért, csak nem . . . ?

— De igen, Janka néni. Ő most egyelőre megmarad az állásában, közben tanul, leteszi a tanári vizsgát és aztán . . . aztán feleségül vesz engem.

— Egyelőre megmarad az állásában? Micsoda beszéd ez? Mióta tekinted te a papi hivatást egyszerűen „állásnak”? Hát nem tudod, hogy a fölszentelt katolikus pap Isten szolgája és az is marad mindig? Te, aki az utóbbi időben már úgyszólván a templomban, a sekrestyében és az egyházközségi irodában laktál, te nem tudnád, hogy katolikus paphoz csak *levetett sarukkal*, minden poros, világias gondolattól és szándéktól mentes tisztelettel szabad közelíteni? Vallásosnak képzeled magadat és mégis a férfit látod a papban? Sőt még arra is mersz gondolni, hogy egy kilépett pap felesége légy? Mered vállalni Isten előtt a felelősséget azért, hogy elcsábítod egyik szolgáját a hivatásától és hitehagyásba kergeted?

— Hiszen azért nem kell elhagynia a hitét!

— Hát még azt sem tudod, hogy kilépett pap még a világi hatóság előtt sem köthet házassági szerződést, ha más vallásra nem tér?

— Nem, ezt nem tudtam — mondta kissé ijedten Juci.

— Lám, ettől megijedsz. És a többi következménytől nem? Talán még azt is hiszed, hogy boldog lehetsz ezzel az emberrel?

— Miért ne lehetnék? Igaz, hogy szomorú dolog, ha a hitét el kell hagynia, meg hogy nem esküdhetünk katolikus templomban, de hiszen ezek csak formaságok! Lélekben azért jó katolikusok maradhatunk és szép családi életet élhetünk.

— Most látom, Juci, mennyire nem ismered a vallásodat. De nemcsak a vallásodat, hanem a jellemes és erkölcsös élet követelményeit sem. Ahogy nem erkölcsös az, aki dicsőíti az erkölcsöt, de erkölcstelen életet él, és nem jellemes az, akinek gyönyörű elvei vannak, de nem tartja meg azokat, úgy nem élhet lelkileg sem vallásos életet az, aki tetteivel megtagadja a vallását. Es mit csináltok akkor, ha egyszer abban a papban, aki most hajlandó érted megfélelkezni arról a szent és eltörülhetetlen bélyegről, melyet pappászentelése óta magán visel, valamikor felébred a lelkiismeret és eszébe jut, hogy hiába lépett ki, mert Isten mégsem mint világi embertől, hanem mint paptól fogja számonkérni az életét? Én már több kilépett és megházasodott papot ismertem, de olyat még egyet sem, aki előbb-utóbb meg ne bánta volna, hogy az érzékeire hallgatott. Van, aki összetört, beteg lélekkel vonzolja tovább az elrontott, tönkretett életét és csak titokban bújja a templomokat, hogy Istennel és saját lelkével egyedül maradván, keserves könnyekkel vezekel-

jen a bűnéért. De van olyan is, aki a megtért tékozló fiú útjára lép, nyíltan beismeri megtévelyedését és visszatér az atyai házba. Bármelyik eset következzen is be kettőtök életében, zavar-talan boldogságban nem lesz részetek soha. S te képes volnál csak azért, hogy a világ előtt „asz-szony” legyen a neved, tönkre tenni mindkettőtök életét és hozzásegíteni egy apostolságra szánt lelket ahhoz, hogy megtagadja Krisztust a szerelemért?

Szerencsétlen leány! Kit akartál megcsalni az utóbbi időben mutatott nagy vallásosságoddal: magadat, az embereket vagy talán Istent? Nem látod, hogy ilyen lépésre, amilyenre te készülsz, csak egy teljesen vallástalan vagy tudatlan terem-tés lehet képes?

Juci megtört a rázuhanó vádak súlya alatt. De még egy mentséggel megpróbálkozott. Félig sirva mondta:

— De hiszen, ha nincs papi hivatása, akkor előbb-utóbb nélkülem is kilépne. Miért kellene nekem viselnem a felelősség minden súlyát? Ha én nem leszek a felesége, lesz más.

— Hát az isteni kegyelemre nem gondolsz? Hogy tudod, hogy ennek a kegyelemnek egy sugara — ha te útját nem állod — nem fogja-e meg annak a szegény, megtévelyedett embernek a lelkét, hogy visszatérítse a helyes útra? Ez már nem a te gondod. Neked nem lehet más kötelességed, csak félreállani, lemondani és imádkozni. Imádkozni, hogy Isten bocsássa meg a bűnös szándékokat és annak a papnak pedig adja vissza a hivatását.

Juci zokogva borult a nénje vállára:

— Én olyan szerencsétlen vagyok! — fuldokolta.

— Magad vagy az oka — mondta Janka néni szigorúan. — Miért nem tudod egyszerűen, alázatosan átengedni életedet a Gondviselésnek és miért nem tudsz megnyugodni Isten akaratában? De ezután másképen lesz — tette hozzá megenyhült, szelíd hangon és megsimogatta a leány könnyes arcát. — Kezembe veszem a lelked irányítását. Keresek majd számodra valami olyan munkát, ami betölti az életedet és nem kerget újra meg újra tévutakra. És ha Isten segítségével eljutsz majd odáig, hogy a munkádban hivatást tudsz látni és az életedet bele tudod gyökereztetni a meggyőződéses, komoly vallásosság elveibe, meglásd, még itt a földön is boldog lehetsz.

Új, tiszta nemzedék!

Magda meghívta Évát egy kis nyaralásra. Viszozni akarta azt a kedves figyelmet, amivel Éva körülvette őt Pesten időzésekor. De talán még inkább az volt a vágya, hogy megmutathassa neki az ő szép, boldog otthonát és a gyönyörű kisfiát.

A pesti látogatás óta már nagy idő telt el. Főképp eseményekben. Az ég ajándéka, akit a fiatalasszony akkor még a reménykedés bizonytalan örömével várt, immár néhány hónapos, eleven valóság volt.

— Akkor azt hittem, hogy sokkal boldogabb már alig lehetek, —

mesélte Évának ragyogó szemmel — de ma úgy érzem, hogy az semmi sem volt a mai boldogságomhoz képest.

Néha ölébe vette a kicsikét és valami leírhatatlan kifejezéssel nézte. Ebben a tekintetben a földön elképzelhető legnagyobb szeretet vegyült a csodalátás bámulatával és a jövőbe néző, színes álmokat szövő képzelet tükröződésével. Éva úgy

találta, hogy a legszebb Madonna-képeken sem sikerült a művészetnek teljesen visszaadni ezt a csodálatos pillantást.

— Talán az emberi ésszel fel nem fogható és képzelettel el nem érhető örökkévaló boldogság egy-egy sugarát látják az édesanyák ilyenkor fölvilanni a gyermekük szemében, hogy ilyen széppé válik a tekintetük? — gondolta Éva. És nem sejtette, hogy a legnagyobb és legtisztább földi boldogság vágya őt magát is sajátos szépséggel vonta be ebben a pillanatban.

Jóleső melegséget és majdnem könnyeket fakasztó megihatottságot keltett benne ez a kedves kép is, mikor az apa és anya együtt hajoltak a gyermek fölé. A felbonthatatlan egység mindenél ékeesebben szóló tanúbizonysága volt így együtt ez a kis család.

A férfi hivatali és az asszony házimunkái, valamint a családi élet külső és belső történései, még a legjelentéktelenebbek is, értelmet és célt kaptak ebben az együvértartozásban. Egyik a másikért és mindketten egy harmadikért éltek, dolgoztak és küszködtek, s ebben az önfeladti magaatadásban hiánytalanul boldog volt mind-egyikük.

— Majd ha a gyerekek többen lesznek . . . tervezgették sokszor a jövőt vidám bizakodással.

Éva egyszer bizalmasan megkérdezte Magdát:

— És te csakugyan nem félsz az újabb gyermekáldástól? A várankozás nehéz idejétől? A szenvedéstől és azután a többi gondtól?

Magda csengő, boldog kacagással felelte:

— Látszik, hogy nem vagy édesanya. Ha az volnál, tudnád, hogy minden nehézséget, minden fájdalmat és gondot elfelejtünk, mikor

gyermekünket a szívünkre ölelhetjük. Ez a boldogság olyan nagy, hogy hozzá mérhető fájdalom talán nincs is. Ő, Isten bölcsesége a legjobban rendezett el mindent. A természet törvényei csak azokra sujtanak le, akik gögösen szembe helyezkednek velük.

— Mi nem azért raktunk fészket — mondta a férfi is, — hogy üresen maradjon vagy egyetlen árva kis madár nyöszörögjön benne. Mi hangosan, vidáman csipogó gyermekvilágot akarunk látni magunk körül, míg fiatalok vagyunk; és nem akarunk egyedül üldögélni az üres otthonban akkor sem, ha megöregszünk. Akkor meg majd az unokáinknak akarunk örülni.

Éppen mikor ezeket mondta, egy három év körüli bájos kislány futott fel a verandára, ahol ültek. Egyiktől a másikhoz futott, végül pedig bizalmasan fölmászott Magda urának a térdére. Tudta, hogy miért teszi. „Pista bácsi” száz meg száz tréfát tudott a kicsike mulattatására.

Közben Magda odasúgta Évának: — Szegény Terike árva. Az anyja két év előtt meghalt, s az apja, az unokafivérem, aki Pesten él, idehozta a kislányt a nagymamához. Mit is csinálna vele férfilétére egyedül? Pedig mennyire szereti!

Terike csakhamar megbarátkozott Évával is. És a következő napokban már visszhangzott a kert „Éva néni” és a kis Terike kacagásától. Évát ebben a kedves családi körben valami régen elfeledett, sőt gyermekkorában is alig ismert, gondtalan, gyerekes vidámság kerítette hatalmába. Talán a fiatal pár boldogságából sugárzott rá valami meg a városi lármától mentes vidék és a madárdalok, virágillatos kert fogta meg a lelkét! De volt benne része a gögicsélő kisbabának is,

akivel Éva úgy eljátszogatott, mint valamikor a babájával.

Nem csoda, hogy mikor az ottidőzésre szánt egy hét letelt, meg kellett hosszabbítani. Senki sem akarta elengedni a vendéget. Még Mari, a mindenes szakácsnő sem, mert a vendégkisasszony annyi pompás ételreceptet adott és mutatott neki.

Terike meg zokogva könyörgött éppen akkor megérkezett édesapjának, hogy ne engedje elmenni Éva nénit.

Az egy hétből kettő, majd három is lett. És mikor végül visszavonhatatlanul hazautazásra került a sor, Terike apja engedelmet kért, hogy Pesten is meglátogathassa.

Magda és az ura akkor már örvendező reménykedéssel látták ennek a mindenképen egymáshoz illő emberpárnak a közeledését. Még érni kellett hagyni a dolgot, hiszen kéthetes ismeretség kevés előkészületül egy hosszú közös életre, de érezték mind a ketten, hogy a magukéhoz hasonló, boldog életközösség szövődik szemük előtt.

R. László dr. mindjárt első találkozáskor megdobbantotta Éva szívét. S mikor Éva lassankint rájött, hogy ezt az érzést nem kell visszaszorítania, mert az sem az eszével, sem a lelke szavával nem ellenkezik semmiben, a boldogság és a hála valósággal túláradt benne. Olyan csodálatosan szépen egyezett köztük minden. Az életkor, az életfelfogás, a vallás, az anyagi körülmények, sőt még a külső megjelenés is.

És mikor az eljegyzés után László gyöngéden magához ölelte s szinte áhitatos tisztelettel megcsókolta a homlokát, majd az ajkát, Éva olyan nagyon, olyan végtelenül boldog volt,

amiért megtarthatta Istennek és a Szűzanyának tett ígéretét és első csókját az kapta, akinek a kezébe tette le egész életét.

És amikor ezt pirulva, halkán, de érezhető büszkeséggel meg is mondta vőlegényének, az meghatottan emelte ajkához a kezét:

— Ennél drágább ajándékot nem adhatott volna nekem, Éva. De hála Istennek, én viszonzni tudom. Férfi és kongreganista becsületeмre mondhatom, hogy egész életemben csak két nő állott közel hozzám: az édesanyám és a gyermekem anyja. És talán sohasem örültem ennek annyira, mint most, hogy így, a maga tiszta csókját tisztán fogadhattam.

Évának könnyes ragyogással csillant föl a szeme. Ilyen szép ajándékot az élettől remélni sem mert. Szerette volna megfogni ennek a gyönyörű vallomásnak a boldog pillanatát s gyémántfoglatba tenni, hogy úgy adhassa át majd egyszer a saját fiának, hogy az is érintetlenül adhassa tovább. De aztán szebb helyet talált számára: a szívébe zárta.

Hallgattak mind a ketten.

Kint az utcán túlkölt, szikrázott, zajongott, kacagott és sírt a minden szépet, minden finomat, minden tisztát legázoló és bemocskoló élet. Szemben valahol reklám gyulladt ki és bevetette fényét a csendes szobába. Egy mozi hirdette színes fénybetűkkel a vagyon, a tánc és a szerelem beteg gyönyörűségeit.

Az őszinte megértést, tiszta szeretetet és egészséges lelkiséget körülfogó, barátságos, csendes szobában pedig két modern ember, — egy 27 éves leány és egy 32 éves férfi — tisztultabb légkörben, magasabb erkölcsi eszméken, Isten gondolatain nevelkedő új nemzedékről álmodozott.

Holtomiglan — holtodiglan!

— Hallottad? Éva özvegyemberhez megy feleségül!

— Még hozzá gyermeke is van!

— Mindjárt ilyen nyűgöt vesz a nyakába.

— Aztán majd hallgathatja az urától, hogy „az első feleségem így meg amúgy...”

— Én ismertem egy leányt, aki özvegyemberhez ment férjhez. De ugyancsak megbánta!

A vészmadarak károkozásába most egy vidám, kissé gúnyos hang vegyült, Böske hangja:

— Mondjátok csak, ismeritek ti Éva vőlegényét?

— Én nem. Én sem. Én sem! — hangzott mindenfelől.

— No, hát én meg ismerem — vágta ki büszkén Böske — és mondhatom nektek, hogy keresve kereshettek olyan jó megjelenésű, testben és lélekben egészséges, becsületes, jólelkű és még hozzá jóállású úriembert, mint ő. Éva bizonyosan boldog lesz vele.

— De gyereke van — húzta félre egyik leány gúnyos sajnálkozással a száját.

— Azt csak bízd Évára — vágott vissza Böske. — Biztosíthatlak, hogy az a kislány jobb helyen lesz Évánál, mint sok gyermek az édesanyjánál.

— Nem is a gyermekről beszélek, hanem Éváról!

— Éva nem olyan üres, lélektelen fából van, mint til — tört ki Böskéből a harag. Aranyos szívű, de kissé hirtelen természetű leány volt, akinek a szívéből mindjárt ajkára szökött a szó. — Éva előbb ismerte és szerette meg a kislányt, mint az apját. Úgy a szívéhez nőtt az a csöppség, hogy nélküle talán már el sem tudná képzelni az életét. Azért, mert az Úristen — Ő tudja, miért! — azzal büntetett benneteket, hogy elnémitotta szívetekben a gyermek után való vágyat, ne higgyétek, hogy minden leány ilyen. Hála Istennek, vagyunk még sokan, akik tudjuk, hogy anyának teremtett bennünket az Isten. Nemcsak a saját gyermekeinknek, hanem a világ összes árváinak, szegényeinek és elhagyatottainak az anyjává is. Ha ti ezt nem érzitek, akkor nem is vagytok igazi nők!

Ezzel megfordult és otthagyta a leányokat.

Évának is fülébe jutott a sok szóbeszéd, de nem törődött vele. Ő tudta, hogy az anyátlan kis árva, akit a házasságával gondjaiba vesz, nem teher, hanem ajándék. Az iránta való őszinte szeretettel igyekszik majd némiképen rászolgálni arra, hogy egyszer ő maga is édesanya lehessen. Eszébe jutott Magda gyönyörű kérdése a nagy várakozás idején: „Megérdemlem én, hogy anya legyek?”. . .

Az esküvő ideje közeledett. Éva és a vőlegénye komoly lelki elmélyedéssel készültek rá.

Nem keresték az idegen szemektől elzárkózó magánosságot és nem zavarták meg érzékeik szavával a lelkük finom összhangját. Tisztán akarták az oltár előtt egymásnak adni a szívüket.

— Kérni szeretném valamire! — mondta egyszer Éva.

— A jövőnkre vonatkozólag? — kérdezte a vőlegény.

— Arra. Mert hiszen ezek az utolsó hetek az esküvő előtt, a jövőnket készítik elő, ugye?

A férfinak megcsillant a szeme:

— És ha eltalálom, mire akar kérni?

— Lehetséges volna, hogy ennyire egy úton járna már a lelkünk?

— Nos, megpróbálom. Nem arra gondolt, hogy szép és jó volna néhány napos lelkigyakorlatot tartani az esküvő előtt?

— László! — kiáltott fel Éva boldog meglepetéssel. Többet nem is kellett mondania. A vőlegénye úgyis tudta már, hogy eltalálta a gondolatát.

— Én bemegyek Mária zárdájába három napra.

— És én ugyanakkor a Manrézába megyek.

— Egy nappal az esküvő előtt fejezzük be.

— És az esküvő napján együtt megyünk szentáldozáshoz.

— Az esküvőnk délelőtt lesz, ugye, hogy esküvői misénk is legyen.

— Én is így gondoltam. Utána pedig ebéd, de csak családi körben.

— És onnan az új otthonunkba megyünk.

— Oda, Évám.

— És egy hét múlva Terikét is hazahozzuk.

László feleletül magához ölelte a menyasszonyát és csendesen simogatta a haját. Szólni nem mert. Félt, hogy könnyekbe fullad a szava . . .

A lelkigyakorlatot követő napon fölkeresték a kis Teri édesanyjának a sírját. — Azt mondta a halálos ágyán, — emlékezett vissza László — hogy nem hagy bennünket egyedül. Küld maga helyett valakit. Megtartotta a szavát. Köszönjük meg neki és kérjük, imádkozzék értünk továbbra is . . .

Délután együtt ültek a jegyesek és az egyházi esküvő szertartásait tanulmányozták. A polgári szerződést már délelőtt megkötötték s egyébként is úgy előkészítettek mindent, hogy lakás, ruha, ebéd és más hasonló anyagi kérdések nem zavarták a nagy nap vigiliáját.

— Milyen szép, hogy az Egyház egészen külön misét mutat be értünk — örvendezett Éva.

— Sőt mi több, — tette hozzá László — az előkert mondott misék egyikét sem látta el annyi kiváltsággal, mint éppen ezt. Nézd, — mondta aztán a nászmise szövegét olvasgatva — már a bevezető imákban is értünk könyörög:

„Hallgass meg minket mindenható és irgalmas Isten, hogy amit szolgálatunk végez, áldásoddal még inkább teljesedjék.“

— A szentlecke meg teljesen nekünk szól.

— Igen, Szent Pál levele a házasságról.

És együtt olvasták:

„Testvérek! Az asszonyok engedelmeskedjenek férjüknek, akárcsak az Úrnak, mert a férfi éppúgy feje az asszonnak, mint Krisztus az Egyháznak. Ő megváltója ugyan testének, de amint az Egyház Krisztusnak alá van rendelve, úgy az asszonyok is mindenben férjüknek.“

László Évára nézett:

— Én sohasem fogok parancsolni neked, Évám.

Éva mosolygott.

— Én pedig parancs nélkül is engedelmeskedni fogok. Hiszen ez nem megalázó! A szeretet mindig szolgál. Szolgálja azt, akit szeret. A szeretet-szolgálat pedig nem szolgai engedelmesség. Inkább együttérzés. Ellesése a másik gondolatának, vágyának. Így akarlak én szolgálni téged és az otthonunkat . . .

Aztán folytatták:

„Ti férjek, szeressétek feleségeket, amiképp Krisztus is szerette az Egyházat és önmagát adta érte . . .” majd tovább: *„Ezért az ember elhagyja atyját és anyját s ragaszkodik az ő feleségéhez s ketten lesznek egy test. Nagy titok ez: mondom én, Krisztusra és az Egyházra értem. Tehát mindegyitek szeresse a feleségét, mint önmagát; az asszony meg félje az urát.”*

— Ez elsősorban nekem szól. De kész örömmel írom alá minden szavát — jegyezte meg László.

A két fej egymáshoz simulva hajolt a könyv fölé.

— Milyen mélységesen szép ez a karvers is: *„Feleséged olyan lesz, mint a bőven termő szőlőtő házad oldalán.*

Fiaid mint az olajcsemeték veszik majd körül asztalodat.”

— És az evangélium?

— Az reánk nem vonatkozik, mert a válasrról szól — mondta László.

— Olvassuk el azért! — kérte Éva.

„Az időben: Jézushoz járulának a farizeusok, kísértvén őt és mondván: Szabad-e az embernek feleségét elbocsátani bármi okból? Ő meg felelvén mondá nekik: Nem olvastátok-e, hogy aki az embert kezdetben teremtette, férfivá és asszonnyá alkotta őket? és mondá: Annakokáért az ember elhagyja atyját és anyját és feleségéhez ragaszkodik és a kettő egy testté lesz.”

Ennélfogva már nem ketten vannak, hanem egy test. Amit tehát Isten egybekötött, ember el ne válassza."

— Milyen különös, hogy sokan, akik pedig azt mondják, hogy hisznek az Úr Jézusban, mégis képesek elválni! Hiszen ennél világosabban az Üdvözítő már nem is szólhatott volna a válás ellen. Talán naponta elmondják: Miatyánk . . . jöjjön el a Te országod! — és mégis önmaguk dolgoznak Isten országának eljövetele ellen.

— A felajánlási imát megtanulom és mindennap elmondom — suttogta meghatottan Éva; majd hangosan olvasta:

"Benedd bizom, Uram és mondám: Te vagy az én Istenem, sorsom a Te kezében van."

László folytatta:

"Fogadd el kérünk, Urunk, a házasság szent törvényéért neked hozott adományt: és annak, aminek Te vagy a szerzője, Te légy az oltalmazója is."

"Te légy az oltalmazója!" — ismételte Éva.

Majd újból a könyv fölé hajoltak és egyre jobban elmélyülő lélekkel olvasták tovább a könyörgéseket, majd a gyönyörű nagy áldást, melyet a szentáldozat vége felé, a Miatyánk után mond el Isten szolgája a menyasszony fölött:

"Isten, ki erőd hatalmával a semmiből mindent megteremtettél és miután a mindenség alapjait megvetted, az Isten képmására alkotott embernek az asszonyt adtad elválaszthatatlan segítőül, hogy az asszony testét a férfiéből véve tanítsd, hogy amit Te egyből méltóztattál alkotni, azt sohasem szabad elválasztani;

Isten, ki a hitvesi életközösséget e nagy misztériummal megszentelted, hogy a házassági szövetség által Krisztus és az Egyház szent és titokzatos kapcsolatát előre jelezzed;

Isten, aki által az asszony a férfival egyesül s ez a kezdettől fogva rendelt közösség abban a kivételes

áldásban részesül, melyet sem az eredeti bűn büntetése, sem a vizözön ítélete meg nem szüntetett;

Tekints kegyesen e szolgálódra, ki házastársi közösségre akarván lépni, oltalmad segítségéért könyörög;

Legyen rajta a szeretet és békesség igája, hűséggel és tisztasággal menjen férjhez Krisztusban, s maradjon a szent asszonyok utánzója: legyen kedves a férje előtt, mint Ráchel; bölcs, mint Rebeka; hosszú-életű és hű, mint Sára; tetteiből a bűn szerzője semmit se mondhasson magáénak, ragaszkodjék mindenkor a hithez és a parancsolatokhoz, egy férfiúhoz lévén kötve kerülje a tiltott érintkezéseket, gyengesége ellen önfegyelmeléssel erősítse magát, legyen szerénységgel tisztas, a mennyei tudományokban járatos, ivadékokban bővelkedő, becsületes és ártatlan s jusson el a boldogok nyugalmaiba s a mennyek országába, s lássák mindketten gyermekeik gyermekeit harmad- és negyedig s érjenek boldog öregséget."

És az újabb áldást az áldozás után:

„Kérünk mindenható Isten, kísérd kegyes jószágoddal gondviselésednek ezt az intézményét, hogy akit törvényes szövetséggel egybekötöttél, tartós békében megőrizd."

Majd végül az „*Ita missa est*" után következő, amely megelőzi az összes hívek megáldását:

„Ábrahám Istene, Izsák Istene és Jákob Istene legyen veletek és töltsé be áldását rajtatok, hogy lássátok gyermekeitek gyermekeit harmad- és negyedig; azután pedig elnyerjétek a végnélküli örök életet a mi Urunk Jézus Krisztus segítségével, aki az Atyával és a Szentlélekkel él és uralkodik, Isten mindörökkön-örökké. Amen."

Ilyen előkészülettel, az Egyház imáit átértő és átérző lélekkel térdelt másnap a fiatal pár az Úr oltára elé, ahol a menyasszony bátyja végezte az esketés szertartását és ő mutatta be a szentáldozatot. A kánai menyegző méltó mása volt ez az esküvő, hiszen az átváltozás szent pillanatában megjelent köztük az Úr Jézus is. S ahogy

Éva meghajtotta előtte koszorús fejét, magán érezte áldó, szent kezét. És a Szűzanyáét, aki bizonyára ott állott szent Fia mellett . . .

„*Mi a neved?* . . .” kérdezte a pap a jegyeseket.

Majd a válaszok után feladta a további kérdéseket:

„*Nyilatkozzál Isten és az Anyaszentegyház előtt, akard-e a jelenlévő Évát törvényes feleségül magadhoz venni, — akarsz-e a jelenlévő Lászlóhoz törvényes feleségül hozzá menni?* . . .

„*Igéred-e, hogy hozzá holtodiglan, holtáiglan mindenben hű akarsz lenni, mint a hű férj feleségéhez, — mint a hű feleség urához az Isten parancsa szerint hű lenni köteles.*”

— „Akarom” — „Igérem” — hangzott a kérdésekre a jegyesek határozott, tudatos válasza.

Éva és László tekintete most hosszan egymásba mélyedt.

Tudták mind a ketten, hogy akaratuknak és határozatuknak ezzel a nyilvánításával kiszolgáltatták egymásnak a házasság szentségét, az Egyház elismeri azt, s ők ebben a pillanatban már mint házastársak állanak egymásmellett.

Imre elkapta a fiatal házasság egymásba fonódó pillantását, s papi és testvéri szíve buzgó fohászt küldött az Úrhoz boldogságukért.

Majd megáldotta a hűséget és felbonthatatlanságot jelképező gyűrűket s a fiatal házasság ujjára húzta. Azután reájuk adta az Egyház áldását és könyörgő imáinak végeztével a következő szavak kíséretében kötötte át stólájával a házasság kezét:

„*Összekötlek titeket házasságra az Atyának és Fiúnak és Szentléleknek nevében. Amen.*

Az esketési szertartás ezzel voltaképen

véget ért. Most már csak a gyönyörű, hagyományos, ősi magyar szokás volt hátra:

Előbb a férj, majd a feleség odatérdeltek az oltár elé, s két ujjukat a feszületre téve, esküvel is megerősítették házassági nyilatkozatukat, megfogadva, hogy egymást soha el nem hagyják, bármit hozzon is számukra a jövő.

Az eskető paptestvér még néhány szép gondolatot adott nekik útravalóul az életre. Közben meg-megcsuklott a hangja elfojtott könnyeitől.

Aztán felzúgott az orgona, zengő hangárjában mintegy feloldva a lelkek mélyén összegyűlt érzéseket.

A szentáldozat végeztével Éva és az ura még néhány pillanatig ott maradtak térdreborulva az oltár előtt. Azután megfogták egymás kezét és az első tiszta hitvesi csók váltása után, ugyanazon érzés hatása alatt, csöndesen suttozva ismételték egymásnak a szent fogadást:

Holtomiglan — holtodiglan!

TARTALOM

Előszó	3
A felkiáltójel	7
Nem ő az!	11
Az első „miért”	20
Mind ilyenek?!	28
A választottak	35
Görögtűz	45
Nem megyek férjhez soha!	56
A száműzött hamupipőke	64
Ha tudtam volna . . . !	75
A boldogság jogán	83
Áldozat vagy fölszabadulás?	93
Csak egy levél	101
Barátság	110
A hódítás vége	120
Áldott, ki az Úr nevében jön	128
Hitvallás	138
Amit Isten összekötött	150
Anyus itthon marad!	157
Vesd le saruidat	170
Új, tiszta nemzedék!	179
Holtomiglan — holtodiglan!	184

Korda R. T. kiadásában megjelent

Gerely Jolán

leányproblémákkal foglalkozó munkái:

<i>A művelt leány</i>		ára 2'80 P
		kötve 4'— "
(Német kiadásban is megjelent.)		
<i>Hivatás vagy robot</i>		ára 3'— "
		kötve 4'30 "

Fiatal leányok könyvei:

Gausz Tibor S. J.: <i>A jeggyűrűért</i>		3'— P
		kötve 4'50 "
—	<i>Ragyogó szemek</i>	 2'50 "
		kötve 4'— "
Müller Lajos S. J.: <i>Leánybarátkozások</i>		—'80 "
Müller Lajos S. J.: <i>A kis titok</i>		—'56 "
Jámbor László S. J.: <i>Levelek húgomhoz</i>		
	<i>I. II. III.</i>	3'70 "
Dr. Bánhegyi Jób: <i>Nem vagy már kislány</i>		3'50 "
Dr. Csaba Margit: <i>Amit egy serdülő leánynak</i>		
	<i>tudni kell</i>	 3'50 "
Németh: <i>Asszonyok, lányok Krisztus szolgálá-</i>		
	<i>tában</i>	 3'60 "

